

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra romanistiky

ŠPANĚLSKO-ČESKÝ SLOVNÍK AMERIKANISMŮ;
PÍSMENA K, LL (DA)

DICCIONARIO DE AMERICANISMOS ESPAÑOL-CHECO;
LETRAS K, LL (DA)

SPANISH-CZECH DICTIONARY OF AMERICANISMS;
LETTERS K, LL (DA)

Bakalářská práce

Autor: Michaela Mahdalíková
Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Olomouc, 2015

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Prof. PhDr. Jiřího Černého, CSc. a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

Olomouc: 3. 5. 2015

.....
Michaela Mahdalíková

Ráda bych poděkovala panu Prof. PhDr. Jiřímu Černému, CSc. za vedení mé bakalářské práce. Děkuji za konzultace a všechny cenné připomínky, které mi poskytl a bez kterých bych tuto práci nenapsala. Dále bych chtěla poděkovat všem, kteří mi pomohli s řešením problémů, na které jsem při psaní práce narazila.

ÍNDICE

1	INTRODUCCIÓN.....	5
2	LISTA DE ABREVIACIONES.....	6
3	DICCIONARIO ESPAÑOL-CHECO.....	8
3.1	LETRA K.....	8
3.2	LETRA LL.....	24
4	COMENTARIO DE LA TRADUCCIÓN.....	43
5	RESUMEN.....	51
6	ANOTACE.....	52
7	ANNOTATION.....	53
8	BIBLIOGRAFÍA.....	54

1 INTRODUCCIÓN

El tema de mi tesis se basa en la traducción de los americanismos al checo, concretamente los americanismos del *Diccionario de americanismos* de la Asociación de Academias de la Lengua Española, que comienzan con las letras K y LL. Estas traducciones formarán parte del proyecto colectivo de *Diccionario de americanismos español-checo*, el cual será publicado dentro de unos años. El autor, profesor Jiří Černý, colabora con los estudiantes del Departamento de Filología Románica, de la Universidad Palacký de Olomouc. Se trata del primer diccionario de americanismos traducidos al checo.

Mi trabajo consistía en añadir las entradas nuevas, que empiezan con las letras K y LL del *Diccionario de americanismos* de la Asociación de Academias de la Lengua Española (DA), que todavía no aparecen en la compilación de esas letras elaborada por otros estudiantes, o bien, completar las entradas ya escritas con otros significados, añadiendo información adicional como los países de presencia y otras abreviaciones del mismo diccionario. El motivo principal de este proyecto es la búsqueda de los equivalentes en checo a las palabras habladas en América. La parte de la tesis escrita en negro es la compilación hecha por otros estudiantes de varios diccionarios, como, por ejemplo, del *Diccionario del español de América* de Marcos Morínigo (MM), *Diccionario de americanismos* de Augusto Malaret (AM) y otros. Todo lo que está escrito en azul son nuevas entradas o los significados y abreviaturas añadidas del diccionario DA hechas por mí.

He elegido este tema porque es una buena manera de ampliar mi vocabulario en español, de igual manera me permite conocer las culturas latinoamericanas a través de su léxico. Además, este trabajo tiene una orientación práctica, como ya he mencionado, y es un gran honor para mí formar parte de ese proyecto así como colaborar con el profesor Jiří Černý.

2 LISTA DE ABREVIACIONES

Países:

Arg	Argentina
Bol	Bolivia
Dom	Dominikánská Republika
Ekv	Ekvádor
Guat	Guatemala
Hond	Honduras
Chil	Chile
Kol	Kolumbie
Kost	Kostarika
Kub	Kuba
Mex	Mexiko
Nik	Nikaragua
Pan	Panama
Par	Paraguay
Per	Peru
Portor	Portoriko
Salv	Salvador
Urug	Uruguay
US	USA
Ven	Venezuela

Lenguas indígenas:

aim.	aimarština
arw.	arawačtina
čib.	čibča
guar.	guaraní
karib.	karibština
keč. (kič.)	kečujština
map.	mapuče, araukánština
may.	mayské jazyky
nah.	Nahuatl

Las demás abreviaciones:

←	z jazyka, odvozeno od
■ Syn.:	synonyma
■ Var.:	varianty
▶	encyklopedické vysvětlení
●	začátek nového pramene
adj.	adjektivum
adj/subst.	adjektivum i substantivum
adv.	adverbium

Am	Amerika (země mluvící španělsky)
amer.	americký
angl.	anglický
citosl.	citoslovce
despekt.	despektivní
eufem.	eufemismus
f.	femeninum, rod ženský
fr.	francouzština
hanl.	hanlivě
hovor.	hovorově
intr.	intransitivní sloveso
iron.	ironicky
jaz.	jazyk(y)
již	jižní
jv	jihovýchodní
jz	jihozápadní
lat.	latina
lid.	lidový
m.	masculinum, rod mužský
m/f.	masculinum i femeninum
morfol.	morfologie, morfologicky
myt.	mytologie
např.	například
neg.	negativní, záporný
neprav.	nepravidelný
onomat.	zvukomalebný
pl.	množné číslo plural
př.	příklad e.jemplo
předl.	předložka
přenes.	přeneseně
sev	severní
slang	slangově, slang, žargon, hantýrka
spoj.	spojka
stř	střední
StřAm	Střední Amerika
sv	severovýchodní
sz	severozápadní
Š:	v evropské španělštině
šp.	španělský, španělština
tr.	tranzitivní sloveso
tr/zvrat.	tranzitivní i zvrtné sloveso
venk.	venkovský
vulg.	vulgární
vých.	východní
záp	západní
zdrob.	zdrobnělina
zejm.	zejména
zvl.	zvlášť
zvrat.	zvrtné sloveso

3 DICCIONARIO ESPAÑOL-CHECO

3.1 Letra K

- K. D.** (← angl. *knock-down*), m., lid. (1) (Dom, Ekv, Per, Chil): pád, spadnutí; viz též: *derribada*, *knock down*; (MM, DA). • (2) (US, Portor): pád boxera; (DA).
- K. O.**, m. (1) (Am): viz: *knock out*; (MM).
- kaá**, m. (← guar.) (1) (Par): bylina, rostlina, též: *caá*; (2) (Par): hora, kopec, též: *caá*; (3) (Par): les, též: *caá*; (DA).
- kaaguaseño, ña**, (← guar. *Ka'aguasu*); (1) adj., m/f. pocházející z Kaaguasú; (2) adj. patřící vztahující se k této části Paraguaye; (RAE).
- kaakupeño, ña**, (← guar. *Ka'akupe*); (1) adj., m/f. pocházející z Kaakupé; (2) adj. patřící, vztahující se k tomuto městu (hlavní město části Kordiller v Paraguayi); (RAE).
- kaasapeño, ña**, (← guar. *Ka'asapa*); (1) adj., m/f. pocházející z Kaasapá; (2) adj. patřící, vztahující se k tomuto městu v Paraguayi nebo jeho části; (RAE).
- kaaskat**, (1) (Guat): kapradina osladič (*Polypodium*); viz též: *calahuala*; (DA).
- kabah**, m. (← may.) (1) (Mex, Guat): oblouk ve tvaru stupňovité pyramidy; ► v mayské architektuře; (DA).
- kabalá**, (1) (Pan): viz: *kábala*; (DA).
- kábala**, (1) (Dom, Ekv): pověra, viz též: *cábala*; (DA).
- kabic**, m. (← may.) (1) (jvMex): dušený pokrm ze soleného masa a listů stromu *chaya*; ► typický pokrm z yukatánské kuchyně; též: *cabic*; (DA).
- kacorada**, f. (← aim.) (1) (Bol): léčivá masáž; (DA).
- kafta**, m. (1) (sevArg): hamburger z mletého masa, papriky, cibule, máty a petržele, se solí a pepřem; (DA).
- kaften (kaftén)**, m. (1) (Arg): pasák holek, kuplíř; (JD).
- kággaba**, ind. kmen, viz: *kogi*.
- kahuis**, m., lid. (1) (Par): dlouhá hůl; ► jejím tlučením udávají indiáni v chacu rytmus; (DA).
- kacha**, (1) (zápBol): pták, viz též: *cacha*; ■ Syn.: *kachiranca*; (DA).
- kachá**, ind. kmen; viz: *urarina*.
- kacha kuna**, f. (1) (sevArg): obřad, kterým se zahajuje hon na lamu vikuña; (DA).
- kachacharse**, tr., zvrat., lid. (1) (zápBol): upravit se, zkrášlit se (zejm. o ženě); (DA).
- kachaña**, f. (← aim., keč. *kachaña*) (1) (zápBol, Chil): klička, viz též: *cachaña*; (2) (zápBol): vymknutí, vyvrtnutí, viz též: *quite*; (DA).
- kacharpa**, f., lid. (← keč. *kocharpa*, „bezenné věci“) (1) (zápBol, Chil): něco bezcenného, cetka; viz též: *cacharpa*; (2) (zápBol): předmět poškozený používáním; (DA).
- kacharpaya**, (← keč.) (1) (zápBol, Chil): oslava, viz též: *kacharpaya*; (2) **alma** ~ (zápBol): rozloučení se zesnulými; ► s hudbou a tancem; den po Slavnosti všech svatých (1. listopadu); (3) **de** ~ (Bol): loučící se; (DA).
- kacharpayarse**, (1) (Bol): viz: *kacharpearse*; (DA).
- kacharpearse**, lid. (← keč. *kacharpayay*) (1) (střBol, sevChil): přehnaně se vyparádít, viz též: *kacharpayarse*; (DA).
- kacharpero, -a**, m/f. (1) (Bol): osoba prodávající bezcenné věci (tretky); (DA).
- kachi**, f., lid. (1) (Par): ženské přirození; viz též: *palomita*; (DA).
- kachida**, (1) (záp a střBol): viz: *kachuda*; (DA).
- kachilo (k'achilo)**, adj/subst. (1) (Bol): sexuálně vzrušený; ► bol. argot *coba*; (HB; DA).
- kachina**, (← keč. *k'hachina*) (1) (Per, záp a střBol): skleněná koule, viz též: *cachina*; (DA).
- kachipún**, (1) (Chil): hra, viz též: *cachipún*; (DA).
- kachir**, (← keč. *khachuy*) (1) (záp a střBol): viz: *kachunear*; (DA).
- kachiranca**, (← keč. *kachiranga*) (1) (zápBol): viz: *kacha*; (DA).
- kachiri**, m. (1) (Bol): pracovník, který uklízí oblast po výbuchu a dopravuje nerosty do vagonů; ► v dole; ■ Syn.: *chasquiri*; (DA).
- kachuapari**, f. (← keč. *kachay*, „poslat“, *apia*, „nést“, *iri*, „a“) (1) (zápBol): žena pracující uvnitř dolu; ► vybírá a drolí kousky nerostů; (DA).

kachuda, (1) (zápBol): porce jídla, viz též: *mascada*; ■ Syn.: *kachida*; (DA).

kachuchupi, m. (← keč. *khachuchupi*) (1) (zápBol): pokrm připravený z chaluhy *llullucha*, loupané kukuřice, obilí, papriky a dalších surovin; (DA).

kachunazo, (1) (zápBol): porce jídla, viz též: *mascada*; (DA).

kachunear, tr. (← keč. *khachuy*) (1) (ZápBol): kousnout, rozkousat, rozžvýkat (zvl. při jídle); ■ Syn.: *kachir*; (DA).

kaí, m. (1) ~ **ladrillo** (Par): sladkost vyrobená z arašídů s medem ve formě tabulky; (DA).

kaigue, adj. (← guar.) (1) (Par): znechucený, rozmrzlý; (EA).

kaigüé, adj. (← guar.) (1) (Par): líný; (DA).

kaigüetismo, m. (← guar. *kaigüé*) (1) (Par): únava, nuda, velká ospalost; (DA).

kaikar, tr. (← keč. *khaikhay*) (1) (zápBol): způsobit obavy nebo onemocnění; ► činitely jsou duchové mrtvých; (DA).

kaingang, m., viz: *caingang*; (MM).

kaiqueada, f. (← keč.) (1) (Bol): napadení, napomenutí; (MS).

kaiquear, tr. (← keč.) (1) (Bol): ostře někoho napomenout; (2) (Bol): rozzlobeně někoho urážet, slovně napadat; (MS).

kaivo (**k'aivo**), adj/subst., lid. (1) (← aim. *k'aiwo*) (zápBol): starý; stařec, dědek; viz též: *veterano*; (DA). • (2) m. (Bol): dědek, stařec; ► bol. argot *coba*; (HB).

kaj, m., lid. (1) (zápBol): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (DA).

kaja, adj. (← aim. *k'aja*, „vařený bez osmažení“) (1) (zápBol): vařený v osolené vodě bez předchozího opražení (o rýži); (DA).

kajak, m. (1) [Š: *piragüismo en línea*] (Mex): kanoistika; ■ Syn.: *canotaje* (Arg, Chil, Mex, Urug, Ven); (2) [Š: *piragüismo eslalon*] (Arg, Chil): slalom na divoké vodě; ■ Syn.: *kayak sprint* (Mex), *slalom* (Mex, Ven), *kayak* (Urug); (EEA).

kajcha, m. (← aim.) (1) (Bol): osoba, která vytěží cizí důl a o zisk se podělí s majitelem; (2) (Bol): dohoda mezi horníky a majitelem dolu; (3) ~ **libre** (zápBol): horník pracující na vlastní pěst; (DA).

kájcha, m., hovor. (← keč.) (1) (Bol): stěna; (EA).

kajchiris, m. (← aim.) (1) (Bol): vytěžení cizího dolu za podmínky následného prodeje nerostu jeho majiteli; (DA).

kajlla, m., lid. (← aim. *káxlla*, „škvíra, štěrbina“) (1) (záp a střBol): škvíra ve zdi nebo ve dveřích; (DA).

kajllado, -a, adj/subst. (←aim. *k'ajlli*) (1) (výchBol): s nohama do o; (DA).

kajllar, tr. (←keč. *k'axllary*, „štípat dříví“) (1) lid. (již, stř a výchBol): ulomit něco násilím; (2) (již, stř a výchBol): násilně rozlámat dřevo či větev; (DA).

kajllo, m., lid. (←keč. *k'axila*, „trhlina“) (1) (střBol): úzký průchod; ► ke zkrácení vzdálenosti mezi dvěma místy; (DA).

kaka, f., lid. (←keč. *k'aka*, „znečištěnost kůže“) (1) (již a střBol): špína na různých částech těla (obličej, krk, ruce a nohy); (2) m/f. (již a střBol): osoba s hrubou a špinavou kůží; (DA).

kakán, m. (1) (Arg): viz: *cacán*; (MM).

kakarar, intr. (← aim. *khakjaña*, „bourat postupně stěnu“) (1) (zápBol): zbourat stěny při demolici; (DA).

akeada, f., lid. (← aim. *khakha*; keč. *khaka*, „koktavý“) (1) (záp a jižBol): koktání; (DA).

akear(se), intr., lid. (← aim. *khakha*; keč. *khaka*, „koktavý“) (1) (jižBol): koktat; (2) zvrat. (jižBol): stěžovat si na své těžkosti, litovat se; (DA).

kakchikel, (1) (Guat): viz: *kakchiquel*; (DA).

kaki, m. (← jap.) (1) (Am): žlutočervený plod tomele japonského (*Diospyros kaki*); (2) barva, která se podobá barvě tohoto plodu; (3) bavlna, ze které se vyrábí vojenské uniformy na celém světě; ■ Syn.: *caqui*; (MM).

kakik, m. (1) (jvMex, Guat): krutí vývar s chili papričkou; (DA).

kakorada, f. (1) (Bol): masáž léčivým přípravkem; (DA).

kakua, m. (1) (Kol aj.): ind. kmen ze sev. Amazonie; (2) (Kol aj.): ind. jazyk z rodiny *puinave-macú*; (EA).

kakülkultrung, m. (← map.) (1) (Chil): buben; ► má 27 cm na výšku a 24 cm v průměru; je vyrobený z vydlabaného kmene oboustranně pokrytého kůží; též: *calquelcultrún*; (DA).

kakuy, m. (1) (Arg): viz: *cacuy*; (DA).

kaky, m. (1) (Ven): silná látka; ► vyráběná převážně z bavlny; používající se ke zhotovení odolných oděvů; viz též: *khaki*; (2) (Ven): tmavě béžová barva této látky; (DA).

kala (**k'ala**), adj., hovor. (← keč., aim.) (1) (Bol): nahý; (EA, HB). • (2) (Bol): malé dítě; ► bol. argot *coba*; (HB).

kaladana, f. (1) (Bol): povíjnice břečťanovitá (*Ipomoea hederacea*); ► jednoletá popínavá rostlina, dosahuje výšky až 5 m; má namodralé květy; (DA).

kalala, (1) (Nik): viz: *calala*; (DA).

kalandario, m., lid. (← keč. *k'alancho*, „ nahý“) (1) (zápBol, sevChil): kalendář s postavou nahé ženy; (DA).

kalancho, -a, adj/subst. (← keč. *k'alancho*, „ nahý“) (1) (zápBol, sevChil): nahý člověk; (DA).

kalapari, (← keč.) (1) (zápBol): polévka; viz též: *calapari*; (DA).

kalé, adj., despekt. (1) (Par): zrádný, falešný; (DA).

kalifa, (1) (Chil): smilný, viz též: *califa*; (DA).

kalincho, -a, adj/subst. (← keč. *k'alincho*) (1) (Bol): hravý člověk, viz též: *calincho*; (DA).

kalko, (1) (Chil): viz: *kalku*; (DA).

kalku, m. (1) (Chil): čaroděj, kouzelník (mezi Mapučí); (DA).

kalla, m. (1) (Bol): barák, velký dům; (DA).

kallampa, m., lid. (1) (Per): houba, viz též: *callampa*; (2) (zápBol): penis; viz též: *pinga*; (DA).

kallawaya, **kallahuaya**, adj. (← keč. *kallawaya*, „léčitel“) (1) léčitelský, týkající se léčitelů, viz též: *callahuaya*; (LM). • (2) f. (zápBol): skladba a tanec, viz též: *callahuaya*; (3) adj/subst. (záp a střBol): osoba s nezdravými způsoby a zanedbaným vzhledem; (DA).

kallku, adj., lid. (← keč. *k'allku*, „kyselý“) (1) (záp a střBol): trpký (o ovoci); (2) (záp a střBol): zkyslý (o chuti nějakého pokrmu); (DA).

kallpa, m/f. (← keč.) (1) (záp a střBol): silák, svalovec; (DA).

k'allpazo, m. (1) (Bol): velmi výnosná loupež; ► bol. argot *coba*; (HB).

kallu, m. (← keč. *k'allu*) (1) (Bol): polovina šátku *pullu*, který ženy nosí přehozený přes ramena; (DA).

k'alluta, f. (1) (Bol): žena hodna opovržení; ► bol. argot *coba*; (HB).

kalpipir, m. (1) (Kol): píšťalka vyrobená z kosti; (DA).

kaluyo, m. (← keč. *qhaluyu*, „muzika“), viz: *caluyo*; (LM). • (2) (szArg): indiánský tanec s pomalým rytmem; (3) (szArg): melancholická píseň doprovázející tento tanec; (DA).

kamanchaca, f. (← keč.) (1) (Bol): hustá přízemní mlha; (DA).

kambombia, (1) (Pan): hlemýžď, viz též: *cambombia*; (DA).

kambure, m., venk., lid. (1) (Pan): zralý banán; (DA).

kamili, m. (← keč. *kamachi*, „zaměstnanec“) (1) (Bol): havíř *cateador*; ► hledá rudnou (nerostnou) žílu v dole; (DA).

k'ampa, f. (1) (Bol): delikvent, který se vloupe do soukromých domů vypáčením zámků; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *k'ampador*; (HB).

k'ampador, m., viz: *k'ampa*, *k'artati*; (HB).

kampo Piyapi, ind. kmen, viz: *chamikuro*.

kamsá, adj/subst. (1) (Kol aj.): příslušník ind. kmene Kamsá; (2) příslušné adjektivum (kamsáský); (3) jazyk kmene Kamsá; jeho jaz. rodina není známa; ► kmen žije v údolí Sibundoy, departament Putumayo, část území sdílí s etnikem *Inga*; na kol. území se počet obyvatel odhaduje na 4.022; žijí na rozloze 4.402 ha; (S03, EA).

kan, m/f., lid. (1) (Nik): chlapec, kluk; děvče; viz též: *chavalo*, *kur*; (DA).

kanac, m. (1) (Guat): strom, viz též: *mano de mico*; (DA).

kanalla, f. (← keč. *khanalla*, „nádoba z hlíny“) (1) (jižBol): hliněné plivátko; ► vesničané do něj ukládají hlen, který poté zkoumá léčitel; (2) (jižBol): hliněný hrnec s plochou podstavou; ► na pražení kávy, kukuřice, bobů a jiných zrn; (DA).

kanazán, (1) (Guat): strom, viz též: *guayabo*; (DA).

kancab, m. (← may.) (1) (jvMex): lepkavé bahno; ► nachází se na yukatánské vápenaté půdě; (DA).

kandanga, adj/subst. (1) adj., lid. (Kub): špatný, zlý, mizerný; př.: *este libro está kandanga*; (DMC, DA). • (2) (Pan): čert, ďábel; (DA).

kandoashi, ind. jazyk, viz: *candoshi-shapra*.

kandy, m. (1) (Arg): cukrovinka z krystalizované ovocné šťávy; (DA).

kangüe(ró), adj. (← guar.) (1) (Par): zahořklý, nepříjemný; (EA, DA).

kancha, (← keč.) (1) (Mex, Per): ohrada, viz též: *cancha*; (2) (Mex): svrab, viz též: *cancha*; (DA).

kanchi, m. (1) (Bol): žádost horníka o koku; (DA).

kanchunaso, m. (← keč.) (1) (Bol): ukousnutí, zahryznutí se; ► zejména do dužnatého ovoce; (MS).

kanchuniar, tr. (← keč.) (1) (Bol): okusovat ovoce; (MS).

kanindeyuense, (← guar. *Kanindeju*); (1) adj., m/f. pocházející z Kanindeyú; (2) adj. patřící, vztahující se k této části Paraguaye; (RAE).

kaniste, (1) (Kub): strom, dřevo a plod; viz též: *canistel*; (DA).

kanka, adj. (1) (Bol): cizinec bílé pleti, viz též: *gringo*; (2) despekt. (Bol): špinavý, zanedbaný; (3) ~ **jeta**, m/f. (zápBol): osoba trpící progénií; ► spodním předkusem; (4) ~ **uya** (zápBol): osoba s popraskanou kůží na tváři; ► kvůli zimě; (DA).

kanki, (1) (Pan): bláznivý člověk, viz: *cranqui*; (DA).

kankuamo, adj/subst. (1) (Kol): příslušník ind. kmene Kankuamo; (2) příslušné adjektivum (kankuamský); ► etnikum hovoří jazykem *sánha*; patří do jaz. rodiny čibča; kmen žije na jihovýchodních svazích pohoří Sierra Nevada de Santa Marta; na kol. území se počet obyvatel odhaduje na 15.000; (S03).

kanló, (← may.) (1) (jvMex): strom, viz též: *solimanché*; (DA).

kansay, f. (1) (Hond): stroj v továrně; ► na přišití rukávů, límců a lemů; (DA).

kanti, f. (← aim. *k'anthiña*; keč. *k'antiy*) (1) (zápBol): přeslice; (DA).

kantina, f. (← keč.) (1) (Bol): kolovrátek; (MS).

kantinudo, -**da**, adj/subst. (← keč.) (1) (Bol): o člověku: s dlouhými a hubenými nohama; (MS).

kantir, tr. (← keč.) (1) (Bol): příst. spřádat; (MS).

kantuta, f. (← keč. *kantuta*; ←aim.) (1) (zápBol, Per): flámie incká, kantuta; ► strom *Cantua buxifolia*; dorůstá do výšky 5 m; též: *cantuta*; (2) (Bol): květ flámie; ► má červenou nebo žlutou barvu nebo může být tříbarevný (včetně zeleného kalichu); používá se jako dekorace, je to národní symbol Bolívie; (LM, BDE, DA).

kapacheca, f. (← keč. *k'apa*) (1) (zápBol): místo, kde se prodávají bylinky, amulety a sádlo; ► na přípravu rituálů a tradiční medicíny; (DA).

kapanawa, adj/subst., ind. kmen a jazyk, viz: *capanahua*; (S01).

kapar, intr. (← keč.) (1) (Bol): specificky vonět; (MS).

kaparillo, m., venk. (← keč. *kaparaty*, „řvát, křičet“) (1) (Arg): legenda, ve které se tajemný Kaparillo z lesů převtělí do zvířete a objevuje se po domech v nepřítomnosti hlavy rodiny; (DA).

kapellmeister, m. (← něm.) (1) (Per): kapelník; (MS).

kapok, m. (← angl. *kapoc*) (1) (US, Portor): druh velmi lehké rostlinné vlny; ► získává se ze semínek rostliny *ceiba*; (DA).

kaporoso, -**a**, adj. (← keč.) (1) (Bol): voňavý; (MS).

kaput, m. (1) (LaPla): ukončení, konec, závěr, závěrečný akt; ► slang *lunfardo*; (NET). • (2) adj., lid. (Chil): zničený, nepoužitelný; (DA).

kara, adj/subst. (← aim. *q'ara*, „bez vegetace“) (1) lid. (zápBol): běloch s blond či hnědými vlasy a vysokým společensko-ekonomickým postavením (žijící převážně ve městech); (2) ~ **chupa**, m/f. (střBol): nestoudník, drzoun; (3) ~ **panza** (zápBol): chudý člověk, viz též: *karapanza*; (DA).

karacoli, m. (1) (Kol): slitina zlata a mědi; (DA).

karache, m., lid. (1) (Pan): ekzém, svrab; (DA).

¡**karacho!**, interj., eufem. (1) (Urug, Per): sakra!, viz též: *¡caracho!*; (DA).

karai (**karai**), m. (← guar.) (1) (Par): pán, muž; (EA, DA). • (2) adj/subst., lid. (výchBol): běloch; (3) ~ **de Octubre** (Par): Pan Říjen; ► skřítek měsíce října; ■ Syn.: *karai Octubre*; (DA).

karalagua, f. (← aim. *k'ara*, „holý“) (1) (střBol): keř *Nicotiana glauca*; ► druh tabáku; výška až 2 m; žluté květy; (DA).

karancho, m/f. (← aim. *k'ara*, „holý“) (1) lid. (Chil): odmítnutá osoba; ► kvůli svému chování či vzhledu; (2) m. (zápBol): pták, viz též: *caracara*; (DA).

karapampazo (**k'arapampazo**), (1) (Bol): svítání, jitro; trávení noci chozením po ulicích; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) m. (← aim. *k'ara*, „holý“) (zápBol): spát, zdřímnout si, dát si šlofika; ► pod širým nebem; (DA).

k'arapampeador, m. (1) (Bol): člověk, který po nocích chodívá po ulicích; ► bol. argot *coba*; (HB).

karapampear (k'arapampear), intr., lid. (1) (zápBol): spát, zdřímnout si, dát si šlofíka; ► pod širým nebem; viz též: *siestear*; (DA). • (2) (Bol): strávit noc chozením po ulicích; ► bol. argot *coba*; (HB).

karapanza, adj/subst., lid. (1) (zápBol): chudý člověk, též: *kara panza*; (DA).

karapecho, m. (1) (jižBol): tradiční pokrm ze sušeného masa, brambor a kukuřice; (DA).

karatazo, (← *karate*) (1) (Hond, Salv, Pan, Per, Chil): silný úder rukou, viz též: *caratazo*; (DA).

karatear, intr. (1) (Ekv): trénovat karate; (DA).

karcancho, (1) (zápBol): viz: *karkancho*; (DA).

kárdex, (1) (Mex, Hond, Kol, Ven, Bol, Chil, Dom): kartotéka, též: *cárdex*; (2) m. (Mex, Kol, Ven, Chil, Dom): nábytek s úložným prostorem; (3) (Bol): oddělení specializované na archivování dokumentů (v kanceláři); (DA).

kardista, adj/subst. (1) (Ven, Chil): pracující s kartotékou; (DA).

kareadora, (1) (Bol): žena pracující v dole, viz též: *palliri*; (DA).

kareo, m. (1) (Bol): oddělování látek směsi u nerostu; (DA).

kari-kari, m. (1) (Bol): ostružiník *Rubus rosens*, *R. boliviensis*; ► keř dosahující výšky až 3 m; trnité větve; plod tvořen drobným souplodím peckoviček červené barvy; viz též: *karisisi*; (DA).

karikari, m/f. (← aim.; keč. *kharihari*) (1) venk. (zápBol): smyšlená postava, která podle lid. tradice ve tmě uspává své oběti; ► aby jim mohla odebrat tuk z pasu; (2) m. (záp a jižBol): rostlina, viz též: *uña de gato*; (DA).

karisisi, adj/subst., lid. (1) (Bol): osoba, která podle lid. tradice užívá pocestným tuk; ► ti pak brzy zemřou; (2) adj. (Bol): prolhaný; viz též: *hablador*; (3) (zápBol): keř, viz: *kari-kari*; (DA).

karkancho, adj/subst., lid. (1) (zápBol): starý; starý člověk, stařec, dědek; viz též: *vejuco*; (DA).

karkati, adj. (← keč. *kharkatiy*, „třást se“) (1) (zápBol): chvějící se, třesoucí se; (DA).

karkatir, (1) (záp a střBol): viz: *katatir*; (DA).

karma, m/f., lid. (← angl. ← sánskr) (1) f. (Guat, Kub, Ven): práce, činnost; (2) m/f. (Ven, Chil): nesnesitelný člověk (zvíře, situace), v životě nevyhnutelný; (3) m. (Ven): práce, dřina; viz též: *negreada*; (DA). • (4) **cogerle a otro el ~** (Kub): zvítězit nad někým; př.: *él, a mí, me cogió el karma*; (DMC).

karry-karutama, ind. kmen, viz: *curripaco*.

k'artati, adj/subst. (1) (Bol): hluboce zamilovaný; (2) (Bol): ustrašený; (3) (Bol): strnulý zimou; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *k'atati*; (HB).

k'artatir, m. (1) (Bol): citově trpět; (2) (Bol): mít strach; (3) (Bol): třást se zimou; ► bol. argot *coba*; (HB).

karso, m. (1) (Portor): kras; (DA).

karter, m. [Š: *kart*] (Bol, Chil): motokára; (DA).

karting (← angl. *karting*): jízda na motokáře; motokára; (MS).

kartismo, m. (1) (Kub, Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Chil): závody motokár; (DA).

kartódromo, m. (1) (Kub, Portor, Per, Chil): závodní dráha; ► pro motokáry; (DA).

karupaka, ind. kmen, viz: *curripaco*.

kasa, m. (← keč.) (1) (Bol): rozbitý předmět; (2) bezzubý člověk; (MS).

k'asa ventana, m., hovor. (← šp. + keč.) (1) (Bol): člověk s chybějícím zubem; (EA).

kasarakuy, zvrat. (← šp. *casarse*) (1) (Per): uzavřít sňatek; ► výraz převzatý ze šp. do kečujštiny a dříve občas používaný v andské šp.; (EA).

kasmony, viz: *cash money*.

kasó, m. (1) (Par): kalhoty; (DA).

k'aspa, adj/subst. (1) (Bol): čepice; ► bol. argot *coba*; (HB).

k'aspote, m. (1) (Bol): vysoký člověk; (2) (Bol): vojenský střih vlasů; ► bol. argot *coba*; (HB).

Katanga, f. (1) **oficial de ~** (Kub): jistý; př.: *esto es oficial de Katanga*; (DMC).

katari, f. (← keč. *katari*, „had“) viz: *catari*; (LM).

katarismo, m. (← aim.; keč. *katarai*, „had“) (1) (zápBol): politické hnutí hájící zájmy Ajmarů; ► založeno roku 1978; (DA).

katarista, adj. (1) (Bol): střední, prostřední; př.: *él no representa un partido radical, ni de izquierda, sino que es un partido katarista, intermedio, una nueva alternativa a los demás partidos*; (BDE). • (2) adj/subst. (Bol): člen či stoupenec hnutí *katarismo*; (3) adj. (Bol): týkající se politického hnutí *katarismo*; (DA).

k'atati, adj., viz: *k'artati*; (HB).

katati, m. (1) (Bol): kožená brašna; ► sloužící k přepravě nerostů z dolů; (DA).

katatir, tr. (← aim. *khathatiña*; keč. *kharkatiy*) (1) (zápBol): znervóznět, viz též: *karkatir*; (2) (zápBol): třást se zimou či strachem, viz též: *karkatir*; (3) venk. (záp a střBol): trpět; viz též: *karkatir*; (DA).

katera, viz: *gatera*; (MS).

katería, f. (← aim. *qhathu*) (1) (zápBol): místo prodeje zeleniny; ► na trzích a jiných veřejných prostranstvích; (2) (zápBol): skupina žen, které prodávají zeleninu; (DA).

katimani, (1) (Dom): zůstaň v klidu!; (DA).

katisara, m. (← aim. *katuraño*) (1) (zápBol): středně uvařená kukuřice; (DA).

kativo, (1) (Nik): strom, viz: *cativo*; (DA).

kato, viz: *gato*; (MS).

k'ato, m. (1) (Bol): bydliště; (2) (Bol): starší člověk; ► bol. argot *coba*; (HB).

katu, mark. (← guar.) (1) (Par): určitě, samozřejmě, no ano; ► intenzifikační a emfatický markátor; př.: *otra joven katu grabó toditos los ruidos que salían del interior del ataúd*; (EA). • (2) (← aim.) (zápBol, Par): viz: *katuwaleada*; (DA).

katu + voi, mark. (← guar.) (1) (Par): no ano + určitě; ► markátory znamenající emfazizaci + zesílení tvrzení; př.: *los cuates ... katu 'trancaron' la labor periodística, como si fuera voi que la prensa tuvo algo que ver con el asunto*; (EA).

katunga, m/f. (1) (Bol): mulat; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) (Bol): syn bělocha a černošky nebo naopak; (1) (Bol): černocho; (DA).

katunguear, m. (1) (Bol): souložit s černoškou nebo ženou tmavší pleti; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) *intr.* (Bol): o bělochovi: žít na hromádce s černoškou nebo ženou tmavší pleti; (DA).

katuwaleada, m/f., lid. (← keč. *k'atu*, „málo“) (1) (zápBol): starý člověk, stařec, stařena; viz též: *veterano*; (DA).

k'auca, f. (1) (Bol): stará žena; (2) (Bol): lež; ► bol. argot *coba*; (HB).

k'auchincho, m. (1) (Bol): vesničan; ► bol. argot *coba*; (HB).

kauka, f., lid. (1) (Bol): lež, kecy; viz též: *caúca*, *mentolína*; (2) (Bol): bulka; (DA).

k'auqear, tr. (1) (Bol): lhát; ► bol. argot *coba*; (HB).

k'auquero, adj/subst. (1) (Bol): prolhaný, lživý; ► bol. argot *coba*; (HB).

kavakava (**kava-kava**), m. (1) (Chil): dřevná soška, představující lidskou postavu; ► tradiční předmět z Rapanui (Velikonočního ostrova) v Tichém oceánu; (RAE).

kavineño, m. (1) (Bol): ind. jazyk ze skupiny *tacana*; ► 601 mluvčích (2001); (2) stejnojmenný kmen; (3) příslušné adjektivum; (EA).

kavuré, f. (1) (Par): omeleta z manioku, kukuřičné mouky, vepřového sádla, sýru a vajec; (DA).

kawa, f. (← aim.) (1) (Bol): při hraní kuliček, vzdálenost odpovídající sirce, která se nachází mezi dvěma kuličkami; (DA).

kawesqar, m., pl., ind. kmen; viz: *alacalufe*; (EA).

kaxynawa, ind. jazyk, viz: *cashinahua*.

kayak, m. (← angl. *kayak*) (1) (Am): kajak; (MS). • (2) slalom na divoké vodě, ■ Var.: *kayak sprint*; viz též: *kajak*; (EEA).

kayaquear, *intr.* (← *kayak*) (1) (Portor): plavit se v kayaku; (DA).

kayser, m. (1) (Chil): král; ► třináctá karta hracích karet; (DA).

kayubaba, m. (1) (Bol): ind. jazyk (bez bližší klasifikace); ► 23 mluvčích (2001); hrozí mu zánik; (2) stejnojmenný kmen; (3) příslušné adjektivum; (EA).

keep, (← angl.) (1) ~ **cool!** (US, Portor): buď v klidu!; (DA).

kéfir, m. (1) (Arg): kefir; ► vyrobený z fermentovaného mléka a houby (*Dispora caucasica*), podává se jako lék na žaludek a střeva; (MM).

kecher, m. (1) lid. (Kub), viz: *careta*, *quecher*; (DMC).

kechi, (1) (Per): rána, viz též: *quechi*; (DA).

kechu, m. (1) (Bol): chybný odstřel; ► kvůli malé náloži dynamitu; (DA).

Keka, f., lid. (1) (Chil, Arg): hovor. tvar jména *Angélica*; (DA).

keki, m. (1) (US): moučník, koláč; (2) (Pan): malý moučník z mouky, strouhaného kokosu, medu a anýzu; (DA).

Keko, m., lid. (1) (Chil): hovor. tvar jména *Sergio*; (DA).

kelli, adj. (1) (Bol): dotčený, uražený; (DA).

kelper, adj/subst. (← angl.) (1) adj., lid. (Arg): týkající se ostrovů Islas Malvinas; (2) m/f. (Arg): obyvatel těchto ostrovů; (3) adj/subst., lid. (Arg): diskriminovaná osoba, přehlížená osoba; (4) (Arg): pracovník obyčejného postavení; (5) adj. (Arg): nekvalitní; (6) (Arg): skromný, prostý (o obchodní instituci); (DA).

keme, f. (1) lid. (Kub): kolo (jízdní); př.: *préstame la keme, por favor*; (DMC).

kenaf, m. (1) (Guat): ibišek konopovitý (*Hibiscus cannabinus*); ► rostlina dosahující výšky až 1,5 m; hodně rozvětvená, s nažloutlými květy; (DA).

kenep, m. (1) (Guat): strom *Talisia olivaeformis*; ► z čeledi mýdelníkovitých; dosahuje výšky až 20 m; zpeřené listy, květenství typu lata, plod ve tvaru bobule; (DA).

kengue, m., lid. (1) (Portor): penis; viz též: *pinga*; (DA).

kencha, m. (← keč.) (1) (Bol): smolař; (MS).

kenchachar, tr. (← aim.; keč. *qincha*) (1) (zápBol): začarovat někoho nebo něco; (DA).

kenchesa, f. (← keč.) (1) (Bol): neštěstí, smůla; (MS).

kenke, f. (1) marihuana, viz též: *canyac, juana*; (DA).

kenton, m. (1) (Pan): záměrně nečistá hra; (DA).

keperi, (1) (szArg): viz: *keperí*; (DA).

keperí, m. (← aim.; keč. *hipi*) (1) (zápBol, szArg): hovězí maso; ► ze spodní části břicha; viz též: *queperí*; (2) (zápBol, Arg): pokrm z hovězího masa; ► ze spodní části žeber, viz též: *queperí*; (DA).

kepi, **kepi(s)**, m. (← fr.) [Š: *gorro militar redondo*] (1) (Š < Am) (Guat, Mex, Salv; Arg, Par aj.): vojenská čapka; ► zelená, okrouhlá, ve tvaru válce nebo komolého kuželu, se štítkem; př.: *bajo la mugrienta gorra que en un tiempo tuviera pretensiones de kepis*; (DA, MM).

keresa, m. (1) (Par): vajíčka, jež kladou mouchy na maso, viz též: *quereza*; (DA).

kerex, (1) (Ekv): viz: *kerosene*; (DA).

keri, m., lid. (← aim., keč.) (1) (zápBol): zadek, zadnice; viz též: *fundamento*; (2) (zápBol): hýždě; (DA).

kerirınca, f. (1) (Bol): drozdec patagonský (*Mimus patagonicus*); ► pták dorůstající délky až 22 cm; peří obsahuje různé odstíny hnědé barvy; bílé skvrny na vnější straně křídel, tmavý rovný zobák a černé nohy; (DA).

kerke, m. (1) (Bol): železitý nerost houbovitého vzhledu; (DA).

kermés, f. (1) (Chil, LaPlat, Mex): viz: *kermess*; (BDE).

kermese, f. (1) (Am): hlučná oslava, s tancem, ohňostrojem, která se organizuje za dobročinným účelem; (2) veselice; (MM).

kermess(e), **kermés**, f. (← holandština) (1) (Chil, LaPlat, Mex): benefiční prodej, benefiční výstava; př.: *en una kermess*; ■ Var.: *kermesse, kermés*; (BDE).

kerosén, m. (1) [Š: *queroseno*] (Arg, Urug): letecký benzín; ■ Syn.: *parafina* (Chil), *querosén* (Mex), *queroseno* (Urug), *kerosen*, *kerosene* (Ven); (EEA). • (2) (Arg): viz: *kerosene*; (MM). • (3) (Hond, Ven): strom *Tetragastris panamensis*, *Protium sessiflorum*; ► z čeledi březulovitých; výška až 14 m; velké listy, malé květenství typu lata, bílé okvětní lístky, plody ve tvaru peckovice; ■ Syn.: *frontón, tontol*; (DA).

kerosene, m. [Š: *queroseno*] (1) (Š < Am) (Per aj.): petrolej; př.: *el fuego se inició por la inflamación de una cocina a kerosene*; (BDE). • (2) (← angl.) (Am): kerosin, petrolej; ■ Syn.: *kerex, kerosín, kerosina*; (MM, DA).

kerosín, m. (1) (StřAm): viz: *kerosene*; (MM).

kerosina, f. (1) (StřAm): viz: *kerosene, querosina*; (MM).

kesu, m. (1) (Par): sýr; (DA).

keswa, m. (1) (Am): viz: *kichua*; (BDE).

keta, adj/subst. (← keč.) (1) f. (Bol): hustý nápoj; (2) (Bol): o člověku: opitý na mol; (MS).

k'eta, f. (1) **estar** ~ (Bol): být opilý; ► bol. argot *coba*; (HB).

ketayar, tr. (← keč.) (1) (Bol): zhoustnout jako nápoj *keta*; (2) opít se do němoty; (MS).

k'etazo, m. (1) (Bol): opilost; ► bol. argot *coba*; (HB).

kete, m. (← *paquete*) (1) (Per): balíček pasty z koky; ► základ pro výrobu kokainu; též: *quete*; (DA).

ketchup, m. (← angl.) (1) (Arg): kečup; rajčatová omáčka; (BDE).

k'etosa, adj/subst. (1) (Bol): žena, která se neumývá po sexuálním styku; ► bol. argot *coba*; (HB).

keu, f. (1) (sevChil): viz: *francolina*; (DA).

keule, (1) (Chil): viz: *queule*; (DA).

keusa, (← aim.) (1) (zápBol): viz: *queusa*; (DA).

khachwaña, f. (← keč. *kach*) (1) (zápBol): noční tanec; ► sloužící ke hledání partnera; (DA).

khaki, m. (1) (Am): viz: *caqui*; ■ Var.: *kaki*; (MM). • (2) (← angl.) (US, Portor, Per): látka, viz též: *kaky*; (3) (US, Portor, Per): barva, viz též: *kaky*; (DA).

khamake, m. (1) (Bol): lišák, liška; (DA).

kick (← angl. *kick*): v ragby, kop; (MS). • (2) m. (US, Portor, Per): kopnutí, kopanec; (3) **--box** (US, Guat, Portor, Per): druh boxu, ve kterém je povoleno kopat nohama; (DA).

kick-ball, m. (← angl.) (1) (Guat): sport podobný baseballu; ► odráží se při něm míček; (DA).

Kid, m. (1) ~ **chocolate** (Kub): člověk barevné kůže; př.: *por Mariel llegalon muchos Kid Chocolates*; ► El Kid Chocolate byl známý kubánský boxer černé pleti; (DMC).

kids, m. pl. (← angl.) (1) (Bol): sportovní obuv s gumovou podrážkou; (DA).

kichi, m. (1) (Bol): špatně provedený hod dynamitem; (DA).

kiching, m. (← angl.) (1) (US): v basketbale, rozehraní míče; (2) ~ **ball** (Portor): hra při které hráč kope nohou do míče; (DA).

kichua, m. (1) (Arg aj.): kečuánština; ► jazyk používaný v říši Inků; ■ Var.: *keswa, kitjwa, quechua, queskwa, quichua, quitba, quechúa*; viz: *quichua, quechua*; (BDE).

kichwa (quichua), m. (1) (Ekv aj.): ind. kmen a jazyk; viz: *quechua* (EA).

Kika, f., lid. (1) (Chil): hovor. tvar jména *Francisca*; (DA).

kikapú, m. (Mex): (1) ind. kmen žijící ve státě Coahuila; (2) příslušné adjektivum; (3) jazyk tohoto kmene; ► v Mexiku jediný patřící do algonkinské skupiny; má celou řadu dialektů a okolo 500 mluvčích, z nichž někteří ovládají vedle svého jazyka i šp. a angl.; (EA).

kike, m. (1) (Portor, Ven): viz: *guille*; (2) (Portor): účinek objevující se po požití drog; viz též: *quique*; (DA).

Kike, m., lid. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Pan, Portor, Ven, Bol, Chil, Arg): hovor. tvar jména *Enrique*; (DA).

kikeado, -a, adj. (1) (Portor): bláznivý, šílený, viz též: *quiqueado*; (DA).

kikeao, (1) (Portor): viz: *kikeado*; (DA).

kikeo, (1) (Portor): domýšlivost, viz též: *quiqueo*; (DA).

kiki, adv. (1) adv. (Nik): ano, jistě; (DA).

Kiki, f., lid. (1) (Bol): hovor. tvar jména *Cristina*; (DA).

kikiar, (1) (Portor): relaxovat, viz též: *quiquear*; (DA).

kikiribú, m. (1) ~ **mandinga** (Kub): a tečka; př.: *no lo pienses más, vamos a bailar y kikiribú mandinga*; (DMC).

kikirigüiki, m., lid. (1) (Ven): podvod, lest; viz též: *engañada*; (DA).

kikiriki, adj/subst., lid. (1) (Kub): rváč; (DA).

kikirikí, m. (1) lid. (Kub): rozčuchané vlasy připomínající chocholku kohouta; př.: *peínate, que tienes un kikirikí*; (2) **meter un ~ en el gallo** (Kub): koupit drahé šperky; př.: *ayer metí un kikirikí en el gallo*; (3) **ser alguien un gallito ~** (Kub): být velmi hezký; př.: *yo siempre he sido un gallito kikirikí*; (DMC). • (7) (Kub): drdol z vlasů připomínající kohoutí hřebínek; (DA).

kiko, m. (1) (Mex): polibek na rty; (2) (Kub): druh obuvi z plastu; (DA).

Kiko, m., lid. (1) (Nik, Pan, Portor, Ven, Chil): hovor. tvar jména *Francisco*; (DA).

kikuyo, m. (← *Kikuyu*) (1) (Kost, Ekv, Per): rostlina *Pennisetum clandestinum*; ► jednoděložná rostlina z čeledi lipnicovitých (trávy); vytrvalá bylina, pícnina; dorůstá do výšky až 40 cm; úzké vrstevnaté listy, květenství v klasech; (2) lid. (Ekv, Per): ekonom, který se příliš zabývá teorií a v praxi selže; (DA, NET).

kikuyu, m. (1) (Guat): rostlina, viz: *kikuyo*; (DA).

kikuyú, m. (1) (Guat): rostlina, viz: *kikuyo*; (DA).

kilada, f. (1) lid. (Arg): velké množství, hromada, kupa; (1) **una ~** (Arg): hodně, moc; (DA).

kilaje, m. (1) (Per, Bol, Urug, Chil): počet kilogramů; váha, hmotnost; (2) (Ekv): hmotnost v kilogramech; (3) (zápBol): hmotnost zavazadla; (DA).

kilate, m. (1) lid. (Mex, Chil): kilogram; (2) (Kol): jednotka hmotnosti, která odpovídá 1/140 unce; ► používá se u perel a drahých kamenů; (3) (Kol): každá čtyřadvacetina hmotnosti ryzího zlata, která obsahuje jakoukoliv slitinu tohoto kovu; (4) (Dom): kvalita šperku; (DA).

kile, m., lid. (1) (Kub): penis; viz též: *pinga*; (DA). • (2) **con ~** (Kub): hodně; př.: *la quiero con kile*; (3) **diñar el ~ por el cegato** (Kub): análně souložit; př.: *la policía los sorprendió diñando el kile por el cegato*; (4) **me tiene el ~ encendido** (Kub): sexuálně mě přitahuje; (5) **tener un ~ bute** (Kub): mít velký penis; (DMC).

kileador, -ra, m/f. (1) (Portor): ve volejbale, smečar; též: *killeador*; ■ Syn.: *killer, quitasol*; (DA).

kileo, m. (1) (Portor): viz: *killling*; (DA).

kiler, m. (← angl. *killer*, „vrah“) (1) (Pan): *casanova*; ► muž známý pro svá milostná dobrodružství; (2) (Pan): muž, který se považuje za neodolatelného; (DA).

kiler, m. (1) (Salv): kovová špička na cigaretu, též: *quíler*; (DA).

kilero, -a, m. (1) lid. (Kub): ztrapnění týkající se peněz; př.: *¿viste cómo regateó?, es un kilero*; (DMC). • (2) adj. (Kub): týkající se kilogramu; *kilogramov*; (DA).

kiliwa, m. (Mex): (1) ind. kmen; ► jeho zbytky žijí ve státě *Baja California*, hrozí mu zánik; (2) příslušné adjektivum; (3) jazyk tohoto kmene; ► má několik posledních mluvčích; ■ Syn.: *kiliwi*; (EA, EHA).

kiliwi, viz: *kiliwa*; (EHA).

killay, (1) (Arg): strom, viz též: *quillay*; (DA).

killeo, m. (1) (Portor): smeč, viz též: *killling*; (DA).

killer, m. (← angl.) (1) argot (US, Portor): vrah, zabiják; (2) přenes. lid. (US): svůdník, dobyvatel žen; (DA).

killling, m. (← angl.) (1) (Dom, Portor): ve volejbale, smeč; ■ Syn.: *kileo, killeo*; (DA).

kilo, adj/subst. (1) m. (Kub): cent, centík; ► př.: *¡ni un kilo (prieto) más!* (už ani halíř); (2) (Arg): něco skvěleho, fajn; ► př.: *divertirse un kilo* (strašně fajn se pobavit); *estuviste un kilo* (byl jsi skvělý); *¡está hecho un kilo!*, *¡es un kilo!* (je to číslo!); *¡está resultando un kilo!* (je prima!); *¡eres un kilo!* (ty jsi zlato!); (JD). • (3) adj/subst. (Bol): klidný; ► bol. argot *coba*; (HB). • (4) lid. (Kub): mince, cent; př.: *¿me puedes dar un kilo?*; (5) **al ~** (Kub): dobré, dokonalé; př.: *eso de que me hablas está al kilo*; (6) **cámbialos por ~s prietos para que te duren** (Kub): ať ti to štěstí vydrží!; př.: *¡estoy muy contento! – pues cámbialos por kilos prietos para que te duren*; (7) **el ~ no tiene vuelta**¹ (Kub): je to tak, jak to je, nejde na tom nic změnit; př.: *no me trates de convencer, el kilo no tiene vuelta*; (8) **el ~ no tiene vuelta**² (Kub): nedá se nic dělat; př.: *no te empeñes más, ya te lo dije: el kilo no tiene vuelta*; (9) **el ~ no tiene vuelta**³ (Kub): nejde se vrátit (k ženě); př.: *me dejaste, y conmigo, el kilo no tiene vuelta*; (10) **estar al ~** (Kub): být zdravý; př.: *me examinó el médico y estoy al kilo*; (11) **no valer ni un ~ partido por la mitad** (Kub): nestát za nic; neznamenat nic (o člověku), být nekvalitní (o věci); př.: *tú no vales ni un kilo prieto partido por la mitad, Pedro*; (12) **ser un ~ prieto** (Kub): plavovlasý; př.: *Juan es un kilo prieto*; (DMC). • (13) **~s (y ~s) de algo**, spousta, mnoho, velké množství; př.: *tiraron kilos y kilos de desperdicio*; ► mex. argot *caliche*; viz též: *bola*; (14) **echarle los ~s a algo**, hovor. (Mex): vrhnout se do něčeho s nadšením; vynaložit na něco veškeré úsilí př.: *le estamos echando los kilos a este trabajo para entregarlo a tiempo*; (DEUM, DA). • (15) **echar un ~** (Ven): usilovat o dosažení něčeho; (16) **no tener ni un ~ (prieto partido por la mitad)** (Kub): být bez peněz; (17) viz: *enredado, -da, estar más enredado que un kilo de estopa; estar más limpio que talón de lavadera*; (18) viz též: *quilo*; (19) m., lid. (zápBol, Chil): kvantum; ► velké množství osob, věcí nebo činností; (20) (Kub): přístroj na vážení pesos; (21) (Salv): kilometr; (22) **a tres por ~**, lid. (Kub): hodně, hojně; (23) **de a tres por ~**, vulg. (Kub): hrubý, neomalený; ■ Var.: *de tres por kilo*; (DA).

kilógramo, m. (1) (Chil): kilogram; (DA).

kilombificar, tr. (1) (LaPla): rozházet, uvést v nepořádek; ■ Syn.: *quilombear, quilombificar*; (2) (LaPla): vyrušit, rozrušit, narušit, zneklidnit, znepokojit; (3) (LaPla): zkomplikovat, znesnadnit; ■ Syn.: *enacarajinar*; ► slang *lunfardo*; (NET).

kilombo, m., lid. (1) (Arg): nepořádek, binec; bordel; viz též: *quilombo*; (2) (Arg): znepokojení; znechucení; viz též: *quilombo*; (3) (Pan, Arg): nevěstinec; viz též: *quilombo*; (DA).

kilometraje, m. (1) lid. (Kub), viz: *acción, cámara*; (DMC). • (2) (Hond, Nik, Kub, Ekv, Per, Chil, Par, Arg): proplacené peníze za ujeté kilometry; (3) přenes., lid. (Pan): prožitá léta; životní zkušenosti; (DA).

kilometrar, intr. (1) (Guat): obout nové boty; (DA).

kilometreado, -a, adj. (1) (Kost): mít najeto hodně kilometrů (o dopravním prostředku); (2) (Kost): opotřebovaný; (3) (Kost): zkušený; (DA).

kilometrear(se), tr. (1) (Kost): hodně jezdit s dopravním prostředkem; (2) intr., zvrat., přenes. (Kost): zestárnout; (DA).

kilométrico, -ca, adj., hovor. (1) (Mex): velmi vysoký; ► o člověku; ► mex. argot *caliche*; (DEUM).

kilómetro, adj/subst. (1) lid. (zápBol): štíhlá osoba; (2) **cero** ~ s¹ (Kol): zcela nový dopravní prostředek; (3) **cero** ~ s² (Guat, Ekv, zápBol): dopravní prostředek ve výborném stavu (po opravě); (4) ~ **cero** (zápBol): osoba ve skvělé kondici (po léčbě); (5) ~ **lanzado** (Chil): rychlostní zkouška; ► u sportů, zejm. u lyžování; (DA).

kilowatt, m. (1) (Am): kilowatt; (MM).

kilsa, f. (1) (Nik): kabelka; (DA).

kilt (← angl.) (1) (Chil): kilt, skotská sukně (mužský skotský kroj); (MS).

kilterry, (1) (Chil): pes podvraťák, viz též: *quilterry*; (DA).

kiltro, (← map.) (1) (Chil): pes, viz též: *quiltro*; (DA).

kiludo, -a, adj/subst. (1) (Ven): urostlý (o postavě); (DA).

kilúo, -a, adj/subst., lid. (1) (Ven): tlustý, obézní; (DA).

kimbiado, -da, adj. (1) **tener a alguien** ~ (US, Kub): ubližovat někomu; př.: *ese hombre me tiene kimbiado*; ► podle afrokub. náboženství ten, kdo patří do *cazuela de Kimbia*, je špatný člověk; (DMC, DA). • (2) adj/subst. (US, Kub): záměrně někým poškozený (o člověku); (DA).

kimbiazo, m. (1) **meterle a alguien un** ~ (Kub): způsobit někomu škodu; př.: *yo creo que alguien me ha metido un kimbiazo*; viz též: *cazuela*; (DMC). • (2) (US, Kub): ublížení; (DA).

kimbo, m. (1) lid. (Kub): revolver, pistole; př.: *sacó el kimbo y lo mató*; (2) **estar alguien** ~ (Kub): být blázen; př.: *hace tiempo que noté que estaba kimbo*; (DMC, DA).

kimona, f. (1) (Kub, Mex): viz: *kimono*; (MM).

kimono, m. (← jap.) (1) (Arg, Par, Urug): kimono; ► dlouhý plášť z jemné, barevné a vyšívané látky; ženy ho nosí doma; (MM).

Kin Kón (kinkona), m(f). (1) **caerle a alguien** ~¹ (Kub): být napaden velkým protivníkem; př.: *Vietnam ofendió a China y le cayó Kin Kón*; (2) **caerle a alguien** ~² (Kub): být někým neustále otravován; př.: *me casé con Genaro y me cayó Kin Kón*; (3) **caerle a alguien** ~³ (Kub): naskytnout se někomu velká příležitost; př.: *con ese libro que tengo que hacer me cayó Kin Kón*; (4) **ser alguien un** ~ (Kub): být velmi hrubý; př.: *no sabe una palabra de nada, es un Kin Kón*; (5) **ser una kinkona** (Kub): o ženě: být mužské postavy; mít mužské rysy; př.: *Juana es una kinkona*; ► King Kong, Kubánci vyslovovaný *Kin Kón* byla obrovská opice ze stejnojmenného amerického filmu; (DMC). • Viz též: *king-kong*; (DA).

kinder (kindergarten, kindergarden), m., lid. (← něm.) (1) (Mex, US, Portor): školka, mateřská škola, dětské jesle; př.: *los festivales del kindergarten*; ■ Var.: *kinder*; (MS, BDE, DA).

kínder, m. (1) (US, Kost, Kol, Ven, Ekv): mateřská škola, školka, viz též: *preescolar*; (EEA, DA). • (2) (US, Mex, Guat, Hond, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Bol, Chil, Arg): předškolní období; (DA).

kindergarden, (← *kindergarten*) (1) (Guat, Hond, Kost, Pan, Dom, Ekv, Arg, Kub): předškolní období, mateřská škola; (DA).

kindergarten, m. (← něm.) (1) (US, Mex, Guat, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Bol, Chil, Arg): mateřská škola, školka, viz též: *preescolar*; (MM, EEA, DA). • (2) (US, Mex, Guat, Hond, Salv, Dom, Portor, Per, Bol, Chil, Arg): výukový cyklus před nástupem do základní školy; ► převážně pro děti mezi třemi a pěti lety; (DA).

kindergarterina, f. (← něm.) (1) (Chil, Ven): učitelka v mateřské škole; (MS, DA).

kindergarterino, -na, adj/subst., lid. (1) (Kol, Ven, Bol): dítě, děcko (z mateřské školky); viz též: *nené*; (DA).

kinesiólogo, -ga, m/f. (1) (Arg, Urug): kineziolog; (MM).

kinesioterapia, f. (1) (Am): kinezioterapie; ► metoda léčení, která spočívá ve cvičení, aktivních a pasivních pohybu, sportu, masáží apod.; (AM).

king, m. (← angl.) (1) ~ **size** (Hond, Salv, Dom, Portor, Ven, Ekv, Chil): rozměr postele; ► větší než manželská; (DA).

king-kong, m. (1) přenes. (Per): cukroví; ► vrstvy těsta spojené marmeládou a karamellem; viz: *alfajor*; (2) přenes. (Chil): velký sendvič; (DA).

kingsize, adj. (← angl.) (1) (Bol): velký, rozměrný (o oblečení); (DA).

kincha, m. (← keč.) (1) (Bol): venkovský plot z tyčí a větví; (2) f. (Bol): bariéra ze dřev omítnutých bahnem; (3) (Pan): stěna postavená ze dřev, omítnutá bahnem a slámou; (4) (Bol): saze; ► tvoří se na stropě v kuchyni; (DA).

kinín, (1) (Guat): strom, viz též: *jocote*; (DA).

kinkajú, (1) (Par): viz: *quincayú*, *kinkayú*; (MS, DA).

kinkayú, m. (← guar.) (1) (Par): kynkažu, viz též: *oso melero*; (DA).

kinke, (1) **ser** ~ ~ (Kub): kudrnatý; ► o tom, kdo má kudrnaté vlasy jako černoši; př.: *él es un kinke kinke*; ■ Var.: *quinque*; (DMC; DA). • (2) adj/subst. (Portor): kudrnatý, kudrnáč; ■ Syn.: *pasa grifo*; (DA).

kinkón, -na, m/f. (1) (Kub, Per): druh pevných cihel; (2) přenes. (US, Kub): silný soupeř; (DA).

kinky, adj., lid. (← angl.) (1) (Portor): deviantní sexuální chování; ► o člověku, který praktikuje např. fetišismus nebo sadomachismus; (2) (Pan): velmi kudrnatý (o vlasech černocha); (DA).

kinó, m. (1) (Chil): hazardní hra; ► jde o uhodnutí čtrnácti, třinácti, nebo dvanácti různých čísel z řady pětadvaceti čísel; hra podobná loterii; (2) **el** ~ **acumulado**, lid. (Chil): potřeba souložit, nadřazenost; ► po dlouhé sexuální abstinenci; (DA).

kinoto, (1) (Arg, Urug): strom, viz též: *quinoto*; (2) (Arg, Urug): plod, viz též: *quinoto*; (3) m. pl., eufem. (Arg, Urug): varlata, viz též: *quinotos*; (DA).

kinotos, m., pl., lid. (1) (Arg, Urug): varlata, koule; viz též: *kiwi(s)*, *coquitos*; (2) **romper los ~s** (Arg, Urug): otravovat, obtěžovat; ■ Var.: *romper los quinotos*; (DA).

kinsacharani, (← aim. *kimsa*, „tři“, *chara*, „noha“) (1) (Bol): viz: *quimsacharani*; (DA).

kinua, (1) (Ekv): viz: *quinua*; (DA).

kion, m. [Š: *jengibre*] (I) (Per): zázvor; ► hojně používaný v čínské kuchyni; (RAE; DA).

kirch, viz: *kirsch*; (MS).

kirche, viz: *kirsch*; (MS).

kirie, m. (1) **estar en los ~s**, venk. (Nik): dokončovat co; končit s čím; (DA).

kirkiña, f. (1) (Per, Bol): koriandr bolivijský (*Porophyllum ruderale*); ► bylina dosahující výšky až 2 m; protáhlý stonek, protilehlé listy a početné květy různých barev; viz též: *quilquiña*; (DA).

kirs, viz: *kirsch*; (MS).

kirsch, m. (← něm. *kirsch*) (1) (Am): višňová kořalka; ■ Var.: *kirch*, *kirche*, *kirs*; (MS). • (2) (Am): slivovice; ► říká se, že má jemnou chuť po hořkých mandlích; (AM).

kiruza, f., argot. (1) (Chil): kudla, nůž; viz též: *naifa*; (DA).

kisa, adj/subst. (← aim. *k'isa*, „vysušené ovoce“) (1) m., lid. (Bol): stařec, dědek; viz též: *veterano*; (2) ~s, f., pl., lid., vulg. (Bol): varlata, koule; viz též: *kiwi(s)*; (3) f. (Bol): sušená broskev; (4) (Bol): vysušený fik nebo banán; (5) (Bol): pocit strachu; (DA).

k'isa, f., hovor. (← aim.) (1) (Bol): sušené meruňky; (EA). • (2) (Bol): stará žena; (3) (Bol): strach, obava; ► bol. argot *coba*; (HB).

kisambaeri, ind. jazyk a kmen, viz: *amarakaeri*; (S01).

k'isiri, adj/subst. (1) (Bol): ustrašený, bojácný; ► bol. argot *coba*; (HB).

kistuña, adj/subst. (← aim. *k'istuña*, „hůl“) (1) (zápBol): osoba tmavé pleti; ■ Syn.: *chama*; (2) (zápBol): černoš; též: *quistuña*; ■ Syn.: *azabache*; (3) f. (zápBol): malá tyč; ► používá se na převrácení dřeva v ohništi; též: *quistuña*; (DA).

kiswara, f. (← keč. *kiswara*) (1) (Bol): keř *Buddleja tucumanensis*; ► dorůstá do výšky 3 m, květy mají oranžovou barvu, roste ve skalnatých oblastech; ■ Var.: *quiswara*; (LM).

kita, f., lid. (← aim. *k'itha*, „prchající“, keč. *k'ita*, „nespolečenský“) (1) adj/subst. (zápBol): dítě na útěku; viz též: *nené*; (2) přenes. (stř a zápBol): velmi nespolečenský člověk; (3) adj., přenes. (zápBol): plachý (o zvířeti); (4) ~ **conejo** (zápBol): králík divoký žijící v oblasti And; ■ Syn.: *kita cowi*; (5) ~ **paloma** (zápBol): divoký holub; (6) ~ **tako** (zápBol): rohovník obecný; ► strom; (DA).

kita-anis, m. (1) (Per): bolehlav plamatý (*Conium maculatum*); ► bylina dosahující výšky až 2 m; malé bílé květy, oválné plody; využívá se pro lékařské účely; (DA).

k'itada, f. (1) (Bol): sebevražda; (2) (Bol): únik ohně; ► bol. argot *coba*; (HB).

kita-huacatai, (← keč.) (1) (Per): rostlina, viz též: *huacatay*; (DA).

kitar(se), tr., i zvrat., lid. (← aim. *k'ithaña*, keč. *k'itaña*, utéct) (1) (zápBol): rychle od někud utéct; vzít nohy na ramena; viz též: *voltear(se)*; (2) (zápBol): o dítěti: utéct od rodičů; (DA).

k'itarse, tr/zvrat. (1) (Bol): zabít se; (2) (Bol): utéct z ohně; ► bol. argot *coba*; (HB).

kita-ttaco, m. (← keč.) (1) (Per): vikev (*Vicia graminea*); ► bylina do výšky 1 m; malé zvonkovité květy modré barvy; (DA).

kite, m. (← angl.) (1) (US): létající drak: má lehkou konstrukci na kterou se lepí barevný papír; (DA).

kitjwa, m. (1) (Am): viz: *kichua*; (BDE).

kitra, m. (1) (Chil): dýmka, používaná při obřadech; ► vyrobená z pálené hlíny, kamene, dřeva nebo kosti; (DA).

kitse cha'tnio, ind. kmen, viz: *chatino*; (S01).

kiula, (1) (Chil): viz: *francolina*, *quiula*; (DA).

kivevé, m. (← guar.) (1) (Par): pokrm připravený z dýně, vody, cukru, kukuřičné mouky, sýru Paraguay a soli; (DA).

kiwi(s), m., pl., lid. [Š: *testículo(s)*] (1) přenes. (Chil): varlata, koule; ■ Syn.: *aceituna*, *aguacate*, *alforja*, *alverja*, *amigo*, *berocos*, *blanquillos*, *bojote*, *boliviana*, *bolsa*, *cachas*, *cachinas*, *chácara*, *chachol*, *chibola*, *chiclán*, *chigüiza*, *chimbos*, *churumbitas*, *coco*, *compadrón*, *compañero(s)*, *compañón*, *copitos*, *coquimbano*, *corota*, *coyol*, *coyoles*, *crystalería*, *gandumbas*, *gemelo*, *grano*, *guacal*, *guaretos*, *güeva/güevo*, *güiles*, *guinda/guindo*, *haches*, *higos*, *huevas*, *mimoto*, *kisa*, *mancuerno*, *maracas*, *matatada*, *matate*, *maule*, *menudo*, *naranjas*, *pepa*, *porongo*, *quimbo*, *quinotos*, *runto*, *runtu*, *semillón*, *shunte*, *talantuyo*, *talchinaste*, *tanate*, *testigos*, *timbales*, *tolas*, *tompiales*, *triquitracas*, *trolas*, *yemas*; (DA).

kiwienero, -a, adj. (1) (Kol): týkající se *kiwi*; (DA).

kiyá, m. (1) (Arg, Urug): hlodavec kapybara, viz: *quiyá*; (DA).

klantir, tr. (← aim. *k'anthiña*; keč. *k'antiy*) (1) (záp a střBol): svinout nit; (DA).

klaxon, m. (1) (Mex): klakson; ► u auta; (DA).

kleenera, f. (← *Kleenex*) (1) (Hond): krabička na papírové kapesníčky; (DA).

kleinbus, m. (← něm. *klein*, „malý“, *bus*) (1) (Chil): minibus; (DA).

klica, f. (1) (Hond): podskupina gangu mladých (*mara*); (DA).

Klin, m. (1) **estar más ~¹ que Master ~** (Kub): být nablýskané; př.: *no me pudieron encontrar nada en el expediente porque yo estoy más Klin que Master Klin*; (2) **estar más ~² que Master ~** (Kub): vědět dobře o co se jedná; př.: *en este asunto yo estoy más Klin que Master Klin*; (3) **meterle a algo más ~ que Master ~** (Kub): pořádně uklidit; př.: *ella le metió al automóvil más Klin que Master Klin*; ► Master Clean je americká síť čistících prostředků; (DMC).

klines, m. (1) **tener que recoger los ~ para secarse el sudor**, lid. (Kub, US): muset začít od nuly; př.: *cuando me creía seguro tengo que recoger los klines para sacarse el sudor*; ► *Klinex* je značka vlhčených ubrousků; viz: *mister*; (DMC, DA).

klinker, m. (← angl. *clinker*) (1) (Ekv): viz: *clinker*; (DA).

K-Mart, m. (1) **dar ~** (Kub): nechat živořit; př.: *allá me mantenías como una reina, pero aquí me has dado K-Mart*; (DMC).

knickers, m. pl. (← angl.) (1) (Arg, Urug, Chil): široké kalhoty pod kolena, pumpky; (DA).

knock-down, m., lid. (← angl. *knockdown*) (1) (Dom, Ekv, Per, Chil): v boxu, sražení soupeře k zemi; pád, spadnutí; viz též: *derribada*; ■ Syn.: *knock-out*; (MS, DA). ● (2) (Arg): v rugby, porušení pravidel; ► hráč hodí míč o zem zatímco se pohybuje k brance protihráčů; ■ Syn.: *knock-on*; (DA).

knockeador, m. (← *knockear*) (1) (US, Salv, Kub, Dom, Portor): obratný boxer, který dá protivníkovi knockout; (MM, DA).

knockear, tr. (← angl. *knock out*) (1) (US, Salv, Kub, Dom, Portor): dát knockout protivníkovi; (MM, DA).

knock-on, (← angl. *knock-on*): (1) ve fotbale, nepovolená přihrávka rukou vpřed; (MS). ● (2) (Chil): porušení pravidel, viz též: *knock-down*; (DA).

knock-out, m. (← angl. *knockout*); (1) (US, Salv, Nik, Kub, Portor, Ven, Per) v boxu, knokaut, KO; (2) (Kol): rozhodující úder; (3) (Kol, USA): úder, který způsobí bezvědomí (např. v boxu); (MS, DA). ● (4) lid. (US, Salv, Nik, Kub, Portor, Ven, Per): pád, spadnutí; viz též: *derribada*; (DA).

know, (← angl.) (1) ~ **how** (US, Ekv, Bol, Chil): znalost určitého způsobu jednání; (DA).

knuckle, m. (← angl.) (1) ~ **ball** (Dom, Ven): v baseballu, typ hodu nadhazovače; (DA).

ko, mark. (← guar.) (1) (Par, svArg): jasně, určitě, samozřejmě; ► markátor znamenající intenzifikaci, př.: *ya te dijo ko el maestro que no hagas así*; (EA).

koadá, f. (← aim. *k'oa*) (1) (zápBol): malá oběť pro Matku Zemi (*Pachamama*); ► jako žádost o souhlas a ochranu; (DA).

koala, m. (1) (Ven): ledvinka (turistická), viz též: *cangurera*; (EEA).

koar, tr. (← aim. *k'oa*) (1) (zábBol): pálit mátu, jako oběť pro Matku Zemi (*Pachamama*); (DA).

koatá, m. (1) (Ekv): opice; ► čeled' chápanovití; viz: *arañamona*; (DA).

kodak, f. (1) (Dom, Ekv): malý a přenosný fotoaparát, který používají fotografovi nadšenci; ► název je odvozem od jména zakladatele a majitele severoamerické společnosti, která vyrábí fotoaparáty a optické přístroje; (MM).

kódak, f. (1) (Per): fotoaparát, viz též: *kodak*; (DA).

Kodak, f. (1) **gustarle a alguien la** ~ (Kub): mít velké potěšení z pochlebování; př.: *a Antonio le gusta la Kodak*; viz: *matiné*; (DMC).

kodzito, m. (← may. *kodz*, *kotz* + *-ito*) (1) (Mex): plněná kukuřičná placka; (RAE).

kofán, adj/subst. (1) (Kol, Ekv): příslušník ind. kmene Kofán; (2) příslušné adjektivum (kofánský); (3) jazyk kmene Kofán (kofánština); ► kmen žije na hranicích Ekvádoru a Kolumbie, na řece San Miguel; na kol. území se počet obyvatel odhaduje na 1.475; pohybují se na 9.325 ha; (S03).

kogi, **kogui**, adj/subst. (1) (Kol): příslušník ind. kmene Kogi; (2) příslušné adjektivum (kogiský); (3) jazyk kmene Kogi; patří do jaz. rodiny čibčá; ► kmen žije na severním a jižním svahu pohoří Sierra Nevada de Santa Marta; na kol. území se počet obyvatel odhaduje na 7 – 10 tisíc; (S03, EA).

kohawi, (← aim. *kokawi*, „svačina“) (1) (zábBol): zásoba potravin, viz též: *cocahui*; (DA).

koka, m., lid. (1) (Guat): hovor. tvar jména *Óscar*; (DA).

kokahui, m. (← aim. *kokawi*, „svačina“) (1) (Bol): svačina na cesty; (DA).

kokama, ind. jazyk, viz: *cocama-cocamilla*.

koko, adv. (1) (Nik): ne; (DA).

k'ok'o, m. (1) (Bol): doušek čistého alkoholu; ► bol. argot *coba*; (HB).

kokue, f. (← guar.) (1) (Par): statek; půda určená k setbě; (DA).

kol, m. (← may.) (1) (jvMex): vývar z krůtího masa s vepřovým sádlem a moukou; ► tradiční pokrm z yukatánské kuchyně; (DA).

kola, f. (1) (Kost, Kub): bublinkové pití; ► z kolovniku zašpičatělého; (DA).

k'ola, f. (1) (Bol): žena závislá na drogách; (2) (Bol): prostitutka; ► bol. argot *coba*; (HB).

kola loka, f. (1) (Mex): vteřinové lepidlo; (DA).

koleado, -a, adj. (1) (Bol): zdrogovaný; (DA).

colearse, intr., zvrat. (1) (Bol): povzbudit se, stimulovat se; též: *colearse*; (DA).

k'olearse, tr., zvrat. (1) (Bol): zdrogovat se; ► bol. argot *coba*; (HB).

k'olero, m. (1) (Bol): narkoman; ► bol. argot *coba*; (HB).

kolila, f. (← keč.) (1) (Bol): ztvrdlá vlna ze spodní části ovčího ucha; (2) umaštěný hadr; (MS).

kolinos, (1) (zábBol): viz: *kolynos*; (DA).

kolla, adj., i subst. (1) (Chil): příslušník stejnojmenného kmene; (2) příslušné adjektivum; (3) m., pl. (*los ~s*): ind. kmen; jeho příslušníci žijí v oblasti Copiapó, mluví šp., původní jazyk se nedochoval; (EA).

kollasuyo, adj/subst., lid., humor. (← aim. *qulla*, „lék“; ← keč. *suyu*, „území“) viz: *collasuyo*; (LM).

kollina, ind. jazyk, viz: *culina*.

kollita, adj. (← aim.) (1) (zábBol): viz: *colila*; (DA).

k'olo, m. (1) (Bol): osoba necitlivá k bolesti; (2) (Bol): narkoman ► člověk, který užívá drogy jako ředidlo, lepidlo nebo benzín; viz též: *k'olero*; bol. argot *coba*; (HB).

koltar, intr. (1) (Bol): mít plný jícen; (DA).

koltin, m. (1) **un** ~ (Bol): loknutí; ► bol. argot *coba*; (HB).

kolynos, m. (1) (Per, zábBol, Par): zubní pasta, též: *kolinos*; (DA).

konana, m/f. (← keč. *qhunana*, „kulatý kámen“) (1) (zábBol): osoba, která se pořád drží jednoho tématu; (2) (zábBol): osoba, která nařiká na své neštěstí; (3) f. (zábBol): kámen ve tvaru půlměsíce; ► používá se k drcení spolu s kamenem *batán*; (DA).

kootea, m. (1) (Chil): ryba *Labrichthys fuentesi*; ► délka až 17 cm; podlouhlé tělo; červená barva s šedými pruhy; (DA).

kopek, m. (← rus. *kopejka*) (1) (Am): ruská měna, kopějka, setina rublu; ► jedná se o výraz rozšířený díky překladům z ruských novel; (MM).

k'oquerío, m. (1) (Bol): obchod, kde se prodává alkohol; ► bol. argot *coba*; (HB).

k'oquero, adj/subst. (1) (Bol): člověk, který pije čistý alkohol; ► bol. argot *coba*; (HB).

koreguaje, m. (1) (Kol aj.): ind. kmen z již. Amazonie; (2) (Kol aj.): ind. jazyk z rodiny záp. Tucano; (EA).

k'orota, f. (1) (Bol): varle; (2) (Bol): nechci!; ► bol. argot *coba*; (HB).

korpaichar, tr. (← aim.) (1) (zápBol): nabízet jídlo Matce Zemi (*Pachamama*); (DA).

kosereva, f. (← *conserva*) (1) (Par): sladkost vyrobená z pomeranče, cukru, medu a vody; (DA).

kosiná, f. (← *cocina*) (1) (Par): kuchyně; (DA).

kotencio, m. (1) (Bol): viz: *vendedor de kotencio*; (2) (Bol): obyčejná tkanina, která je prodávána za cenu importovaného kašmíru; ► bol. argot *coba*; (HB).

kótex, m. (1) (jv a výchUS, Guat, Hond, Salv, Kost, výchVen, Ekv): menstruační tampon; (DA).

koto, m. (← keč.) (1) (zápBol): struma, vole; ► zvětšená štítná žláza; též: *coto*; (DA).

koyac, m. (1) (Chil): kulaté lízátko; (DA).

koyguá, (← guar. *coigua*, „vesničan“) (1) (Par): viz: *coyguá*; (DA).

krankin, (1) (Pan): bláznivý, viz též: *cranqui*; (DA).

kranky, m. (1) (Mex): cereálie z kukuřičné mouky (*hojuela de maíz*) pokryté čokoládou; (DA).

kriquer, (1) (Nik): potok, říčka, viz též: *críque*; (DA).

krumiro, m. (1) (Chil): člověk, který nedrží se svými spolupracovníky a pracuje během pracovní stávky; (DA).

kuarahy, m. (← guar.) (1) (Par): v guaranské mytologii, personifikace slunce; též: *cuarahí*, *cuarasí*; (DA).

kuculcán, (1) (Guat, Salv): viz: *kuculcán*; (DA).

kudz, m. (1) ~ **tropical** (Guat): *Pueraria phaseoloides*; ► popínavý keř; výška až 10 m; květenství typu hrozen, purpurové květy s bílým okrajem; (DA).

kue, morfém minulosti u subst. (← guar.) (1) (Par): bývalý, ex-; př.: *está decidido a no volver con su patrona kue*; (EA).

kuéra, morfém pl. (← guar.) [Š: -s] (1) (Par): ► zesiluje výnam množného čísla; př.: *ella supo lo que le pasó gracias a los bomberos voluntarios kuera*; (EA).

kucha, f., svině, viz: *cucha*; (MS).

kuché, (← may.) (1) (Guat): strom cedr, viz též: *cedro*; (DA).

kuchen, m. (← něm. *kuchen*) (1) (Chil): dort, koláč; druh německého moučnicku s krémem a ovocem; př.: *pidieron kuchen de manzana con moras y crema, café, leche caliente y pan oscuro*; (MS, BDE).
• (3) ovocný koláč, viz též: *tarta*; (EEA).

kuchi-kuchi, m. (← keč.) (1) (Per): bylina *Anthericum eccremorrhizum*; ► trvalka; má hlíznatý kořen, bílé květy; (2) venk., lid. (Pan): soulož; (3) (Pan): miláčku, zlatíčko; ► něžné oslovení partnera; (DA).

kuchu-kuchu, m. (← keč.) (1) (Per): bylina *Baccharis genistelloides*; ► délka do 1 m; květenství typu hrozen; využívá se v medicíně; (DA).

kukay, f. (1) (LaPla): ptáček podobný drozdovi; ► slang *lunfardo*; (NET).

kukiká, m. (1) (Dom): nezačkový a nekvalitní výrobek, viz též: *cuquica*; ■ Syn.: *carabelita*; (DA).

kukito, m. (1) (Guat): pití zabalené v nylonovém sáčku; (DA).

kukluxklán, m. (1) (Am): Kukluxklan; ► tajná společnost vytvořená na jihu USA po občanské válce; usilovala o vyloučení černochů a dalších skupin ze všech občanských a vojenských aktivit; (AM).

k'uk'u, adj/subst. (1) (Bol): lakomý; ► bol. argot *coba*; (HB).

kukul, (← may.) (1) (Guat): pták, viz též: *quetzal*; (DA).

kuculcán, f. (← may. *kan*, „had“, *kukul*, „pokrytý peřím“) (1) (Guat): mýtický had porostlý peřím ptáka *quetzal*; (DA).

k'ula, f. (1) (Bol): chleba; ► bol. argot *coba*; (HB).

kulas, m. (← aim.; keč.) (1) (zápBol): chleba; (DA).

kullahuada, (← aim. *kulla wua*) (1) (zápBol): viz: *cullahuada*; (DA).

kullazo, m. (← aim.; keč. *k'ullo*, „tyč“) (1) (zápBol): silná rána tyčí; (DA).

kullku, adj. (← aim.; keč. *k'ullku*, „úzký“) (1) (zápBol): úzký, stísněný (o místě); (DA).

kullo, m. (← aim.; keč. *k'ullo*, „tyč“) (1) (zápBol): kmen; (DA).

kullu, adj. (← aim.; keč. *k'ullu*, „dřevo, kmen“) (1) (zápBol): dřevěný; (DA).

k'ullu, adj/subst. (1) (Bol): televize; (2) (Bol): osoba necitlivá k bolesti; ► bol. argot *coba*; (HB).

k'ullus, m., pl. (1) (Bol): lýtko; ► bol. argot *coba*; (HB).

kultrum, (1) (Arg): viz: *cultrún*; (DA).

kultrún, (1) (Arg): viz: *cultrún*; (DA).

kuluyna, ind. jazyk, viz: *culina*.

kumandá, m. (← guar.) (1) ~ **kesu** (Par): fazole se sýrem; (DA).

kumis, m. (1) (Kol): šlahané mléko; ► konzumuje se převážně s cukrem; (DA).

kumquat, m. (1) (Ekv): strom *Fortunella*; ► výška až 5 m; hustě větvený; ozdobný strom; ■ Syn.: *kinoto*; (2) (Ekv): plod tohoto stromu; ► podlouhlý; žlutá, oranžová nebo červená barva; ovoce příbuzné citrusům; ■ Syn.: *kinoto*; (DA).

k'umunta, f. (1) (Bol): jídlo, které nosí příbuzní nebo kamarádi zatčeným na policii; (2) (Bol): příkaz; ► bol. argot *coba*; (HB).

kuna, m. (1) (StřAm): ind. jazyk ze skupiny čibča; ► mluví jím asi 60.000 mluvčích na různých místech Panamy, včetně ostrovů San Blas a karibské příhraniční oblasti s Kolumbií; (EA).

kunallarakiwa, m. (← aim.) (1) (Bol): co je to za věčičku?; ► aim. diminut. přípona *-lla*; (EA).

kuncha, f. (← aim.; keč. *k'uncha*, „ohniště“) (1) (zápBol): ohniště, rustikální krb; (DA).

kunka, m/f., lid. (← aim.; keč.) (1) (zápBol): krk, viz: *cunca*; (MS, DA). • (2) adj. (Bol): domýšlivý, namyšlený; (3) ~ **caspi**, lid. (zápBol): osoba s hubeným krkem; (4) ~ **kala**, lid. (zápBol): člověk nebo zvíře s holým krkem; (5) ~ **raku**, lid. (záp a střBol): osoba se silným hlasem; (DA).

kunkas, adj/subst., lid. (← aim.; keč. *kunka*, „krk“) (1) (zápBol): osoba s dlouhým hubeným krkem; (DA).

kunté, m. (1) (Guat): strom *Mosquitoxylum jamaicensis*; ► výška do 30 m; bělavé květy; jeho dřevo se používá v truhlářství a stolařství; (DA).

kunza, m. (1) (Chil): původní jazyk kmene *atacameños* (viz); (MM, EA).

kuña, f. (← guar.) (1) (Par): žena; samice; (EA).

kuña i, f., lid. (1) (Par): dítě, děcko; viz též: *nené*; (DA).

kuña í, f. (← guar. *kuña*, „žena“, *í* „značí zdvojnásobení“) (1) (Par): chlapec, který se chová jako dívka; (2) (Par): pomlouvačný člověk, drbna; (DA)

kuñakaraí, f. (← guar.) (1) (Par): paní; (EA, DA).

kuñataí, f. (← guar.) (1) (Par): slečna, dívka; (EA).

kupiakumi, f., despekt. (1) (Nik): politické spojení, aliance; (DA).

kur, m/f., lid. (1) (Nik): chlapec, kluk; děvče; viz též: *chavalo*, *kan*; (DA).

kuraka, m. (← keč. *kuraka*) viz: *curaca*; (LM).

kuratú, m. (1) (Par): koriandr; (DA).

kurcur, m. (← keč.) (1) (Per): bylina *Chusquea scandens*; ► s oddenky; má vysoké nažloutlé stéblo; ■ Syn.: *zuro*; (DA).

kuriára de aire, f. (← maipuré-arw. *kuriára* „lod“ + Š: *aire* „vzduch“) (Ven): letadlo; (EA).

kurina, ind. jazyk, viz: *culina*.

kurpana, f. (← keč. *k'urpa*, „hrouda hlíny“) (1) (zápBol): viz: *kurpaña*; (DA).

kurpaña, f. (1) (zápBol): dřevěné zemědělské nářadí; ► slouží na rozbíjení hroud hlíny; (DA).

kurrin, ind. kmen, viz: *curripaco*.

kurú, m. (← keč.) (1) (Per): kaktus *Lobivia corbula*; ► malá trnitá rostlina; má jedlé plody; (DA).

kuru-quisa, m. (← keč.) (1) (Per): bylina *Pilea serpyllacea*; ► délka až 30 cm; velmi malé květy; dokáže popálit; (DA).

kururu, m. (← guar.) (1) (Par): žába; (2) (Par): moučník ze sušenky nebo tvrdé večky (někdy namočené v mléce), pokropené sladkou vodou nebo medem; (EA).

kurusu, m. (← guar.) (1) (Par): kříž; (DA).

kuruvicar, tr. (← keč. *kuruvika*) (1) (Par): rozcupovat, roztrhat, rozbít na kusy; viz též: *curuvicar* (DA).

kuruvika, m. (← guar.) (1) (Par): kousek, zlomek, drobek; (DA).

kusillo, m. (← keč. *k'usillu*) (1) (Bol): komik, který vyniká v černošských tancích, v tanci *choquela a suri sicuris*; (2) adj/subst., lid. (Bol): šašek, komediant; viz též: *cusillo*; ■ Syn.: *mono*; (DA).

kusmaillú, m. (1) (Per): bylina *Solanum radicans*; ► výška do 2 m; bílé květy; v lidové medicíně se používá jako projímadlo; (DA).

kute, m. (1) lid. (Hond, Salv): dravec, viz: *cute*; (2) m/f., přenes. (Hond): krutý člověk; (DA).

kuti, f. (← keč.) (1) (Bol): kadeřavá slepice; (DA).

kutinta, m. (1) (Bol): pracovník, který pracuje dvě směny po sobě; (DA).

kutisara, f. (← keč.) (1) (zápBol): kukuřičný klas se zrny zabalenými v listu *panca*; (DA).

kutu-kutu, m. (← keč.) (1) (Per): kapradina *Cheilanthes incarum*; ► středně velká; vylouhované oddenky se používají proti zánětu průdušek; (2) (zápBol): žaludeční edém (otok); (DA).

kututu, m., lid. (← aim.) (1) (záp a střBol): sameček morčete v říji; (2) (záp a střBol): dvojhlavý sval pažní (biceps), který vystoupí při zatažení svalu; (DA).

k'uzub, viz: *achiote*.

kwaiker, m., ind. jazyk a kmen, viz: *awá*.

3.2 Letra LL

- lla-**, příp. (1) (Andy): aim. diminut. přípona; viz např.: *waynalla* (mladíček), *tkakilla* (cestička); (EA).
- llaboa**, (1) (Portor): pták, viz též: *yaboa*; (DA).
- llaca**, f. (← map.) (1) (Chil): vačice; ► vačnatec velikosti myši; trpasličí lasička; *Didelphys elegans*; (MM). • (2) (← keč. *haca*) (Ekv): listy kukuřice; (DA).
- llacar**, intr., venk. (1) (Ekv): vytrhnout listy mladé kukuřici; (DA).
- llaccho**, m. (← kič.) (1) (Per): houští, křoví, křoviny; ► na březích řek a jezer; (MM).
- llacolla**, f., venk. (1) (Per): tmavý plášť; (DA).
- llacón**, (1) (Per): rostlina, viz též: *yacón*; (DA).
- llacta**, f., venk. (← keč. *llaqta*, „vesnice, město, etnická skupina“) (1) (Per): osada, město, též: *llajta*; (2) (Per): skupina obyvatel osady *llacta*; též: *llajta*; (3) lid. (Ekv): rodiště; místo, odkud člověk pochází; (DA).
- llaga**, f. (1) (Ven): starý automobil s mnoha závadami; (2) (sevHond): starý, již nepoužitelný předmět či stroj; (DA).
- llagareta**, (1) (Portor): viz: *gallineta*, *gallareta*; (DA).
- llagrumo**, (1) (Portor): strom, viz též: *yagrumo*; (DA).
- llagua**, ind. jazyk; viz: *yagua*.
- llachapa**, f. (1) (Ekv): sladký pokrm z *capulí* (mex. třešeň) nebo z broskve; (DA).
- llachapiento**, -a, adj., lid. (1) (Ekv): otrhaný (o člověku); (DA).
- llachiguana**, f. (← kič.) (1) (Bol, Per), viz: *lechiguana*; (MM, MS).
- llacho**, m. (1) (Per): rostlina *Elodea potamogeton*; ► výživná vodní řasa dlouhá více než 1,5 cm; hojně se vyskytuje v jezeře Titicaca; ■ Syn.: *yana llacho*; (DA).
- llajllar**, tr., lid. (← keč. *llaqllay*, „otesat, hrubě opracovat“) (1) (Bol: alt/Tj): opracovat; (LM).
- llajta**, f., lid. (← keč. *llaqta*) (1) (Bol): stát, země; (2) (Bol): město; (3) (Bol): vesnice; (4) ~ **masi**, viz: *masi*; (5) **la** ~ (Bol: alt/vall): depart. Cochabamba; (LM). • (← keč. *llaqta*) (6) lid. (Bol): obyvatel depart. Cochabamba; viz též: *cochala*; (7) (Per, Bol): osada a skupina obyvatel této osady; viz též: *llacta*; (DA).
- llajtamasi**, adj/subst., lid. (1) (Bol): o člověku ze stejné země či regionu; (DA).
- llajua**, f. (← keč. *llaqwa*, „pálivá omáčka“) (1) lid. (Bol: alt/vall/Yungas): ostrá, pálivá omáčka; ► ingredience: paprika *locoto*, rajče, bolivijský koriandr, aksamitník, sůl; (2) **cari** ~, lid. (Bol: Cbb/Pt): ostrá omáčka; ► ingredience: rajčata a paprika *locoto*; (3) **uchu** ~ (Bol): ostrá omáčka; ► ingredience: paprika *locoto*, rajče, bolivijský koriandr, aksamitník, sůl, cibule; (LM). • (4) (Bol, szArg): ostrá omáčka; ► ingredience: rajčata a paprika *ají*; (DA).
- llajuero**, -ra, adj/subst., lid. (← keč. *llaqwa*) (1) m/f. (Bol: alt/vall/Yungas): malá miska na omáčku; ■ Syn.: *ajicero*; (2) m/f, lid. (Bol: alt/vall/Yungas): člověk, který má v oblibě ostrou omáčku; (LM, DA).
- llalante**, m. (1) (Arg): kuklík šarlatový (*Geum magellanicum*); ► bylina dosahující výšky až 1 m; se žlutými květy a suchými plody; (DA).
- llalla**, f. (1) (Chil): malá rána, ranka; bebinko, bebíčko (dětí); (2) bezvýznamná bolest, nepatrná bolest; (AM).
- llallagua**, f. (← keč. *llallawa*, „incké božstvo“) viz: *llallawa*; (LM).
- llallantaines**, m., argot (1) (zábBol): alkoholický nápoj nízké kvality; (DA).
- llallantains**, m. (1) (Bol): láhev alkoholu; ► bol. argot *coba*; (HB).
- llallawa**, f. (← keč. *llallawa*) (1) (Bol: Cbb/Pt): incký bůh setby; ■ Var.: *llallagua*; (LM).
- llalli**, m. (← map.) (1) (Chil): mouka z pražené kukuřice (nebo *curague*); (2) **hacer** ~ **a** (Chil): zničit, rozbít, roztrhat na kousky, roztrhat na padrť, roztrhat na cimprcampr, rozdrtit, rozmačkat, rozdrobit; (AM). • (3) (Chil): pražená kukuřice; (4) popkorn; (MS, MM). • (5) **lo hizo** ~ (Chil): rozsekal to na cuky; (JD).
- llama**, adj/subst. (1) f/m. (← keč.): přežvýkavec; ► domácí druh lamy guanako (*huanaco*); odlišuje se od ní velikostí (o něco menší); má 1 metr v kohoutku a přibližně stejnou délku; je typický pro Jižní Ameriku; (RAE). • (2) f. (← keč. *llama*, „přežvýkavec“) (Bol): lama krotká; ► měří okolo 1,8 m, tělo má pokryté vlnou různých barev, nejvíce převládá bílá, hnědá a černá; žije v horských oblastech, chová se pro vlnu a na maso; tažné zvíře; (3) m/f., lid., hanl. (Bol: LP): vesničan; indián,

který se z venkova přestěhuje do města; (4) m/f., lid. (Bol: LP): obyvatel kantonu Ocobaya; ► v depart. La Paz; (5) m/f., lid. (Bol: alt): člověk, který žvýká žvýkačku; (6) m/f., lid. (Bol: alt): stydlín; (7) adj/subst., lid., hanl. (Bol: alt): nezdvořák; ■ Syn.: *wallpa*; (8) adj/subst., lid., hanl. (Bol: alt): hrubián; (9) ~ **llama**, lid., humor. (Bol): povídej!; ► při slovní hře; (10) ~ **ñiti**¹, lid. (Bol: Pt): zoofil; (11) ~ **ñiti**², lid. (Bol: Pt): obyvatel Porca; ► v departementu Potosí; (LM). (12) (Per): lama; ► *Auchenia llama*; žije v Andách, měřící v kohoutku jeden metr nebo o něco víc, s dlouhým vzpřímeným krkem, štíhlýma nohama, krátkým chvostem a tělem pokrytým vlnou; domestikovaná, slouží jako tažné zvíře; kronikáři nahrazovali výrazem *carnero*; (MM, EA). • (13) (Bol): vesničan; (14) (Bol): člověk bez vychování; ► bol. argot *coba*; (HB). • (15) lid. (Bol): venkovský; venkovan; viz též: *guajiro*, *-ra*; (DA). • (16) (**estar**) **en** ~¹ (Kub): (mít) kocovinu; př.: *estamos en llama porque anoche nos acabamos tres botellas de ron entre los dos*; (17) (**estar**) **en** ~² (Kub): (být) ošklivý; (nestát) za nic; př.: *la película que vimos anoche estaba en llama*; ► slang; (RF). Viz též: *llamas*. • (18) ~ **del bosque** (Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Bol): viz: *tulipán africano*; (19) **a la** ~ (Salv): rychle, ihned, bez prodlení; (20) **en** ~s¹, lid. (Kub): složitý; (21) **en** ~s² (Kub): škaredý, ošklivý; (DA).

llamaba, intr. (1) **ser algo como aquello que se** ~ (Kub): již neexistovat; př.: *ese monumento que buscas es como aquello que se llamaba*; ► *se llamaba* je kubanismus, který znamená „zemřít“; (DMC).

llamada, f. (1) (Urug): bubnování na malé bubínky, realizované černochoy nebo bělochoy převlečenými za černochoy při karnevalu; (RAE). • (2) (Mex): zbabělost; (AM). • (3) **ida y** ~ (Am): cesta tam a zpět; (4) ~ **de rienda** (Mex): vynadání; (JD). • (5) telefonování, volání, viz: *llamado*; (EEA). • (6) **estar en** ~ (US): být na telefonu; mít pohotovost; ► především lékař; Viz též: *llamado*. (7) pl. (Urug): karnevalový průvod v Montevideu; ► realizované skupinami černochoů a bělochoů (*lubulos*) v rytmu bubnů; (8) ~ **a pagar allá** (Kub): hovor na účet volaného; též: *llamada por cobrar*; (9) ~ **de larga distancia**¹ (Mex, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol, Chil, Par, Arg): telefonní hovor na dálku; (10) ~ **de larga distancia**² (Kost): přichozí zahraniční hovor; (11) ~ **por cobrar** (Mex, Nik, Kost, Pan, Kol, Bol, Par): hovor na účet volaného; (12) ~ **por cobro revertido** (Chil): hovor na účet volaného; též: *llamada por cobrar*; (13) ~ **a terreno** (Chil): viz: *llamado a terreno*; (DA).

llamadera, f. (1) (Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv): opakované naléhavé hovory; (DA).

llamado, m/f. (1) m. (Hond, Urug, Nik, Pan, Par): vyhlášení výběrového řízení pro obsazení nějaké veřejné funkce; (RAE, DA). • (2) ~ (**llamao**), m. (Ekv): bezplatné rozdělení hovězího masa mezi skupinu lidí; př.: *el llamao estuvo bueno; seis reses fueron despostadas para los facciosos que junto con algunos curiosos venidos de los contornos no pasaban de cuatrocientos*; (RR). • (3) m/f. (Chil aj.): volání, vyvolávání; provolání, výzva; svolávání, povolání; př.: *el Ministerio de Educación... formuló un llamado a los académicos*; (MM, BDE). (4) m/f. (Am): pozvánka; výzva; předvolání; termín; př.: *llamada a exámenes, llamado a exámenes, llamado a elecciones*; (MM). • (5) m. (Hond, Salv, Nik, Kub, Portor, Kol, Ekv, Bol, Chil, Par): předvolání, povolání; pozvání, výzva; (JD, DA). • (6) m. (Chil, Pan, Par): výzva; volání, telefonát; př.: *el Ministerio de Educación formuló un llamado a los académicos; el llamado por teléfono una vez a la semana*; (BDE, DA). • (7) m. [Š: *llamada*] (Arg): telefonování, volání; ■ Syn.: *llamada* (Chil, Mex, Urug, Ven aj.); (8) ~o **a concurso**, konkurs, viz: *licitación*; (EEA). • (9) (Kub): povolávací rozkaz; ► do vojenské služby; (10) m. (Salv, Dom, Kol, Ekv): udržení pozornosti pomocí slov, zvuků nebo gest; (11) ~ **a terreno**, lid. (Chil): napomenutí za něco, co měl dotyčný udělat a nesplnil to; též: *llamada a terreno*; (DA).

llamador, m., lid. (1) (Par, Kol): buben; ► dutý bicí hudební nástroj válcovitého tvaru ze dřeva či kovu, na který se hraje pomocí dvou paliček; (2) (Ekv): mince pro štěstí; (3) ~ **de tigre** (Hond): třecí hudební nástroj; ► vyrobený z půlky plodu *jícara*; otvor pokrytý kůží z kůzlete nebo jelena, dírou uprostřed jsou prostrčeny koňské žíně, které při tření vydávají tygří zvuky; (DA).

llamadora, f. (1) (Per): mladá hezká pomocnice; ► přitahující zákazníky do výčepů (*chicherías*) v Arequipě; (AM).

llamahielos, m. (1) (Mex): vodní pták, viz též: *apipisca*; (DA).

llamao, m., lid. (1) (Ekv): grilované maso; (DA).

llamar(se), tr/intr/zvrat. (1) ~ **la rienda al caballo** (Mex): přitáhnout koni uzdu; (2) zvrat. (Mex): ucuknout, couvnout; (3) ;**se llamaba!** (Kub): už je v pánu!; (JD). • (4) (Mex): nesplnit dané slovo,

nesplnit slib; ■ Syn.: vulg. *rajarse*; (5) leknout se, vylekat se, polekat se; (AM). ● (6) intr. [Š: *llamar a alguien por teléfono*] (Arg, Chil, Urug, Ven): telefonovat, volat; ■ Syn.: *hablarle a alguien* (Mex); ● (7) ~ **por los altavoces (altoparlantes)**, hlásit tlampačem, viz: *parlantes, llamar por los parlantes*; (EEA). ● **llamar**, tr/intr. (8) ~ **a contar** (Kub): žádat vysvětlení; př.: *me llamó a contar y yo no sabía nada del asunto*; (9) ~**se algo chenche por chenche** (Kub): něco za něco; př.: *dile a tu hermano que si quiere tratos conmigo que eso se llama chenche por chenche*; (DMC). (10) ~ **pa'atrás** (← angl. *to call back*) [Š: *regresar una llamada*] (US): zavolat (zpět), odpovědět na zavolání; př.: *llama pa'atrás a tu novia, que te ha estado buscando toda la tarde*; ► slang; (RF). ● (11) ~ **a Guajardo**, lid. (Chil): (vy)zvracet (se); viz též: *deponer*; (12) **cuánto se llama** (Chil): jak se to řekne?, jak se to jmenuje?, jak bych to nazval?; ► používá se jako berlička v řeči, aby mluvčí získal čas; (13) ~ **a calificar servicios** (Kol): sesadit/odvolat vojáka z funkce; (14) ~ **a Hugo**, lid., eufem. (Hond, Salv, Nik, Kost, Kol): zvracet; (15) ~ **a terreno** (Chil): pokárat někoho, za něco co měl udělat a dát výstrahu do budoucna; (16) ~ **de regreso** (Ven): zavolat zpět (telefonem); (17) ~ **la tierra**, lid. (zápBol): zavolat si k sobě (zemřít); ► podle andského chápání světa: Matka Země *Pachamama* k sobě přivede lidi tak, že zemřou; (18) ~ **para atrás** (US, Portor): zavolat zpět (telefonem); (19) **a mi juego me llamaron**, lid. (Kub, Bol, Arg): mít dobrý pocit z vykonané práce; (DA).

llamarada, f. (1) ~ **de tusa**, f. (Salv): povrchní a přechodné vychvalování; (RAE). ● (2) ~ **de petate** (Mex): něco intenzivního, ale velmi krátkodobého, co bude mít rychlý konec; př.: *le conozco y temo que sea una llamarada de petate —comentaba Gerardo Cabra*; (RR). ● (3) **a la** ~ (Salv): rychle, okamžitě; (4) ~ **de capullo**, venk., lid. (Pan): krátkodobá záležitost; (5) ~ **de petate**¹ (Mex): chvilkové vzrušení, nadšení pro něco; (6) ~ **de petate**², adj. (Mex): neschopný splnit to, co měl v úmyslu; (7) ~ **de tusa**, lid. (Guat, Hond, Salv, Nik): chvilkové nadšení; (DA).

llamareo (llamaretada, llamarón), m. (1) (Am): vzplanutí, plápolání (plamenů); (JD).

llamaretada, f. (1) (Am): vzplanutí; viz: *llamareo*; (JD).

llamarón, m. (1) (And., Kol, Ekv): velké plameny; (RAE). ● (2) (Am): vzplanutí; viz: *llamareo*; (JD). ● (3) (StřAm, Kol, Chil): šlehání plamenů, vyšlehnutí plamenů, plápolání; plameny; (AM).

llamas, f. (1) **caer envuelto en** ~ (Kub): zničit se; př.: *con esa declaración cayó envuelto en llamas*; (2) **dejar a alguien envuelto en** ~ (Kub): dělat z někoho blázna; vystřelit si z někoho; př.: *Pedro, con su actitud, me dejó envuelto en llamas*; (3) **lanzar a alguien envuelto en** ~ (Kub): zničit někoho; př.: *en ese trabajo me lanzaron envuelto en llamas*; viz: *fuifo*; (DMC).

llamayu, m. (← aim.) (1) (zápBol): sklizeň brambor *papas* a dalších typů hlíz v období dubna a května; (DA).

llambo, -a, adj., lid. (1) (Ekv): hladký, leštěný (o povrchu); (DA).

llame, m. (← map. *llami*, „rohož“) (1) (Chil: Chiloé): past nebo léčka na lov ptáků; (AM).

llamerada, f. (1) (Bol, Per): indiánský tanec, kdy tanečníci převlečení za pastýře předvádějí pobízení lam k rychlejší chůzi; (RAE, DA). ● (← keč. *llama*) (2) (Bol: alt): veselá skladba; (3) (Bol: alt/vall): původní tanec andské oblasti; (4) lid. (Bol: alt): jídlo ze stánku; ■ Syn.: *liwtas*; (5) lid. (Bol: alt): jídlo připravené z masa lamy; ► též bol. argot *coba*; (LM, HB).

llamerío, m., lid. (1) (Guat, hond, Salv): velké plameny (u ohně); (DA).

llameritos, m. pl. (1) (Per): tradiční tanec, ve kterém tanečníci napodobují pastýře lam; (DA).

llamero, m. (1) (zápBol): tanec, viz též: *llamerada*; (2) (zápBol): skladba, viz též: *llamerada*; (DA).

llamero, -ra, m/f. (1) (Per, Bol): pastýř lam a dalších přežvýkavců; pastevec lam; (MM, DA). ● (2) (← keč. *llama*) (Bol: alt/Tj/Valleg): pasák lam; (3) (Bol: alt): tanečník původního tance andské oblasti; (4) lid. (Bol: alt): člověk, který převáží zboží na lamách; (LM). ● (5) m. (Bol): člověk, který se živí levným jídlem kvůli své finanční situaci; ► bol. argot *coba*; (HB).

llamingo, m. [Š: *llama*] (← keč. *llamingu*) (1) (Ekv): druh lamy guanako; ► liší se pouze tím, že je trochu menší, je asi metr vysoká a zhruba stejně dlouhá; typická pro střední Ameriku; (RAE). ● (2) [Š: *llama; mamífero rumiante*] (Ekv): lama (přežvýkavec); ■ Syn.: *runallama*; př.: *ya éramos maltones cuando descubrimos que los llamingos se separaban de la manada para eso, se escondían como gentes*; (RR, DA).

llamirichina, m/f. (← keč. *llamirichina*, „vyzkoušet, ochutnat“) (1) **mana** ~¹, lid. (Bol: alt/vall): alkoholik; (2) **mana** ~², lid. (Bol: alt/vall): nenasyta, jedlík; (LM).

llamish, m. pl. (1) (Per): tradiční tanec, při kterém tanečníci předvádějí hnaní stáda lam pomocí praku; (DA).

- llamita**, f. (1) **en una** ~ (Kost): znepokojený; př.: *su hija se fue a hacer un curso en otra ciudad y ellos están en una llamita por ella*; (2) (Kost): opilý; př.: *Gabriel está en una llamita desde que le dejó su novia*; ► slang; (RF). • (1) **en una pura** ~, lid. (Kost): v podnapilém stavu; (DA).
- llamo**, m. (1) [Š: *llama*; *manífero rumiante*] (jižPer; zápBol): samec od lamy; přezývavý savec; (RR, DA).
- llamón, -na**, adj. (1) (Mex): zbabělý; (AM).
- llampa**, f. (1) (Am): motyka; (JD).
- llamparera**, f. (← keč. *llamp'u*, „jemně namletý“) (1) (Bol: Or/Pt): prosívání; (LM).
- llampo**, f., i m. (← keč.) (1) (Arg, Bol, Chil): rozdrčený nerost; (2) (Arg, Bol, Chil): naleziště zlata v písku; ■ Var.: *yampo*; (MS). • (2) (← kič. *llampu*, „jemný, měkký, hebký, příjemný“) (Bol, Chil): drobná část minerálu; ► která zůstane poté, co se větší část oddělí; (AM). • (3) (Arg: Catamarca, Bol, Chil): rozdrčený minerál; (4) ložisko, naleziště oblych kamenů; (MM). • (7) f. (Per): písek obsahující zlato; (DA).
- llampu**, m., i adj. (← keč. *llamp'u*) (1) m. (Bol: Pt/Or): nakládání horniny; (2) adj., lid. (Bol: alt/vall): jemně namletý; (LM).
- llana**, f. (1) (Arg): divoká včela (*Scaptotrigona juyuyensis*); ► černá barva; bez žihadla; též: *yana*; ■ Syn.: *peluquerita*; (DA).
- llanarca**, m. (1) (szArg): pták, viz též: *dormilón*; ■ Var.: *yanarca*; (DA).
- llanca**, f. (← keč.) (1) (Chil): měděná ruda zelenomodré azurové barvy; druh malachitu; (2) malé kamínky tohoto minerálu nebo jemu podobné; ► užívané indiány *mapuches* na náhrdelníky a jako ozdobu na šaty; (RAE; MS; MM). • (3) (Chil): kapalina z mědi, která uvolňuje hlinitý prášek; (4) (Chil): jílovitá vrstva horniny; ■ Var.: *yanca*, *yanga*; (MS). • (5) (Per): žížala, dešťovka; (MM).
- llancador**, f. (← keč. *llanka*, „pracovat“) (Andy): (1) pracovník, pracující, dělník; př.: *sindicato de llancadores*; (JG).
- llancana**, f., venk. (← keč. *llank'ana*, „nástroj, nářadí“) (1) (Bol: vall): ozubená součástka pluhu; (LM).
- llancazo**, m. (← keč.) (1) (Chil): očarování, uhranutí; uřknutí; (MS; JD).
- llaneria**, f.; (1) (Ven): vlastnost typická pro muže v oblasti Los Llanos; ► např.: *drzost, zručnost atd.*; př.: *durán varios días consecutivos y constituyen verdaderos torneros de llanerías; pues cada hato se esmera en enviar a aquel donde se haga la batida sus peones más diestros*; (RR).
- llanero, -ra**, adj/subst. (1) m/f. (Kol, Ven): obyvatel nížiny/roviny, kovboj; př.: *tanto en el gaucho como en el llanero, aquel célebre postulado sociológico de que entre el servicio y el medio en que vive y se forma existe estrecha relación, se cumple efectiva y ciertamente*; (BDE). • (2) **quedarse como el** ~ (Kub): zůstat sám; př.: *se quedó como el llanero después que se le fue la mujer, está aburridísimo*; (3) **ser el** ~ **solitario** (Kub): samotář; ► o někom, kdo chodí pořád sám; př.: *ese hombre no se junta con nadie, le dicen el llanero solitario*; *El Llanero Solitario* byl název rozhlasových a filmových epizod; ■ Syn.: *estar solana*; (DMC). • (4) adj/subst., lid. (Ven, Chil): venezuelský (sport. tisk); viz též: *venezolano*; (5) (Ven): obyvatel oblasti Los Llanos; (6) adj/subst. (Kol): obyvatel regionu Orinoquia; (7) adj. (Kol, Ven): vztahující se ke kolumbijským nebo venezuelským nížinám; (8) m. (Mex): ještěrka *Cnemidophorus sexlineatus*; ► malý plaz s dlouhým ocasem; tmavě zelená barva; šest žlutých pruhů, které pokrývají podélně celé tělo; (9) (Hond): muž, který se stará o hovězí dobytek v nížinách a savanách; (DA).
- llaneza**, f. (1) (Am): rovina; (2) ~ **de la pampa** (Am): plošina pamp; (JD).
- llang**, (1) (Guat): strom, viz též: *ilan ilan*; (DA).
- llangua**, f. (1) (Per): strom *Cybistax antisiphilitica*; ► čeled' trubačovitě; dosahuje výšky až 20 m; zvonkovité květy zelené a nažloutlé barvy; z listů se získává modré barvivo na obarvení prádla; ■ Syn.: *tajibillo*, *tajibo blanco*, *uduri*; (DA).
- llanchama**, (1) (Per): strom, lýko a dřevo; viz též: *yanchama*; (DA).
- llanisto**, m. (1) (Arg): obyvatel nížin; (JD).
- llanisto, -a**, adj/subst. (1) (szArg): pocházející z nížin; (2) adj. (szArg): vztahující se k nížinám; ► zejm. k nížinám v La Rioja; (DA).
- llano**, adj/subst. (1) adj. (Kub): mělký; (JD). • (2) m. (Guat, Pan): trávník; (3) (stř a jižEkv): pastvina, viz též: *potrero*; (4) (Portor): zvýšení hladiny moře; (DA). • (5) **estar perdido en el** ~ (Kub): nevědět si rady; př.: *la verdad es que estoy perdido en el llano*; (6) **estar perdido en el** ~ **como**

- Rodolfo Villalobos** (Kub): nevědět nic; př.: *tú estás perdido en el llano como Rodolfo Villalobos*; ► R. Villalobos byla postava z rozhlasového díla *Los Tres Villalobos*; (DMC).
- Llanos**, m., pl. (1) (Kol, Ven): roviny; ► kolumbijské a venezuelské; (BDE). • (2) ~ **Orientales**, viz: *Orinoquia*.
- llanque (llanqui)**, m. (← keč. *llanqu'i*), (Per): sandál; viz: *ojota*; (RAE, AM, MM).
- llanta**, f. (1) [Š: *neumático*] (Portor, Mex, Guat, Kost, Kol, Ekv, Per, Par; Hond, Nik, Urug, Arg; US, Salv, Pan, Dom, Ven, Bol, Chil): pneumatika; viz také: *llantera, llantero, montallantas*; (2) spíše pl., přenes., lid. (Pan; Kost, Kol, US, Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Dom, Portor, Ekv, Per, Bol, Chil): nahromadění tuku v oblasti pasu; tukové faldy; špeky; př.: *y en abrir y cerrar de ojos aquí estaba yo, rondando los cuarenta; con un BMW en el garaje pero más atento al crecimiento de las llantas de mi panza*; (RR, RAE, RF, DA). • (3) hovor. (Kub, Dom): velmi velká lidská noha; haksna; (RAE, JD, EUM, DA). • (4) (← kič. „stín“) (Bol, Per): slunečník; ► pod jehož stínem prodávají své zboží ženy na trhu nebo *gateras* (trhovkyně, prodávající hlavně zeleninu); (AM). • (5) (Arg): prázdná pneumatika auta; př.: *ir en llantas, quedar en llantas, estar en llantas*; (MM). • (6) pl. (Portor): dlouhatánské prsty; (6) **estar(ir) en ~as** (Arg): mít píchnutou pneumatiku; (JD). • (7) lid. (Mex, Guat, Kost, Kol, Ekv, Per, Par, Portor, Hond, Nik, Urug, Arg; US, Pan, Salv, Kub, Dom, Bol, Chil): plášť (u pneumatiky); pneumatika; př.: *...y huaraches con suelas de llantas Goodrich...*; (8) lid.(Mex aj.): viz: *llantita*; (9) ~ (**llantita**), lid. (Mex): mišelinka (pneumatika); př.: *Alicia bendice sus «llantitas»*; (BDE, DA). • (10) pneumatika, viz: *caucho*; (11) ráfek kola, viz: *rin*; (12) ~ **de aluminio**, hliníkový disk kola; viz: *rin de aluminio*; (EEA). • (13) **cara** ~ (← keč. *llant'a*, „dřevo“) (Bol): tabák sivý; ► strom; ► dorůstá do výšky 5 m; květy mají žlutou barvu, pěstuje se kvůli léčivým účinkům a jako dekorace; ■ Syn.: *cara lawa, jatun sayri*; (LM). • (14) ~ **de refacción**, náhradní kolo u auta, viz: *auxiliar*; ■ Syn.: *llanta de auxilio, llanta de emergencia*; (15) ~ **ponchada**, píchlé kolo, viz: *goma pinchada*; (EEA, DA). • (16) ~s, pl. [Š: *rollito de grasa*] (Guat, Hond, Kol, Kub, Mex, Nik, US): tuk na břicho, špeky; př.: př.: *a Lizbeth le da vergüenza ponerse el bikini que le regalaron porque ya se le hacen llantitas por haber engordado tanto*; (17) **en** ~¹ (Arg): svobodný, nezadaný; př.: *hace poco que Estela está en llanta*; ► slang; (RF). • (18) lid. (Kub): noha; př.: *¡qué llanta tiene ese hombre!*; ■ Syn.: *plataforma*; viz též: *pezuña*; (17) **echar en** ~ (Kub): ryhle utíkat; př.: *¡qué clase de llanta echó el que ganó la carrera!*; (19) **estar en** ~s (Kub): být bez peněz; př.: *últimamente, como sabes, estoy en llantas*; ■ Syn.: *comerse un cable; comerse un niño; comerse un niño con tenis y todo*; (20) **las** ~s (Kub): boty; př.: *¿te gustan estas llantas que te compré?*; slang *chuchero* (viz); (DMC). • (21) **tener la** ~ **desinflada** (Hond): mít náladu pod psa; (22) **dejar en** ~ (Dom): opustit někoho; nepřijít na schůzku; (23) **dejar en la carretera de la vida y con una** ~ **ponchada** (Hond): opustit někoho v těžké situaci; nechat ho na holičkách; vykašlat se na něho; (24) **estar con las** ~s **bajas** (Nik): věšet hlavu; ► cítit se sklesle, sklíčeně; (25) **morder la** ~ (Salv): zemřít, natáhnout bačkory; viz též: *entregar el equipo*; (26) přenes., argot (Salv): prstýnek, prsten (zejm. zlatý); (27) f. pl. (Salv): boty; (28) ~ **de auxilio** (Bol): náhradní kolo, viz též: *llanta de refacción*; (29) ~ **de emergencia** (Ekv): náhradní kolo, viz též: *llanta de refacción*; (26) **en** ~² (Dom, Par, Arg, Urug): o autě s prasklou a vypuštěnou pneumatikou; (DA).
- llantal**, m. (1) (Guat): vytrvalý a silný pláč; (DA).
- llantar**, intr. lid. (1) (Par): vypustit se (o pneumatice); (2) (Par): být naštvaný, otrávený; (DA).
- llanteada**, f. (1) (Bol): druh trestu ► vězeň musí běhat s pneumatikou z auta na ramenech; bol. argot *coba*; (HB).
- llantén**, m. (1) (Portor, Dom: Cibao): pláč; (AM). • (2) (Kub, Ven, Dom, Portor): pláč, brečení, nářek; př.: *formar un llantén* (brečet); *¡qué llantén tiene ese niño!*; *¡tremendo llantén el de ese hombre!*; (JD, DMC, DA). • (3) (Kub): žádost podána tragicky za účelem něčeho dosáhnout; př.: *no te admito más el llantén*; (4) **echar un** ~ (Kub): naléhavě něco žádat; př.: *se lo di, me echó un llantén*; ■ Syn.: *tirar un llorao*; (5) **tirar un** ~ (Kub): vyprávět nějaký tragický zážitek s cílem získat něco od někoho; př.: *me tiró un llantén pero no di mi brazo a torcer*; (DMC). • (6) **montar un** ~ (Ven): ronit krokodýlí slzy, fňukat; ► brečet, s cílem dojmout někoho a získat nějaké výhody; ■ Syn.: *montar una llorona*; (7) lid. (Portor): vzlykání více osob najednou; (DA).
- llantera**, f. (1) (Ekv): továrna na pneumatiky; (2) (Hond; Ekv, Mex, Salv, Nik, Bol): opravná pneumatik; (RAE; JD, DA). • (3) lid. (Mex, Ekv): továrna na výrobu pneumatik; prodejna pneumatik; př.: *quién iba a pensar que ya no había seguridad ni en las oficinas de la llantera de Peltzer*; viz také: *llanta, llantero, montallantas*; (RR, DA).

- llantería**, f., spíš v Am. (1) hlučný a nepřetržitý pláč několika osob; (RAE). • (2) (Chil): pláč; ► mnoha lidí najednou; (AM). • (3) (Salv, sevKol, Bol): výrobní a opravná pneumatik; (DA).
- llanterío**, m. (1) (Chil): viz: *llantería*; (AM). • (2) (Mex, Guat, Hond, Ven, Chil, sevArg): hlučný a nepřetržitý pláč; (3) (Nik, Pan): velké množství pneumatik; (DA).
- llantero, -ra**, adj/subst. (1) m. (Ekv): dělník, který pracuje v továrně na pneumatiky; (RAE). • (2) adj. (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Ekv, Bol, Chil): vztahující se k pneumatikám; *pneumatikový*; př.: *no estaba mal que el dueño de la única industria llantera de México regateara como el tendero de la esquina*; (RR; JD, DA). • (3) m/f. (Mex, Hond, Salv, Nik, Pan, Ekv, Per, Bol, Chil): opravář pneumatik; (DA).
- llantita**, f. (1) špek, pneumatika (tuk); př.: *Alicia bendice sus "llantitas"*; ■ Var.: *llanta*; (BDE).
- llanto**, m. (1) (Kub): zpěv vesničana (*ayayay*); (2) (Arg): tanec; ► tanečníci v něm předstírají pláč; (AM). • (3) (Kub): smutná lidová píseň; (JD). • (4) ;~ **sobre el difunto!** (Bol): právě včas; ► něco se stane v pravou chvíli; (DA).
- llantu**, m/f. (← keč. *llanthu*, „stín“) (1) **aca** ~, lid. (Bol: vall): vlajka, která je vyvěšená u obchodu s čičou; ■ Syn.: *aca pendón, bandera, pendón, pendón de chichería*; (2) **yuraj** ~, lid. (Bol: Pt): slunečník; ■ Syn.: *llantucha, chiwaña*; (LM).
- llantudo, -a**, adj. (1) (Hond, Salv, Nik, Kost): tlustý v pase, špekátý, tučný; (DA).
- llantucha**, f., lid. (← keč. *llanthucha*, „slunečník“) (1) (Bol: Or/Pt): slunečník; ■ Syn.: *yuraj llantu, chiwaña*; (LM).
- llanura**, f. (1) (Guat, Par): postavení veřejného občana bez vládní odpovědnosti; (DA).
- llao**, m. (1) (jižArg): parazitická houba *Cyttaria darwinii*; ► napadá stromy; výška až 10 cm; ■ Syn.: *llau-llau, pan de indio*; (DA).
- llapa**, f. (← keč. *yapa*); (1) (JižAm): přídavek, přívazek; (RAE). • (2) (StřAm, Arg, Kol, Ekv, Per, Urug): přídavek, přívazek, nádavek; př.: *una llapa pal gato* „přídavek, přívazek pro kočičku“; viz též: *yapa*; (MS, AM, MM, JD). • (3) venk. (szArg): okrajová část smyčky zakončená kroužkem; (4) (zápBol): trávník, viz též: *brama*; (5) **con** ~, lid. (Chil): přehnaně, příliš; (6) **de** ~¹, lid. (Chil, Arg, Urug): navíc; (7) **de** ~², lid. (Arg, Urug): zadarmo; (DA).
- llapana**, f. (← kič.) (1) (Per): viz: *yapana*; (AM). • (2) mírná povodeň, mírně rozvodněná řeka; viz: *torrentera*; (MM) • (3) (Per): bystřina; (JD). • (4) venk. (Per): množství bahna; ► způsobené deštěm nebo proudem řeky; (5) venk. (Per): dolina, údolí, kotlina; (DA).
- llapango, -ga**, adj. (← kič. *yapangu*) (1) (Ekv): bosý, vyzutý; ► i subst; (AM).
- llapar**, tr. (1) (← *yapa*) (JižAm): přidat, dát přídavek; dát kupujícímu dárek; viz též: *yapar*; (RAE, AM). • (2) (Per): přidat rtuť do pece (kde se připravuje stříbrný amalgám); (MM).
- llapchar**, tr. lid. (← keč. *llapchay*) (1) (stř a sevPer): masírovat, osahávat; (DA).
- llapingacho**, m. (1) (←kič. *llapina*, „rozdrtit, rozmáchnout, rozmačkat; mísit, hnít (těsto)“) (Ekv, Per): bramborová placka se sýrem a máslem; ■ Syn.: *rapingacho*; (AM). • (2) (Ekv, Per): sýrová placka; (JD). • (3) (Ekv, Per): kukuřičná placka s brambory a sýrem; ► připravuje se na hliněné desce *comal*; (DA).
- llaque**, m. (1) (Per): šťovík kadeřavý (*Rumex crispus*); ► vytrvalá bylina; výška až 1,20 m; květenství typu *lata*; (DA).
- llareta**, f. (← kič. *yareta*) (1) (Bol, Chil): sušený trus; ► trus lamy, používaný jako palivo; *Camelus lama*; (AM). • (2) (szArg, Bol, Chil, Per): andská rostlina (*Azorella*); viz: *yareta*; ■ Syn.: *jareta*; (MM, DA).
- llaretal**, m. (1) (Per, Chil, Arg): místo zarostlé rostlinou *llareta*; (DA).
- llasa bola(s)**, m. (1) (Bol): bezstarostný člověk; viz též: *cacha bola*²; (LM).
- llasa**, adj/subst. (← keč. *llasa*, „těžký“) (1) ~ **bola(s)**, lid. (Bol: vall): bezstarostný člověk; viz též *cacha bola(s)*; (LM).
- llasca**, f. (← kič.) (1) (Chil): tavený kov, litý kov; (MM).
- llatan**, m. (1) (Per, Bol): omáčka z mleté papriky *ají*, oleje, soli a rostliny *huatacay*; (DA).
- llatebo**, f. lid. (← *botella*) (1) (Arg, Urug): láhev (zejm. skleněná); (2) (Arg, Urug): tekutina v láhvi; ► zejm. víno či další druhy alkoholu; (DA).
- llau**, (1) (již a zápArg): viz: *llao-llao*; (DA).
- llauca**, f. (← kič.) (1) (Chil): půda vhodná k snadnému obdělávání; (2) lež, výmysl, klam; pomluva; podfuk; (MM). • (3) (Chil): nalejvání (lhaní); (JD). • (4) viz: *palluca*; (MS).

llaucana, f. (← kič. *llamkana*) (1) (Bol, Chil): dlouhá kovová tyč s hrotem, používaná v dolech; (AM).

llaucar, intr. (1) (Chil): pracovat s tyčí *llaucana*; (AM).

llaucarada, f. vulg. (1) (zápBol): laskání, uspokojování (sexuální); (DA).

llaucarar, tr. vulg. (← aim. *llawq'aña*, „vrtat, šťourat“) (1) (zápBol): laskat, uspokojit někoho (sexuálně); (DA).

llaucha, f. (← aim. *llawch'a*; keč. *llawch'i*) (1) (zápBol): piroh plněný taveným sýrem; (2) (stř, již a zápBol): piroh s pálivou omáčkou *ahogado* máčený v červené paprice; (DA).

llauchero, -a, m/f. (1) (zápBol): prodáváč pirohů *llauchas*; (2) adj/subs., lid., despekt. (zápBol): osoba, která přehnaně gestikuluje; (DA).

llaullau (llaulláu), m. (1) (← map.) (Chil): jedlá chilská houba rostoucí na stromech; ► užívá se při výrobě určitého druhu kukuřičné pálenky *chicha*; (RAE, MM).

llaulli, m. (1) (Per): *Barnadesia dombeyana*; ► planý keř; výška 1 m; růžové a purpurové květy; (DA).

llauc'arada, f. (1) (Bol): osahávání a štípání ženy na intimních místech; ► bol. argot *coba*; (HB).

llauc'arar, tr. (1) (Bol): osahávat a štípat ženu na intimní místa; ► bol. argot *coba*; (HB).

llaucue, m. (← map. „pozvání, nabídka“) (1) (Chil): výslužka při zabíjačce; (2) (Chil): dárek; přiděl ► při rozdělování dárků; (MS, MM). • (3) (Chil): maso, které dává řezník svému pomocníkovi za odměnu; (MM).

llaucuearse, intr., zvrat. (← map.) (1) (Chil): zhroutit se; (MS).

llausa, f., lid. (← aim., keč. *llawsa*, „sliz“) (1) (zápBol): neatraktivní žena s povislým tělem; (DA).

llausamora, (1) (stř.Bol): strom *Heliocarpus americanus*, viz: *majagua*; (DA).

llausaquiro, m. (1) (Per): viz: *afata blanca*; (DA).

llauto, m. (← kič. *llaut'u*, „diadém“) (1) (Bol, Per): indiánská čelenka; ► jemně tkaná různobarevná vlněná stužka, asi 4 cm široká; je součástí tradice Inků, kteří podle barvy čelenky rozeznávali, ze které provincie pochází ten, kdo jí má na sobě; (MM).

llave, m/f.; (1) m. (Ven; Kol): oslovení; ► používá se mezi přáteli nebo komplici; př.: *arrímese, mi llave – dijo el hombre perfumado de Bond Street*; viz též: *enllave*; (2) f. (Urug; Arg): přidaná hodnota; zisk z prodeje či pronájmu menšího podniku; př.: *el bar estuvo varios años en sus manos y prosperó y pudo sacar de él una buena llave*; (3) ~s, f. (Guat): závory; zástrčky; zámky; př.: *rotos los espejos, destrozados los armarios, violadas las llaves, papeles y trajes y muebles y alfombras, todo ultrajado*; (4) ~ **de agua**, f. (Chil): kohoutek; př.: *hay una llave de agua y una pileta que sirve de lavadero*; (RR). • (5) f., i pl. (Kub): druh karet v karetní hře *monte*; (6) pl. (Mex): rohy býka; (7) **andar a media** ~ (Ekv): být napůl opilý, být stříknutý; (8) **estar a toda** ~ (Ekv): být úplně opilý, být úplně na mol; (9) **perder las ~s** (Kost): mít průjem, mít běhavku; (AM). • (10) (Arg): dřevěný trám; ► na střeše; vsazují se do něho okenní rámy; (11) **pierna de** ~ (Arg): nosný trám; (MM). • (12) **echar** ~ (Am): mlčet jako hrob; (JD). • (13) [Š: *grifo*] (Guat, Kol, Mex; Chil, Ven, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Ekv, Bol): vodovodní kohoutek; př.: *no tome agua de la llave, que se puede enfermar*; ■ Syn.: *canilla* (Arg, Urug), *grifo* (Ven); (RF, EEA, DA). • (14) **comprar la ~**, zaplatit odstupné, viz: *pagar la llave*; (EEA). • (15) **botarle a alguien la ~** (Kub): odsoudit někoho na doživotí; př.: *a Pedro le botaron la llave, se muere en la cárcel*; (16) **echarle la ~ a alguien** (Kub): ovládat někoho; př.: *siempre les echa la llave a sus contrarios*; (17) ~ **de vigueta** (Kub): silný nátlak; př.: *me inmovilizo, me puso una llave de vigueta en el mercado de víveres*; (18) **tener la ~ de los caballitos** (Kub): šéfovat; př.: *en esta organización él tiene la llave de los caballitos*; ■ Syn.: *tener la llave de los caballitos y echarlos a andar cuando quiere*; (19) **tener más ~s que San Pedro** (Kub): mít mnoho klíčů (nejčastěji spojováno se zloději); př.: *ese ladrón tenía más llaves que San Pedro, ¡cómo robó!*; viz: *pito*; (DMC). • (20) m., lid. (Dom, Kol, Ven): kámoš; viz též: *mano*, m.; (21) **estar con las ~s perdidas (con las ~ sueltas)** (Hond): mít běhavku, průjem; ■ Syn.: *estar con la vara de alcalde*; (22) f. (stř a výchBol): keř *Mouriri myrtilloides*; ► výška do 7 m, bílé květy, purpurové nebo černé plody; ■ Syn.: *solacra*; (23) (stř a jižBol): keř *Tripodanthus acutifolius*; ► jednoduché listy, vonné květy; má léčivé účinky; (24) (Bol): keř, viz též: *pupa*; (25) (Ven): při koňských dostizích, dva nebo více jedinců se stejným číslem; (26) ~ **abierta** (Salv): maticový klíč; ■ Syn.: *llave de punta*; (27) ~ **ajustable** (Hond): viz: *llave cangreja*; (28) ~ **cangreja** (Salv): francouzský klíč; ■ Syn.: *llave ajustable, llave de gusano*; (29) ~ **de corona** (Salv, Nik, Ekv): očkový klíč; (30) ~ **de cruz** (Mex, Hond, Salv, Nik, Pan, Portor, Ekv, Bol, Chil, Par): křížový klíč

- na kola; (31) ~ **de gusano** (Hond): francouzský klíč, viz též: *llave cangreja*; (32) ~ **de punta** (Salv): maticový klíč, viz též: *llave abierta*; (33) ~ **de punta y corona** (Hond, Salv): očkoploché klíč; ► na jedné straně páky je očko, z druhé strany klíč ploché; slouží k utáhnutí či povolení matic; (34) ~ **maya** (Kost): USB flash disk, USB klíč; (35) ~ **perica** (Hond, Salv): stavitelný klíč; ► má jednu čelist volnou a druhou posuvnou; (36) ~ **ranas**, lid. (Kost): nářadí na utáhnutí či povolení matic u kol vozů; (37) ~ **rash** (Salv, Nik): trubkový klíč; (38) **en ~**, lid. (Kol, Ven): v týmu; (DA, NET).
- llavear**, tr. (1) (Arg, Par, Urug): zamknout, zavřít pomocí klíče; (2) tr., hovor. [Š: *atar corto*] (Kub): zadržet, připoutat někoho; (RAE, DA). • (2) lid. (Kub): naléhat, tlačit; př.: *esta compañía está llaveando a los empleados para que trabajen más*; (DMC).
- llavera**, f. (1) (Am): hospodyně; (JD).
- llavería**, m/f. (1) f. (Chil): klíčovna; ► místnost v sídle s rozsáhlými zemědělskými pozemky, kde se uchovávají klíče od budov; př.: *los cuatro perros se precipitaron hacia el camión, que se acercaba por la avenida de palmeras, y atacaron su caparazón brillante, rasguñándolo y embarrándolo en cuanto se detuvo frente a la llavería*; (RR). • (2) (Kol): parta, banda kamarádů; př.: *chao, mamá; me voy al estadio con la llavería*; ► slang; (RF). • m., lid. (3) (Kol): kámoš; **nerozlučný přítel**; viz též: *mano*; (DA).
- llavero**, m. (1) (Am): hospodář; (JD). • (2) (Bol): svazek klíčů, policista pověřený otevíráním a zavíráním cel; ► bol. argot *coba*; (HB).
- llaviao**, adj. (1) **llevar a alguien ~** (Kub): nenechat někomu volnost; př.: *esa mujer lleva al marido llaviao*; (DMC).
- llavín**, m. [Š: *cerradura*] (1) (Kub, Hond, Salv, Nik, Kost, Dom): zámek; ► kovový mechanismus, pomocí kterého je možné něco uzamknout; (RAE, DA). • (2) (Kub): zámeček; (3) (Mex): paklíč; (JD). • (4) ~ **de pelota** (Hond): koule na dveře; (DA).
- llavina**, f. (1) (Mex): kaktus *Mammillaria dioica*; ► malá rostlina; kulový či oválný tvar; bílé květy, plody zářivě červené; (DA).
- llavir**, tr. (1) (szArg): zamknout; (DA).
- llaviza**, f., vulg. (1) (Pan): dveře ranče se zámkem; (AM).
- llawar**, m., lid. (← keč.) (1) ~ **pari** (Bol: alt/vall): vařená krev; ■ Syn.: *pari, wila pari*; (LM).
- llawca**, m. (← keč. *llawq'ay*, „vrtat se, hrbat se“) (1) **chupi ~**, lid., hanl. (Bol: vall): gynekolog; (LM).
- llawcana**, f. (← keč. *llawq'ana*, „vrták“) (1) (Bol: Or/Pt): vrták; (LM).
- llawcar**, tr. (← keč. *llawq'ay*, „vrtat se, hrbat se“) (1) viz: *lawcarar*; (2) (Bol: Or/Pt): rozšířit vrtákem nerostnou žílu; (LM).
- llawcarada**, f., hanl. (← keč. *llawq'ay*) (1) (Bol: alt): laskání intimních partií; (LM).
- llawcarar**, tr. (← keč. *llawq'aray*, „vrtat se, hrbat se“) (1) hanl. (Bol: alt): laskat intimní partie; (2) lid. (Bol: alt): přehrabovat se v cizích věcech; ■ Var.: *llawcar*; (LM).
- llawcasiri**, m/f. (← keč. *llawq'ay*, „vrtat se, hrbat se“) (1) m., hanl. (Bol: alt): muž, který ženě laská intimní partie; (2) m/f., lid. (Bol: alt): člověk, který se přehrabuje v cizích věcech; (LM).
- llawcha**, f., i adj., lid. (← keč. *llawch'a*) (1) f. (Bol: LP): sýrový koláč; (2) f. (Bol: Cbb/Pt): slaný koláč posypaný paprikou; (3) adj. (Bol: alt): povislý, povadlý; ■ Syn.: *llawsa*; (LM).
- llawri**, m. (← keč. *yawri*, „velká jehla“), viz: *yawri*; (LM).
- llawsa**, adj/subst., lid. (← keč. *llawsa*, „slina, sliz, lepkavý“) (1) f. (Bol: alt): slina; (2) f. (Bol: alt): neatraktivní žena; (3) adj/subst. (Bol: alt): slaboch; (4) adj. (Bol: alt): lepkavý; (5) adj. (Bol: alt): povislý, povadlý; viz též *llawcha*; (LM). • (6) (Bol): málo atraktivní žena s ochablými svaly; ► bol. argot *coba*; (HB).
- llayito**, m. (1) (Pan): keř *Desmopsis panamensis*; ► výška až 10 m; květy zelené nebo nažloutlé; červené plody v trsech; (DA).
- lleca**, f. (← *calle*) (1) (Arg, Per, Nik, Hond, Kost, Urug): ulice; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); ■ Var.: *yeca*; (NET, DA).
- llega y pon**, m. (1) (Kub): chudá čtvrt' (s příbytky v chatrném stavu); př.: *esta barriada es un llega y pon*; (2) **parecer algo un ~ y pon** (Kub): vypadat jako chudá čtvrt'; ■ Syn.: *parecer una cueva de Humo*; (DMC). • (3) **un barrio de ~** (Kub): nouzová kolonie; (JD).
- llegada**, f. (1) (Mex): postřelení; (2) (Mex): napadení, útok; obtěžování; (MM). • (3) **darle una ~ (una llegadita)** (Mex): ochutnant, zkusit; ► jídlo, pití, cigaretu; př.: *dale una llegadita a mi copa*; (4) **darle una llegadita** (Mex): kopanec; př.: *le di una llegadita al coche de mi vecina*; (5) lid.

(Mex): zranění způsobené bodnou nebo střelnou zbraní; ► mex. argot *caliche*; (EUM). • (6) lid. (Mex): rána, úder, střet; (7) (Chil): přijetí někoho nebo něčeho; (DA).

llegadera, f. (1) (Hond, Nik, Kub): časté příjezdy, opakované příjezdy; (2) (Dom): příjezd, příchod; (DA).

¡légale!, citosl. (1) (Mex): šup, šup!; ► nabádání k vykonání něčeho; (2) (Mex): hybaj!; (DA).

llegar, intr. (1) **llega y pon**¹ (Kub): chudá črvť, viz též: *llega y pon*; (2) **llega y pon**², hovor. (Kub): místo, kde si každý může dělat, co chce; (RAE). • (3) intr. (Am): dosáhnout určitého postavení, dotáhnout to daleko, dostat se nahoru (ve společnosti); př.: *mira dónde llegó* „koukej, kam to dotáhl“; (4) **~le a uno**¹ (Am): zemřít, umřít, zahynout, přijít o život; (5) **~le a uno**² (Mex): ranit, ublížit; pobodat, ubodat, probodnout; (MM). • (6) **~ al perno (al pihuelo)** (Chil): natáhnout brka; (7) **~ a las vías del hecho** (Am): pustit se, dát se do sebe; (JD). • (8) **~ hasta donde el cepillo no toca** (Kub): důkladně prozkoumat; př.: *en ese estudio llegué hasta donde el cepillo no toca*; (DMC). • (9) **~ solo a decir amén** (Guat): přijít s křížkem po funuse, přijít pozdě; př.: *Pablo llegó sólo a decir amén a la boda de su hermano*; (10) **~le (algo a alguien)** (Guat): líbit se něco někomu; př.: *Sandra me llega; la voy a invitar a salir*; ► slang; (RF). • (11) **no ~le (ni) a los talones a alguien**, hovor. (Mex): nesahat někomu ani po kotníky; př.: *yo no le llego ni a los talones a mi mamá en la cocina*; (12) **no ~ (ni) a** (Mex): nevystačit s penězi; př.: *no llegamos ni a frijoles y quieres comer bisteces*; (13) **~le**¹, lid. (Mex, Nik, Pan, zápVen): začít s někým chodit; mít milostný vztah s ženou; př.: *ya le llegó después de dos semanas de andar juntos*; (14) **~le a uno**, lid. (Mex): zranit někoho bodnou nebo střelnou zbraní; ► mex. argot *caliche*; (EUM, DA). • (15) **~ a la raya**, natáhnout bačkory, viz též: *raya*; (16) lid. (Per): být jedno, být fuk; ► nezajímat; nevdít něco někomu; (17) (Guat, Hond, Salv): líbit se něco někomu; (18) tr. (Hond, Salv, Nik): léčit, vyléčit; (19) **la tuya llega** (Dom): jen počkej!; (20) **~ a la coronilla** (Dom, Bol): být na někoho našťvaný; (21) **~ a la primera base** (Mex, Portor): štěstí začátečníka; dosáhnout něčeho; (22) **~ a la punta del huevo**, vulg. (Per): viz: *llegar al huevo*; (23) **~ a trato**¹ (Dom, Portor): uzavřít obchod; (24) **~ a trato**² (Dom, Portor): shodnout se, dohodnout se; (25) **~ al contre** (Chil): pohnout někým, probudit v něm city (lítost, radost); (26) **~ al fondo del saco**, lid. (Portor): dojít do krajnosti; (27) **~ al hueso**, lid. (Dom, Portor): vnímat něco velmi jasně; (28) **~ al huevo** (Per): otravovat, nudit; ■ Syn.: *llegar a la punta del huevo*; (29) **~ al llegadero** (Ven): dosáhnout kritického bodu; (30) **~ al pincho**, lid. (Per): lézt na nervy, štvát; (31) **~ barco**, lid. (Nik): získat provizi; (32) **~ donde la mula botó a Genaro**, venk. (Kub): dojít na místo, odkud každý pokračuje svou vlastní cestou (o dvou cestovatelích); dojít do cíle; (33) **~ en las puntas del agua**, lid. (Salv): utéct před deštěm; (34) **~ en nubes** (Nik): přijít v davu, houfu; (35) **~ golpeando con los pies**, lid. (Chil): přinést mnoho darů; (36) **~ la fragancia**, lid. (Portor): dojmout se; (37) **~ la lumbre a los aparejos** (Mex): být ve složité situaci; (38) **~ para donde se iba**, lid. (Dom): stát se něco, co bylo předvídatelné nebo co se očekávalo; (39) **~ partiéndola** (Nik): přijít přesně, včas; (40) **~ placé**, lid. (Chil): chodit pozdě; (41) **~le**², lid. (Mex): dělat něco s nadšením; (42) **~le al eje** (Dom): udělat dojem, zapůsobit; (43) **~le al pihuelo** (Chil): dostat se do problémové situace; (44) **~le la china**, lid. (Portor): nastát jeho/její poslední hodina; (45) **~le su cuarto de hora**¹ (Kol): dosáhnout něčeho pozitivního; (46) **~le su cuarto de hora**², lid. (Hond, Chil): přijmout důsledky svých činů, chvíle zúčtování; (47) **~le su cuarto de hora**³ (Kub): nastát významný životní okamžik; (48) **no ~ a la primera** (Mex, Nik): nedosáhnout ani původního cíle; (49) **llega y pon**³ (Kub): chudý příbytek (v chudinské čtvrti); (50) **a todo chancho le llega su mazorca** (Hond): dočkej času jako husa klasu; (51) **a todo chancho le llega su Navidad**, lid. (Hond, Nik): na každého jednou dojde; boží mlýny melou pomalu, ale jistě; (52) **~ sin el tarde y sin la limosna** (Hond, Salv): být na dně, chudý jako kostelní myš; ► o někom, kdo všechno ztratil nebo utrpěl porážku; (DA).

llegón, -na, adj/subst. (1) (Salv): sympatický; (DA).

llegue, m. [Š: *puñalada*] (1) (Mex): rána bodnou zbraní; (2) (Mex): zranění způsobené touto bodnou zbraní; (RAE). • (3) lid. (Mex): doušek, hlt, panák; viz též: *copetín*; (4) **darse un ~** (Mex): srazit se; utrpět náraz (o autě); (5) (Guat): sousto, hlt; ► malé množství jídla nebo pití; (6) lid. (Mex): srážka vozidel; (7) (Guat): letmý dotek; (8) (Mex, Salv): vdechnutí kouře z jointa (marihuany); též: *yegue*; (9) **al ~**¹ (Hond): naschvál; (10) **al~**² (Hond): blízko, na dosah; (11) **al~**³ (Nik): pomalu, opatrně; (DA).

lleivum, m. (← map.) (1) (Chil): šáchor; ► *Cyperus laetus*; šáchorovitá rostlina rostoucí ve vlhkém prostředí; z jejíchž stonků se vyrábí provázky apod.; (MM).

llenada, f., lid. (1) (Mex, Nik, Kost, Bol, Chil): naplnění něčeho (zejm. nádoby); (DA).

llenadero, m. (1) **no tener** ~ (Mex): být nenasytý; ■ Syn.: *no tener número aborrecido*; (DA).

llenado, m. (1) (Per): cihlová zeď nebo strop; (DA).

llenador, m. (1) (Chil): horník pověřený plněním vozíků a nádob na nerosty; (DA).

llenador, -ra, adj., i subst., hovor. (1) (Urug, Kol): nudný, otravný; (RAE, DA). • (2) (Arg, Chil, Kost, Kol, Ekv, Per): velice sytý (o jídle nebo pití); př.: *este pan es muy llenador*; (AM, MM, DA). • (3) m/f. (Per): pracovník, který usazuje pasažéry v hromadné dopravě a oznamuje, jestli je ve voze ještě volné místo; (DA).

llenadora, f. (1) (Ekv): plnička; ► přístroj, který plní tekutinou různé nádoby; (DA).

llenante, f., lid. (1) (Ven, Nik, Kub, zápEkv): vrchol přílivu; (AM, DA).

llenar(se), tr/intr. (1) tr., hovor. [Š: *hartar*] (Arg, Urug): otrávit, naštvat někoho; (2) [Š: *molestar*] (Kub aj.): obtěžovat; viz též: *escorchar*; (RAE). • (3) tr/intr. [Š: *dar satisfacción*] (Kost): uspokojit; př.: *si las chicas no llenaban, el indio las devolvía y le retornaban la vaca*; (RR). • (4) ~ **la cachimba a** (Kub): pořád za někým chodit (s čím); (5) **me estoy ~ando de guita** (Arg): mám plné kapsy (peněz); (JD). • (6) ~ **la canasta (a alguien)**¹ (Arg): rozčilit, otrávit někoho; př.: *con esto del aumento en los impuestos a mí me llenaron la canasta*; (7) ~ **la canasta (a alguien)**² (Arg): zbouchnout; přivést do jiného stavu; př.: *¿te enteraste? a Eva le llenaron la canasta y sus padres la cagaron a pedos*; ► slang; (RF). • (8) ~ **la cocina de humo (a alguien)** (Arg): zbouchnout; př.: *a Diana le llenaron la cocina de humo y encima se las tiene que arreglar sola*; ► slang; (RF). • (9) ~(se) **el bombo**, vulg. (Arg, Per): zbouchnout; přivést do jiného stavu; (10) ~ **el buche de piedritas**, lid. (Mex, Nik): rozčilovat někoho až do krajnosti; (11) ~ **el tanque**, vulg. (Kub): zbouchnout (ženu); (12) ~ **hasta el cereguete**, vulg. (Hond): být přeplněný, přečpaný (lidmi); ► o místě; (13) ~ **la cabeza de cucarachas**, lid. (Kol): popichovat někoho; napovídat nesmysly (přehnané věci); (14) ~ **la cachimba**, lid. (Kub): štvát někoho; (15) ~ **la cachimba de tierra**, lid. (Kost, Kub): naštvat někoho; (16) ~ **la canasta**³, lid. (Arg, Urug): ve fotbale, zvítězit s velkým náskokem; (17) ~ **requisitos** (Salv, Nik, Portor): splnit sjednané podmínky; (18) ~**se el bote** (Kub): zalidnit se; naplnit se lidmi (o místě); (19) ~**se el bote de agua**, lid. (Kub): zkomplikovat se situace; (20) ~**se el cachimbo** (Dom): nevydržet už něco; (21) ~**se el cuarto de agua**¹, lid. (Ven, Dom, Portor): ztratit kontrolu nad situací; (22) ~**se el cuarto de agua**² (Dom, Ven): zalidnit se (o místě); (23) ~**se el cuarto de agua**³ (Ven): nahromadit se někomu úkoly, které musí vykonat; (24) ~**se la cabeza de humo**, lid. (Portor): kouřit; (25) ~**se la copa**, lid. (Kub, Dom, Kol): stát se nesnesitelnou (o situaci); (26) ~**se primero el ojo que la barriga**, lid. (Portor): mluvit víc, než je potřeba; být ukecaný; (27) **llenarse la cachimba de tierra**¹, lid. (Kub, Kost): naštvat se; ■ Syn.: *aterrarse la cachimba de tierra*; (28) **llenarse la cachimba de tierra**², lid. (Kub): nevydržet už něco; (29) ~**se con lo que otro come** (Portor): každý si tím musí projít; získat vlastní zkušenosti; (DA).

llenazón, f. (1) (Kub, Mex, Guat): nasycení, ukojení hladu nebo žízně; (RAE, DA). • (2) lid. (Mex): těžkost žaludku; přejedení; (AM).

llení, f., lid. (1) (Salv): penis; viz též: *pinga*; (DA).

lleno, -na, adj. (1) lid. (Kub; LaPla, Chil, Par, Arg): otrávený, mrzutý, viz též: *inflado, llenarse*. (2) viz: *mono, estar como mono lleno de cuita* (cítit se zahanbeně, kvůli špíně); (DA, JD, DA).

llenura, f. (1) lid. (Salv, Hond, Kub, Kol, Ven, Per, Kost, Dom, Pan): těžkost žaludku; (RAE, DA).

llepu, m. (← map.) (1) (Chil): košík na odměřování; (2) **hacer** ~ (Chil): o slepici: uhnízdit se nebo vysedět vajíčka; (MS).

llerén, m. (1) (Kub; Antil): člověk, týpek; viz též: *lerén*; (MS, MM). • (2) (Kub, Dom, Portor, Ekv): kalatea jedlá (*Calathea allouia*); ► bylina dosahující výšky více než 1 m; též: *lerén, yerén*; ■ Syn.: *daledale*; (3) (Dom, Portor): oválná hlíza této rostliny, viz též: *lerén*; (DA).

llerena, f. (1) **verse con** ~ (Per): přivést ženu do jiného stavu; argot; (DA).

lleulle, adj/subst. (← map.) (1) adj. (Chil): neobratný, nešikovný, neschopný, nepotřebný, neužitečný, zbytečný; (AM). • (2) adj. (Chil): nezkušený; nováček (u policie apod.); (MM). • (3) m. (Chil): bambula; (JD).

lleun, m. (1) **no dejar a nadie fuera del** ~ (Kub): sdílet s někým obchodní záležitosti; př.: *yo sé que son mis amigos y no me dejan fuera del lleun*; ■ Syn.: *no dejar nadie fuera de la jama*; (DMC).

lleuque, m. (← map.) (1) (Chil): andský strom; ► jehličnan s kvalitním dřevem a s jedlým plodem velikosti višně; *Podocarpus andina*; (MM).

lleva, (1) (Pan, střKol): dětská hra, viz též: *pega*; (DA).

¡leva!, citosl. (1) (Ekv): ale jdi!, to snad ne!; (2) **¡me ~!** (Mex): to určitě ne!, rozhodně ne!; ► vyjadřuje rozpor s něčím; (DA).

leva y trae, m. (1) lid. (Kub): pomlouvačný člověk; př.: *no es más que un vulgar lleva y trae*; (DMC).

llevadera, f. (1) (Hond, Salv): pravidelný odvoz věcí; (DA).

llevadero, -a, adj. (1) (Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Portor): milý, přívětivý; (DA).

llevado, -da, adj. (1) **estar ~**, lid. (Kol): být na tom finančně bledě; (2) lid. (Mex): přehnaně sebevědomý, opovážlivý; (3) **bien ~**, lid. (Kub): společenský, družný; (4) **~ de su(s) idea(s)**, lid. (Chil): tvrdohlavý, zatvrzelý; (5) **mal ~¹**, lid. (Nik, Kub, Arg): špatný, nepříjemný (o člověku); (6) **mal ~²** (Ekv): rozmazlený; (DA).

llevaitrae, m/f., lid. [Š: *correveidile*] (1) (Kub, Guat, Pan, Ven, Bol, Portor): klepna, drbna; př.: *no te fies de Olga, que es una llevaitrae*; ► slang; (RAE, RF, DA).

llevar(se), tr., i zvrat. (1) **~la¹** [Š: *dirigirse a*] (Kost): zamířit (k); vydat se (někam); mít namířeno; př.: *¿para dónde la lleva?*; (2) **~ de arriba**, tr.: viz: *llevárselas de arriba*; (3) **~ puta**: viz: *puta*; (4) **~ la rejodida a uno**, viz: *rejodida*; (5) **no ~**, tr. (Kub): nemít kámen s hodícím se číslem; ► ve hře domino; př.: *efectivamente, no lleva; no tiene; busca y busca, pero no encuentra*; (6) **~(se)** [Š: *apreciar; llevarse bien con*] (Kub, Per; Kost, Urug): vážit si (někoho); dobře se snášet s; mít dobré vztahy; př.: *el lucumí y el congo no se llevaban tampoco; tenían diferencia entre los santos y la brujería*; (7) **~selas de arriba** (Arg, Urug): dosáhnout něčeho bez námahy; získat něco snadno; př.: *divertirse es presumir de gallo y meterse en travesuras, cuando uno cree llevárselas de arriba*; (RR). • (8) **~se a uno por delante** (Arg, Chil, Kol, Portor, Ven): porazit, přejet; urazit, ponížit, dotknout se (koho); ranit; (9) **~selo cabica** (Kol): podvést někoho; ušít na někoho boudu; (10) **no ~la uno sin castigo** (Arg): neuniknout trestu, neutéct před trest, nevyhnout se trestu; (AM). • (11) **~ en (entre) las espuelas a** [Š: *llevárselo en la uña*] (Mex, Dom): strhnout koho s sebou do záhuby; (JD, AM). • (12) tr. (Kub): mít rád, cenit si; př.: *te llevo „to si tě cením“*; (13) **~ de/el apunte a** (Am): všimnout si koho; (14) **él no la ~á sin castigo** (Arg): to mu neprojde jen tak lehce; (15) **~ a estudiar inglés** (Am): dát do frcu; (16) **~ de frente** (Kub): uskutečnit, provést; (17) **~ a mil (millón)** (Kub): prohánět; (18) **~ a uno entre ojos** (Am): mít plné zuby; (19) **me lleva paso de conga** (Kub): honí mě jak psa; (20) **~ recio¹** (Kub): hnát to šturmem, šturmovat; (21) **~ recio²** (Kub): trápit, týrat, prohánět; (22) zvrat. (Mex): přebrat (děvče komu); (23) **me ha llevado a la campana con ella** (Kub): moc dobře jsme se snášeli; (24) **se lo llevó Caplán** (Ven): vzal to čert; (25) **~ de encuentro a** (Am): povalit, přejet (koho); (26) **se la llevó** (Kub): už mu došlo; (27) **nos llevamos un pico** (Mex): stálo nás to pěknou sumičku; (28) **llevárselo puesto** (Kub): pořádně se nadlábnout; (JD). • (29) **~ a alguien con alguien** (Mex): vzít někoho k někomu; s sebou na návštěvu; př.: *le llevaré con Esperanza; lléveme con ella*; (BDE). • (30) **~ (acercar) a alguien en el auto a alguna parte** (Arg, Chil, Urug): vzít stopaře, svézt ho autem; viz též: *aventón*; (EEA). • (31) **llevar**, tr. lid. (Kub): chtít; př.: *tú sabes que lo que te llevo*; (32) **hablar para ~** (Kub): říká se o člověku, který svou řečí nutí k zamyšlení; př.: *Ángel habla para llevar*; (33) **¿hasta dónde me vas a ~?** (Kub): musíš si stanovit hranice; př.: *¿hasta dónde me vas a llevar?, no te pases del límite*; (34) **~ a alguien¹** (Kub): udělat někoho společníkem obchodu; př.: *te llevo en la nueva empresa*; (35) **~ a alguien²** (Kub): chtít; milovat někoho; př.: *yo siempre te he llevado, Pedro*; (36) **~ a la marcheré** (Kub): tvrdě pracovat, **být na někoho přísný**; dít; př.: *en ese trabajo me llevan a la marcheré*; ■ Syn.: *llevar a buchito de café y patá por culo, llevar hasta la sogá, sacar el jugo*; (37) **~ a la tabla** (Kub): štvát; unavovat; př.: *me llevó a la tabla y pagó las consecuencias*; (38) **~ de rama en rama como Tarzán lleva a Juana** (Kub): milovat; př.: *me caso contigo porque te llevo de rama en rama como Tarzán lleva a Juana*; ■ Syn.: *llevar de campana a campana, llevar de contén a contén*; (39) **~ la batuta** (Kub): velet; př.: *yo aquí llevo la batuta*; (40) **~ en la jugada** (Kub): zařadit někoho; počítat s někým; př.: *oye, llévame en la jugada, me gusta ese negocio*; (41) **~sela¹** (Kub): rozumět; př.: *¿comprendes? —me la llevé*; (42) **~sela²** (Kub): uvědomit si; př.: *en cuanto empezaste a hablar me la llevé*; (43) **~sela³** (Kub): chápat; př.: *mira lo que digo, ¿te la llevaste?*; (44) **llévate viento de agua¹** (Kub): ať jde k čertu, proboha!; př.: *llegó tu acreedor, —llévate, viento de agua*; (45) **no ~ bien** (Kub): špatně boxovat; př.: *ese boxeador no lleva bien*; (46) **para que lleven ~** (Kub): aby věděli; př.: *ése es un canalla, para que lleven*; (DMC, DA). • (47) **~se a alguien el diablo, el demonio, el tren, la trampa, la trompada, la tostada, la chingada, apod., nebo estar, andar, apod. que se lo lleva el diablo, el demonio, el tren, apod.** (Mex): cítit zlost, rozhořčení, zoufalství; př.: *anda que se lo lleva la tostada desde que le robaron el coche*; (48) **~se el diablo, el demonio, patas de cabra, pifas, el**

tren, la trampa, la tostada, la trompada, la chingada, la tristeza (Mex): ztroskotat, neuspět, skončit špatně, zemřít; př.: *si no trabajamos en serio, a este negocio se lo va a llevar la trampa*; (49) **¡me lleva!, ¡me lleva la que me traje!** (Mex): no, to snad ne!; př.: *me lleva!, volvieron a robar en mi casa*; ► mex. argot *caliche*; (EUM). • (50) **~la (ahí)** (Mex): viceméně; (51) **¡me lleva el chanfle!** (Mex): jsem zahanben; jsem naštváný; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (52) tr. (Kol): zabít; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (53) **~la suave** (Kost): vzít něco s klidem; př.: *el trámite del pasaporte es para llevarla suave, los burócratas son así*; ► slang; (RF). • (54) **~se**, intr/zvrat. (Mex, Hond, Salv, Ekv): chovat se k sobě důvěrně a familiárně; (55) tr. (Kub): vážit si někoho; (56) tr/zvrat. (Arg): dělat opravnou zkoušku; (57) intr/zvrat. (Chil): dělat totéž nebo být ve stejné situaci po nějakou dobu; (58) **~se**, intr/zvrat. (Dom): nechat se někým ovlivnit, nechat si našeptávat; (59) (Hond): vytrvale někam chodit; (60) tr. (Portor): trestat dítě tělesným trestem; (61) **llevátelo viento de agua²** (Kub): bože, dej, ať k tomu nedojde; (62) **llevársela** (Dom): všimnout si něčeho, upozorovat něco; (63) **llevárselas** (Guat): vychloubat se něčím; (64) **nada peor que llevar leña para el monte** (Kol): není nic horšího než házet hrách na stěnu; ► vyjadřuje, jak je zbytečné se snažit, když to není potřeba; (65) **llevárselo quien lo traje** (Salv, Dom): sníst si, co se navařilo; dopadnout dle očekávání; ► dopadnout něco tak, jak se dalo očekávat; (66) **llevarla¹** (Chil): honit; ► při hře na babu, na honěnou být tím, kdo honí; (ve hře *pillarse*); (67) **llevarla²** (Chil): být kápo, mít hlavní slovo ve skupině lidí, vynikat; (68) **llevarla³** (Kost): honit; ► při hře na honěnou, na babu; (při hře *quedó*); (69) **llevarla⁴** (Kost): mířit na určité místo, mít někam namířeno; (70) **estar que se lo lleva**, lid. (Mex): pukat vzteky; být vzteky bez sebe; (71) **~se en la golilla¹ (~se) al baile**, lid. (Kub aj.): zabít (někoho); viz též: *ultimar*; (72) **llevarse en la golilla²**, lid. (Kub): souložit; viz též: *jinetear*; (73) **llevarse las hormigas**, adj/subst., lid. (Pan): být hodně hloupý, výt velký hlupák; viz též: *güevón*; (74) **~ a cucurucho** (Salv): vzít někoho na záda (zejm. dítě); (75) **~ a paso de conga¹** (Kub): trápit, týrat, prohánět; ■ Syn.: *llevar a pinga y palo, llevar de la mano y corriendo*; (76) **~ a paso de conga²** (Kub): tlačit na někoho; (77) **~ a pinga y palo**, lid. (Kub): viz: *llevar a paso de conga*; (78) **~ a son de fiesta**, lid. (Portor): nutit někoho do něčeho; ► např. ať to dělá rychle; (79) **~ a tuto** (Hond): nést něco nebo někoho na zádech; (80) **~ a uno como caña pal ingenio** (Mex, Dom): vést, řídit někoho (snadno); (81) **~ a uno mandiga**, lid. (Portor): jinak, než se očekávalo; opačně; (82) **~ adelante su muerto** (Nik): smířit se se smrtí někoho milovaného; (83) **~ al baile¹** (Mex): podvést, oklamat, viz též: *llaverse al baile*; (84) **~ al baile²**, lid. (Mex): zabít, zlikvidovat někoho, viz též: *llevarse al baile*; (85) **~ al palo** (Portor): nedát příležitost k upuštění od něčeho (rozptalovat se); (86) **~ bala**, lid. (Mex): jít nebo jet velmi rychle; (87) **~ bleque**, lid. (zápVen): prožít těžké časy; (88) **~ cocos a Sonsonate** (Salv): přinést něco nepotřebného; (89) **~ cola**, lid. (Mex): způsobit vážný následek, mít vážný následek; (90) **~ coleado** (Hond): pronásledovat někoho; (91) **~ como entierro de pobre** (Nik): nutit společníka, aby přidal do kroku; (92) **~ cómodo** (Kub): ochotně se o někoho starat, dbát o někoho; (93) **~ con la doble**, lid. (Kol): být falešný; (94) **~ cortido** (Pan): omezovat někoho; (95) **~ corto** (Guat, Salv): omezovat někoho; (96) **~ de apunte**, lid. (Chil): vzít v úvahu cizí názor; (97) **~ de la mano y corriendo**, lid. (Kub): být tvrdý na někoho, viz: *llevar a paso de conga*; (98) **~ del bulto** (Kol): viz: *llevar el bulto*; (99) **~ el alacrán en la camisa** (Nik): mít nepřítele uvnitř; ■ Syn.: *llevar el enemigo a tuto*; (100) **~ el amén** (Per, Chil): souhlasit s někým, přitakávat; (101) **~ el apunte**, lid. (Bol, Par, Arg, Urug): věnovat někomu pozornost; (102) **~ el bulto**, lid. (Kol): mít špatné následky, slíznout si to; (103) **~ el carro delante de los bueyes**, lid. (Portor): rozhazovat peníze; ► více, než si může dovolit; (104) **~ el enemigo a tuto** (Nik): viz: *llevar el alacrán en la camisa*; (105) **~ el pandero**, lid. (Chil): vůdčí skupina nebo osoba; (106) **~ en la balastra¹** (Nik): překonat někoho; (107) **~ en la balastra²** (Nik): zapojit někoho do něčeho; (108) **~ en la colada** (Kub): být ku prospěchu, pomáhat; (109) **~ guillao**, lid. (Portor): potají; (110) **~ julepe**, lid. (Dom, Ven): snášet trápení; (111) **~ la carga del haragán** (Dom): nést nebo vézt nadměrný náklad; (112) **~ la corona al lomo**, lid. (Hond): být na pokraji smrti, být na umření; (113) **~ la cuenta en la uña**, lid. (Chil): pečlivě sledovat; (114) **~ la farmacia abierta y el doctor dormido** (Hond, Salv, Dom): mít otevřený poklopec u kalhot; (115) **~ la gabela¹** (Dom, Portor): v kohoutích zápasech: zúčastnit se sázky proti nějakému kohoutovi; (116) **~ la gabela²** (Dom, Portor): mít výhodu při sázení na kohouta; (117) **~ la guaripola**, lid. (Chil): budit respekt na nějaké akci; předčit ostatní; (118) **~ las de abajo**, lid. (Chil): podlézat někomu; pochlebovat (zejm. muži); (119) **~ las patadas** (Pan): velmi špatně spolu vycházet; (120) **~ leña** (Dom, Ven): snášet trápení; (121) **~ ley**, lid. (Kost): cítit se odmítnutý; (122) **~ miércoles**, lid.

(Hond): dopadnout špatně (něco někomu), nevyjít; (123) ~ **piñas a Milagro** (Ekv): nosit někam zbytečné věci; ► např. nosit dříví do lesa; (124) ~ **por el narigón** (Kub): poroučet někomu; (125) ~ **por la relinga** (Pan): dovléct někoho; ► uchopením za kalhoty; (126) ~ **suave** (Kub): být k někomu shovívavý; (127) ~ **tenso**, lid. (Kub): být náročný; (128) ~ **un costal de sal**, lid. (Hond): mít pech, mít smůlu; (129) ~ **un tan tan¹**, lid. (Portor): být taktní, obezřetný; (130) ~ **un tan tan²**, lid. (Portor): být opatrný; (131) ~ **vida de garrobo** (Hond): povalečský život; ► nepracovat; (132) ~ **la del cuello** (Kost): žít v dostatku, nezažít nouzi; ■ Syn.: *llevarla suave*; (133) ~ **la sueve**, lid. (Salv, Kost, Kol): viz: *llevarla del cuello*; (134) ~ **le ganas¹** (Guat, Salv): cítit k někomu odpor; (135) ~ **le ganas²** (Guat): toužit po někom, náruživě něco chtít; (136) ~ **le la trampa**, lid. (zápBol): protivit se, překážet (někomu něco); (137) ~ **se al baile** (Mex): viz: *llevar al baile*; (138) ~ **se candanga**, lid. (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan): být v úzkých; (139) ~ **se chuco** (Salv): lehce překonat, porazit (někoho); (140) ~ **se de corbata¹**, lid. (Mex, Guat): srazit někoho autem; (141) ~ **se de corbata²**, lid. (Mex): převálcovat, neohlížet se na někoho; (142) ~ **se de corbata³**, lid. (Mex): upadnout někomu něco; ► v důsledku rychlosti; (143) ~ **se de cuentos**, lid. (Dom, Arg): řídit se pomluvami; (144) ~ **se de encuentro¹**, lid. (Mex, Salv, Dom, Per, Chil): zruinovat; (145) ~ **se de encuentro²** (Mex, Salv, Kub, Dom, Per): srazit někoho nebo něco; (146) ~ **se de patilla** (Hond): zmizet beze stopy; (147) ~ **se de su punta** (Ven): chovat se náladově; (148) ~ **se el carajo** (Mex, Salv): viz: *llevarse la chingada*; (149) ~ **se el patas**, lid. (Kol): nacházet se v zoufalé situaci (150) ~ **se en claro** (Dom): ořezat něco; (151) ~ **se en el saco¹** (Nik): poškodit někoho; (152) ~ **se en el saco²** (Nik): svést někoho; (153) ~ **se en la golilla³**, lid. (Kub): záměrně někoho poškodit; (154) ~ **se en la golilla⁴**, lid. (Kub): nepodělit se s někým, vynechat někoho, nepočítat s někým; (155) ~ **se entre las patas**, lid. (Mex): poškodit někoho (nezáměrně); (156) ~ **se hasta los clavos de la cruz**, lid. (Portor): vykrást, vydrancovat, vyplenit; ■ Syn.: *llevarse hasta los clavos*; (157) ~ **se la bola y el bate**, lid. (Portor): zabránit ostatním, aby pokračovali v činnosti; (158) ~ **se la cerca¹** (Kub, Dom): v baseballu, hodit míč mimo pole, získat *jonrón*; (159) ~ **se la cerca** (Kub): být v něčem úspěšný; (160) ~ **se la luz** (Pan): jet na červenou; (161) ~ **se la pelona**, lid. (Guat, Hond, Salv, Kol): zemřít; (162) ~ **se la putamadre** (Mex): viz: *llevarse la chingada*; (163) ~ **se la trampa** (Nik): jít něco špatně; (164) ~ **se por delante**, lid. (Salv, Dom, Portor): podvést, oklamat; (165) ~ **se puta**, lid. (Salv, Kost): být zlostný, cholerický; (166) ~ **se san Crispín** (Hond): dopadnout špatně (pro někoho); (167) ~ **se san Quintín** (Nik): jít něco špatně; (168) ~ **se un pasme**, lid. (Portor): zostudit se, zahanbit se; (169) ~ **se un seto**, lid. (Portor): ztratit iluze; (170) ~ **llevársela de arriba**, lid. (Arg): překonat nepříznivé podmínky bez újmy; (171) ~ **llevársela de pechito**, lid. (Mex): nesnažit se; (172) ~ **llevársela de pecho** (Nik): vynikat nad ostatními; (173) ~ **llevársela leve**, lid. (Mex): dělat něco opatrně a s klidem; (174) ~ **llevársela pelada**, lid. (Chil): snadno něčeho dosáhnout; (175) ~ **llevárselo candanga** (Hond, Nik): být v něčem špatný; ■ Syn.: *llevárselo candingas*; (176) ~ **llevárselo caplán¹**, lid. (Ven): nečekaně zmizet (o někom); (177) ~ **llevárselo caplán²** (Ven): skončit, pokazit se; (178) ~ **llevárselo el río** (Guat): viz: *llevárselo la tiznada*; (179) ~ **llevárselo entre los pies** (Guat): zničit někoho nebo něco; (180) ~ **llevárselo la fregada**, lid., vulg. (Mex): rozzlobit se, nasrat se; (181) ~ **llevárselo la mala palabra**, (Hond, Salv): být levý (na něco); ■ Syn.: *llevárselo la trampucheta*; (182) ~ **llevárselo la tiznada** (Guat, Hond, Nik): trpět, nacházet se v těžké situaci; ■ Syn.: *llevárselo el río, llevárselo la gran diabla, llevárselo la gran madre*; (183) ~ **llevárselo puercas** (Hond, Salv): dopadnout špatně (pro někoho); ■ Syn.: *llevárselo putas*; (184) ~ **¡me lleva la chingada!**, vulg. (Mex, Salv): do háje!, do prdele!; ► vyjadřuje rozhořčení, zlost; ■ Syn.: *¡me lleva judas!, ¡me lleva la fregada!, ¡me lleva la tostada!*; (DA).

lleve, m., hovor. (1) (Ekv): peníze získané podvodem z veřejných fondů; viz též: *plata*; (RAE; DA).

llica, f. (← keč.) (1) (szArg): tkanina z vlákna *chaguar*; (2) (szArg): malá taška z této tkaniny; (DA).

lliclla, f. (← keč. *lliklla*), (szArg, Bol, Ekv, Per): nápadné indiánské pončo; pelerína, kterou si ženy přikrývají ramena a záda; má odlišnou barvu od sukně; (RAE). • (1) (← map. nebo kič.) (Bol, Ekv, Per): přehoz, šátek; ► dečka, kterou si indiánky přikrývají záda nebo ramena; viz též: *quillango, cholas*; (AM).

llicta, f. (← keč. *llicht'a*), (szArg, Bol, Per): slané měkké šedé těsto připravené z vařených brambor a popela některých rostlin; balí se do listů koky a poté se žvýká; viz též: *llicta, llicta, llucta, llujta*; (RAE, DA). • (2) (← kič. a aim.) (Arg): těsto; ► vymíchané z mouky, popela kaktusu *cardón* (*Cereus*), listů rostliny *jume* (*Suaeda herbacea*) a jiných přísad podle vlastní chuti; (AM). • (3)

- (Bol, Per): kaše; ► z popela rostliny *quinoa* a jedlé sody, která se žvýká s kokou; ■ Var.: *llucta*, *llipta*; (AM, MM).
- llíes**, viz: *lligues*; (MS).
- lligues**, m., pl. (← map. *lligh*) (1) (Chil): stará indiánská hra pro děti; ► dítě v rukách protřeše fazolky (nebo boby) a pak je vyhodí do vzduchu; důležité je, jak fazolky dopadnou; původní hra Araukánců; (AM). • (2) (Chil): bob nebo fazole používané ve stejnojmenné hře; (MM).
- llijlla**, f. (← keč. *llijlla*) (1) (Bol: Cbb): kus pevné látky; ■ Syn.: *aguayo*; (2) (Bol: alt/vall): vlněná látka; ■ Syn.: *aguayo*; (LM, DA). • (← keč. *lliph't'a*) (3) (záp a stříBol, szArg): viz: *lliclla*; (4) (stříBol): obdélníkový kus látky; viz též: *aguayo*; (5) (stř a zápBol): látka různých barev; ► zvl. z ovčí vlny; (DA).
- llijta**, f., lid. (← keč. *llijt'a*) (1) (Bol: alt/vall): pasta; ► může se použít i sušená povijnice, merlík nebo liána, používá se k urychlení stimulačních účinků koky; ■ Syn.: *lejia*; (LM, DA). • (← keč. *lliph't'a*) (2) (Bol, szBol): těsto, viz: *llicta*; (DA).
- llilli**, m. (← kič.) (1) (szArg): bílá vyrážka či pupínek; ► objevuje se v koutku rtů dětí, v důsledku nedostatečné hygieny, velkého tepla nebo vlhkosti; (MM).
- llimo**, -ma, adj. (1) (Chil): s malýma ušima; (2) bezuchý; (MM).
- llinqui**, m., lid. (← keč. *llink'i*) (1) (Bol: alt/vall/Yungas): jíl, hlína používaná v hrnčířství; (2) (Bol: Yungas): ušní maz; (LM).
- llinta**, adj/subst. (← keč. *llint'a*, „ovinutý“) (1) lid. (Bol: alt/vall): člověk s plnými rty; ■ Syn.: *llinta moreno*, *llinta mozo*, *llinta simi*; (2) lid., hanl. (Bol: LP): vznětlivý, popudlivý člověk; (3) ~ **montera** (Bol: Chuq): klobouk typický pro ženy z oblasti Tarabuco; (4) ~ **moreno**, -na (~ **mozo**, -za, ~ **simi**), lid. (Bol: LP): člověk s plnými rty; viz též *llinta*; (LM).
- llío**, m. (← map.) (1) (Chil): zavěšený svazek fazolí apod; (2) (Chil): dřevěný nástroj na zavěšení obilí (před mlácením); (MS).
- llipi**, m. (1) (jvPer): tradiční tanec, při kterém se předvádí lov lam *vicuña*; ■ Syn.: *llipi puli*; (DA).
- llipta**, f. (← keč.) (1) (Bol, Per; Arg): zeleninová směs nebo těsto; ► z vápna a popela brambor, jemné kukuřice, rostlin *quinoa*, *cardón*, *hediondilla* atd; indiáni ji obvykle žvýkají s kokou; v Peru se míchá s pálenkou; viz též: *llicta*; (AM; MS). • (2) (Per): druh tvrdého dortu z bramborové mouky; ■ Var.: *llicta*, *llucta*, *yicta*, *yipta*; (MS). • (3) f. (Per): druh sladké směsi z kukuřičné mouky, mléka a popela z *molle*; viz též: *mazamorra*; (DA).
- lliquilla**, f. (← kič.) (1) (Bol, Per): flanelová sukně; ► nosí ji hlavně indiánky *collas*; ■ Syn.: *acsu*; (MM).
- llista**, (1) (szArg): těsto, viz: *llicta*; (DA).
- llobaca**, m. (← *caballo*) (1) (Arg): kůň; ► přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); ■ Syn.: *yobaca*; (NET).
- llocalla**, m. (← aim. *yugalla*, *lluqalla*, „mladý“) (1) (Bol): indiánské dítě; (RAE, DA). • (2) (← keč. *lluqalla*, „mladý muž“) m., lid. (Bol): dítě; ► 3 až 8 let; viz též *chila*; (3) m., lid. (Bol: alt/vall): mladík, který pracuje ve službě; (4) m., hanl., humor. (Bol: LP): penis; viz též *cóndor*; (5) m., i adj., lid. (Bol): puberták; (6) m., i adj., lid., hanl. (Bol: alt): mladík, adolescent; (7) (Bol: alt/vall): buran; ■ Var.: *llocallo*, *yocalla*; (7) ~ **chupe**, jídlo z jehněčího, viz: *chupe*; (LM). • (8) m., lid. (Bol): dítě, děcko; viz též: *nené*; (DA).
- llocallo**, m. (← keč. *lluqalla*) viz: *llocalla*; (LM).
- lloclla** (**llojlla**), f. (← keč. *lloklla*, aim. *llolla* „přívál vody“) (1) (Per): záplava, potopa, přívál vody; (2) (Per): řečiště, koryto; (3) (Bol): voda valící se po zemi při nadměrných srážkách; (4) ~ **sin agua** (Bol, Per: Arequipa): chvastoun; nafoukanec; (5) **criarse en la** ~ (Bol, Per: Arequipa): vyrůstat opuštěný, jako sirotek; (6) **traído por la llojlla** (Bol): člověk, který se objevil ve vesnici, aniž by znal cestu; ■ Var.: *lloglla*, *llojlla*; (MS, AM, DA). • (5) (Chil): mizerná herka; (JD). • (6) (Per): velké množství bahna a kamenů; ► masa vzniklá prudkými lijáky a zvýšením hladiny řek; ■ Syn.: *llocllada*; (DA).
- llocllada**, (1) (Per): viz: *lloclla*; (DA).
- lloco**, m. (1) (Chil): plátek suché dýně *zapallo*; (2) ošklivý kůň, špatně vypadající kůň; (MM).
- lloglla**, f. (← kič.) (1) (Per): vodní koryto, proud vody, přívál vody; (2) **criarse en la** ~ (Per): vyrůstat na ulici; (MM). Viz též: *lloclla*; (MS).
- lloica**, f., hovor. [Š: *loica*] (1) (Chil): vlhovec dlouhoocasý; ► chilský pták; o něco větší než špaček, kterému se podobá zobákem, nohami, ocasem a dokonce i způsobem života a obživy; sameček je

tmavě šedé barvy s bílými skvrnami, kromě krku a hrudi, které jsou nachové; dá se snadno ochočit a je ceněn pro jemný a melodický zpěv; (RAE, NET). • (2) (← map.) (Chil): vlhovec dlouhoocasý; ► *Sturnella loyca*; (3) (Chil): lež, klam; (4) (Chil): rána, odřenina; (5) **pera** ~ (Chil): druh hrušky; ■ Var.: *loica*; (MS). • (6) (← map.) chilský pták; ► *Sturnella militaris*; má melodický zpěv, snadno se ochočuje; samec má tmavě šedé tělo s bílými skvrnami a jasně červenou hrud' i krk; ■ Var.: *loica*; (MM).

lloja, f. (← keč. *lluqlla*, „záplava“) (1) (Bol: Or/Pt): úpravna nerostů; (LM).

llojke, (1) (szArg): viz: *lloque*; (DA).

llojlla, viz: *lloclla*; (MS).

llol, m. (← map. *lolle*) (1) (Chil): kožený košík; (MM).

llongo, m. (1) (Chil): houba; (MM).

llonja, m. (← *callejón*) (1) (Per): ulička, slepá ulička; (2) (Per): cesta, stezka; ► říká se, že někdo sešel z cesty nebo vešel do slepé uličky, když najednou zapomněl na své obvyklé chování, začal vulgárně mluvit atd.; přehození slabik, viz: *vesre* (← *al revés*); (NET).

llonque, m., lid., venk. (1) (Per): kořalka; viz též: *mataburro*; (DA).

llopo, m. (← *pollo*) (1) (Bol): droga, kokain; ► bol. argot *coba*; (HB, DA).

lloq'alla; el ~, viz: *el a*; (HB).

lloqalla, f. (← aim.) (1) (Bol): domorodé dítě; (2) (Bol): plebejský mladík; (3) (Bol): mladík špatného chování, se špatnými sklony; (MS).

lloque, m. (← kič.) (1) (Per, Bol): americký keč, strom; ► *Kageneckia lanceolata*; s velmi silným a odolným dřevem používaným na hole; říká se, že z jeho stonků se vyráběly provazy na závěsné mosty v Říši Inků; (MM, DA). • (2) (Per): klacek; (JD). • (3) m. (← keč. *lluq'i*, „levá strana“) (Bol: StaCr): *Lithraea molleoides*; ► strom, který dorůstá do výšky 5 m, má jedovatou pryskyřici; (4) adj/subst., lid. (Bol: alt/vall): levák; ■ Syn.: *checa*, *zurdo*; (5) adj., lid. (Bol: vall): levý; ■ Syn.: *checa*; (LM). • (6) (Per, Bol): dřevo tohoto stromu (*Kageneckia lanceolata*); (7) (výchBol): strom, viz též: *molle de beber*; (5) (szArg): dvoubarevné vlákno nebo šňůrka; ► zejm. černobílé; používá se jako amulet; též: *llojke*, *lloqui*; (DA).

lloquena, f. (1) (Bol, Per): oštěp, dřevěná harpuna; ► používaná k lovu ryb v jezeře Titicaca; (AM).

lloqui, (1) (szArg): vlákno nebo šňůrka; viz: *lloque*; (DA).

llora, f. (1) (Ven): bdění u zesnulého doprovázené tancem; viz: *velorio*; (MM). • (2) **guardar risa para la** ~ (Ven): po smíchu přijde pláč; (AM).

llorada, f. (1) lid. (Mex, Guat, Salv, Kol, Ekv): brečení; (2) **echar su ~ a** (Am): fňukat komu, vyfňukat si to na kom; (JD, DA).

lloradera, f., hovor. (1) (Kub): naléhavé prosby, které mají někoho dojmout; (RAE).

lloradero, m. (1) (Kub): pramen; ► přirozený vývěr podzemní vody; (2) lid. (Kost): prosakování vody trhlinami nebo průduchy; (DA).

lloradita, f. (1) (Nik, Dom, Ven): žadonění; ► kvůli získání něčeho; (DA).

llorado, m. (1) (Kol, Ven): píseň *llanera*; viz: *llanero*; ■ Var.: *llorao*; (AM).

llorador, -ra, adj., viz: *bomba lloradora*; (RR).

llorante, m/f., lid. (1) (Bol): plačka; ► osoba, které se platí za nařikání na pohřbech; (DA).

llorao, m. (1) (Kol, Ven): viz: *llorado*; (AM). • (2) **tírar un ~** (Kub): žádat; př.: *me tiró un llorao, pero fui inflexible*; (DMC).

llorar, intr. (1) (Urug, Guat): potit se, **vylučovat vlhkost** (zejm. **sůl** nebo **barvu**); ► o pečení, ze které odkapává tuk; př.: *un rato después el asado empieza a llorar (gotea la grasa derretida por el calor) y cuando se considera dorado o medio asado, se le da la vuelta*; (RR, DA). • (2) **~le a uno una cosa¹** (Chil): hodit se, slušet; př.: *tiene un lunar que le llora*; (3) **~le a uno una cosa²** (Arg, Per, Portor, Urug): nehodit se, neslušet; př.: *el vestido está que le llora*; (4) **~le a uno una cosa³** (Chil: Chiloé): chybět, scházet; př.: *a este traje plumizo le llora un sombrero claro*; (AM). • (5) intr. (Am): příliš si stěžovat či bédovat kvůli chudobě nebo utrpení; (MM). • (6) intr/tr. (Chil): hezky padnout, slušet; př.: *esa corbata le llora; eso le llora bien* (to mu hezky padne, sluší); (MM, JD). • (7) tr. (Ekv): štěkat; kuňkat; (8) **~ como una fuente** (Chil): bulit, brečet jako tele; (JD). • (9) **como quiera que te pongas tienes que ~** (Kub): není řešení na tvé problémy; př.: *me cambié de posición en la cama y me siguen los dolores; como quiera que te pongas tienes que llorar*; (10) **~ sinsonte** (Kub): bezútešně brečet; př.: *no lo dejaron salir y estaba llorando sinsonte*; ■ Syn.: *echar un llantén*; (11) **ya tú ves, yo no lloro** (Kub): baví mě to; bavím se tím; př.: *a mí lo que me dicen no me hace mella*;

ya tú ves, yo no lloro; (DMC). • (12) viz: *gata, ser como la de Flora, que si se lo meten, grita, y si se lo sacan, llora*; (15) ~ **ante la presencia de Dios**, lid. (Dom): viz: *llorar ante los ojos de Dios*; (16) ~ **ante los ojos de Dios** (Pan, Kub, Portor, Ven): něco škodlivého, co vyvolává opovržení či pohoršení; ■ Syn.: *llorar ante los ojos de Dios*; (17) ~ **de ver cagar un pollo** (Nik): naříkat pro nic za nic; (18) ~ **la carta**, lid. (Arg): přehánět, dělat ze sebe chudinku; (19) ~ **la panza** (Hond): umírat hlady, kručet v břiše; ■ Syn.: *llorar las tripas*; (20) ~ **lágrimas** (Nik, Dom): trpět; (21) ~ **las tripas** (Nik): kručet v břiše, viz též: *llorar la panza*; (22) ~ **miseria(s)**, lid. (Kub, Dom, Par, Arg, Urug): bezdůvodně si stěžovat na nedostatek peněz; (23) ~ **sobre la leche derramada**, lid. (Hond, Nik, Kub, Kol, Ekv, Bol, Chil, Par): plakat/brečet nad rozlitym mlékem; ► naříkat nad něčím, co se už nedá spravit; (24) a ~ **al río**, lid. (Bol): brečet nad rozlitym mlékem; (DA).

llorasangre, (1) (Salv): strom, viz též: *tiamo*; (DA).

llorazón, f. (1) (Guat, Hond, Salv): nepřetržitý pláč; (2) přenes. (Salv): žadonění; (3) přenes. (Hond): přehnaně smlouvat při koupi něčeho; (DA).

lloreta, f., hovor. [Š: *llorera*] (1) (Hond): hlasitý a dlouhý pláč; (2) (Hond): opakovaná dlouhotrvající stížnost; (RAE).

lloretas, adj., i subst., lid. (1) (Kost, Kol): uplakané dítě, uřňukanec; viz též: *nené, llorón*; (AM, DA).

lloricón, -na, adj/subst. (1) (Guat, Dom, Chil): věčně nespokojený člověk; (DA).

llorido, m. (1) (US): pláč; př.: *para que mochara (cortara) el llorido, el padre le recordó: las mujeres solamente lloran, hijo, los hombres no*; (RR). • (2) vulg., lid. (Guat, Mex): vzlykání, fňukání; brek, brekot; (AM). • (2) lid. (Guat, Mex, jižPer, Ven): srdceryvný pláč, pronikavý pláč; (DA).

lloriqueadera, f. (1) (Dom, Per): dělat scény, naříkat; ► kvůli získání něčeho; (DA).

lloriquear, intr. (1) (Am): fňukat, brečet; (JD).

lloriquera, f. (1) (Ven): brečení; (JD).

lloriquiento, -a, adj. lid. (1) (Nik, Chil): uřňukaný; (2) (Nik, Chil): věčně nespokojený, bručoun; (DA).

llorisquear, intr. [Š: *lloriquear*] (1) (Urug; Arg, Portor, Dom, Par): vzlykat, fňukat; poplakávat; (RAE; AM, DA).

llorisqueo, m. (1) (Dom, Par, Urug): vzlykání, fňukání; (DA).

lloritar, intr. (1) (Arg): potichu plakat, vzlykat; (AM).

lloroconte, m. (1) (Guat): strom *Magnolia guatemalensis*; ► čeled' šácholanovitě; výška až 23 m; bílé květy; ■ Syn.: *magnolia*; (DA).

llorón, m. (1) (Kub): pramen; ► místo, odkud vyvěrá voda; (DA).

llorón, -na, adj/subst. (1) f., spíše pl., venk. [Š: *nazarenas*] (Arg, Urug; Bol, Kol): velké (gaučovské) ostruhy; (RAE; AM, MM). • (2) f. (Ekv): lastura světlé barvy; (3) **jugarle las ~s al caballo** (Arg): pobídnout koně ostruhami; př.: *y en las playas corcoviando / pedazos se hacia el sotreta / mientras él por las paleta / le jugaba las lloronas*; (4) **la Llorona** (Kost, Ven; Mex, Per, Guat, Hond, Nik, Pan, Dom, Portor, Kol, Ekv): Plačka; ► podle lidových pověstí se jedná o trestanou duši ženy, která se zjevuje na březích řek či jezer a prosí živé o vykoupení z očiště, kam se dostala, protože udusila své novorozené dítě; př.: *la Llorona, fantasma de orillas de los ríos, caños o remansos y cuyos lamentos se oyen a leguas de distancia*; ■ Syn.: *tepesa, tulivieja, vieja del monte*; (RR, DA). • (5) **pluma ~a** (Chil, LaPlat): péro ženského klobouku visící jako větve plačtivé vrby; (AM). • (6) (Mex, Per): duch, strašidlo, přelud; ► duše v očiště, jež se podle lidové pověry objevuje po nocích na některých místech a prosí o pomoc, která by jí z očiště vysvobodila; (MM). • (7) adj. (Am): plačtivý, uplakaný; ► říká se tak o tom, kdo si pořád stěžuje a naříká si kvůli své chudobě a svému neštěstí, a to hlavně pokud to dělá bezdůvodně; ■ Var.: *lloretas*; (MM). • (8) m. (Kub): škudlil; (9) f. (Ven): šál, šála; (JD). • (10) f. (Bol): kytara; ► bol. argot *coba*; (HB). • (11) f., lid. (Portor, Ven): flám, opice; ► při které má člověk depresi a brečí; viz též: *juerga*; (12) **tener la ~** (Kol): mít plačtivou náladu; ► rozbrečet se po požití většího množství alkoholu; (13) **montar una ~** (Ven): ronit krokodýlí slzy; viz též: *montar un llantén*; (14) adj/subst., lid. (vých a zápBol): zbabělec; bojácný; (DA).

llorona, f. (1) (Kub, Dom, Portor): cyrilla hroznatá (*Cyrilla racemiflora*); ► strom dosahující výšky až 10 m; výrazné bílé květy; květenství typu hrozen; žluté plody; ■ Syn.: *granadillo, palo colorado, palo prieto*; (2) (Portor): tyranovec antilský (*Contopus latirostris*); ► pták; délka až 15 cm; horní část těla tmavě hnědá, spodní část těla světlejší; ocas s bílými pruhy; (3) lid. (Kost, Par): nepřetržitý pláč; (6) (Nik): zánět spojivek; (DA).

- llorosa**, f. (1) (Portor): tangara portorická (*Nesospingus specularis*); ► pták; délka až 16 cm; na zádech kaštanově hnědé peří; bílá skvrna na křídlech; ■ Syn.: *verdosos*; (DA).
- lloto**, m. (1) (jižPer): říční kreveta s měkkou a zvrásněnou schránkou (krunýřem); ► v období svlékání; (DA).
- llovedera**, f. (1) (Kub, Salv, Mex): dlouhotrvající, neustálý déšť; (RAE). • (2) (Ven): období dešťů; př.: *apenas le queda a uno una poca de aguardiente lavagallo pa calentarse el cuerpo cuando empieza la llovedera*; (RR). • (3) (Kol, Guat, Ven): liják, deště; ► nepřetržitý nebo častý déšť trvající dlouhou dobu; ■ Var.: *llovedero*; (AM). • (4) lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven): déšť, liják; viz též: *llovida*; (DA).
- llovedero**, m. (1) (Arg): dlouhotrvající déšť, viz též: *llovedera*; (AM).
- llover**, intr., i zvrat. (1) (**como ahora**) ~ **pepinos** [Š: *como llover alcaparras*] (Kol): až naprší a uschne; na svatého Dyndy; povídali, že mu hráli; to není možné; v žádném případě; (2) ~ **uvas** (Kol: atlantické pobřeží): viz: *llover pepinos*; (AM). • (3) **llueve apretado** (Am): leje jako z konve; (4) **llueve torrencialmente (a torrentes, a trancazo, llueven zanahorias)** (Am): to je úplná průtrž mračen, cedí jako z konve; (5) ~**se**, zvrat. (Chil): cvokovat; (JD). • (6) **no está lloviendo** (Kub): říká se někomu, kdo špatně řídí; př.: *cuidado, viejo, no está lloviendo*; (7) **va a ~ más que el día que mataron a Bigotes** (Kub): bude hodně pršet; př.: *hoy va a llover más que el día que mataron a Bigotes*; (8) **siempre que llueve, escampa** (Kub): vše má nějaké řešení; př.: *no te aflijas, todo tiene solución; siempre que llueve, escampa*; (DMC). • (9) **dale con que va a ~** (Chil): nech už toho!; přestaň!; nebuď tak tvrdohlavý!; (10) **estar que llueve** (VýchKol): silně pršet; (11) ~ **burros aparejados** (Dom): lít jako z konve; (12) ~ **con pantalones**, lid. (Portor): silně pršet; (13) ~ **en su milpa** (Mex, Salv, Nik): mít pech nebo štěstí; (14) ~ **maceta** (Hond): dostat sprda nebo výprask; (15) ~ **negro prieto**, lid. (Portor): pršet; ► ze zataženého nebe, z černých mračen; (16) ~ **penca** (Hond): dostat výprask; (17) ~ **tieso y parejo** (Nik): mít pech (období smůly); (18) ~**le**, lid. (Nik, Kost): dostat sprda, dostat vyhubováno; (19) ~**le duro**, lid. (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Per): silně zkritizovat; (20) ~**le en su milpita**, lid. (Mex): všechno se mu hroutí, všechno na něj padá; (21) ~**le verga**¹, lid. vulg. (Guat): dostat výprask; (22) ~**le verga**², lid. vulg. (Guat): být poražen, rozdrčen; (23) **cuando llueve moja a todos** (Nik, Bol): na každého jednou dojde; (24) **no llueve, pero gotea**, lid. (Bol, Chil): nemusí pršet, jen když kape; (25) **por mí, que llueva**, lid. (Portor): pro mě za mě; (26) **primero llueve para arriba**, lid. (Portor): to těžko; tomu nevěřím; ► naznačuje, že je něco velmi nepravděpodobné; (DA).
- llovezón**, f., lid. (1) (Ven): déšť, liják; viz též: *llovida*; (DA).
- llovida**, f. [Š: *lluvia*] (1) (Mex; jižBol): déšť; ceďák, liják; viz též: *llovida*; ■ Syn.: *agua Dios, agua Dios misericordioso, aguacerazo, aguacerito blanco, aguacero blanco, aguaje, alfanjazo, baldazo, brisa, brizna, cachetiza, cerecere, cerrazón, chagüite, chirapa, chischís, chubasca, chubasquina, cilampa, cordonazo, equipata, espantabobos, espantaflojos, invernada, invierno, jarina, lapalada, llovedera, llovezón, llovida, lloviznazo, lluviarada, matapajaritos, mojabobos, norte, paramada, pasada de nube, pelo de gato, pencazo, sereno, zarzaganeta*; (RAE; MM. JD; DA).
- llovido**, -**da**, adj/subst. (1) (Arg): nepadnoucí oblečení; osoba, která ho nosí; vyhublá a zanedbaná postava; př.: *es alta, bien formada, aunque pechugona no, porque en esa época se usaba la silueta llovida*; (RR). • (2) adj., lid. (Arg, Urug): zplihlý (o vlasech); (DA).
- llovizna**, f. (1) (Kol): lokna, kudrlinka; (2) účes; (3) přičesek; (AM). • (4) **quedarle a alguien tres ~s** (Kub): zůstat pár chlupů na hlavě; př.: *a tu marido, apenas le quedan tres lloviznas*; (DMC).
- lloviznarse**, intr., zvrat. (1) (Kub, Pan, Dom, Kol, Ven): o člověku: provlhnout v důsledku mrholení; (RAE, DA).
- lloviznazo**, m., lid. (1) (Kub): déšť, liják; ► krátká, náhlá přeháňka; viz též: *llovida*; (DA).
- lloviznero**, m. (1) [Š: *llovizna; lluvia*] (Portor): mrholení; déšť; př.: *iba envuelto en una capa porque no cesaba el lloviznero*; (RR).
- lloviznoso**, -**sa**, adj. (1) (Kub, Per, Portor, Ven): týkající se období dešťů; (AM).
- lluán**, viz: *luán*; (MS).
- lluco**, m., venk. (1) (Per): síť; ► na polapení malých zvířat; (DA).
- llucta**, f. (← aim.) (1) (Bol, Per): těsto, viz: *llicta; llipta*; (AM, MS, DA).
- llucho**, adj/subst. (← keč. *ch'ullu*, „čepice“) (1) m. (Bol): velmi barevná vlněná čepice s klapkami na uši; nosí ji indiáni z náhorní plošiny; též: *lluchu*; (RAE, DA). • (2) (← aim.) (Bol): plod rostliny

ambái; ► *Ambaiba peltata*; (AM). • (3) adj., lid. (← keč. *lluch'u*, „nahý“) (Ekv): nahý, obnažený; (DA).

lluchu, adj., lid. (← keč. *lluchhu*, „volný, široký“, aim.) (1) (Bol: alt): volný; ► o šatech; (2) ~ **calzón**, humor. (Bol): muž, který má široké, volné kalhoty; (LM, DA). • (3) (Bol): čepice, viz též: *llucho*; (DA).

lluch'u, m., hovor. (← aim.) (1) (Bol): čepice; (EA). • (2) (Bol): předkožka; ► bol. argot *coba*; (HB).

lluchucho, adj/subst., lid. (← keč. *lluchhu*) (1) (Bol: alt): muž, který má volné, široké oblečení; (LM).

lluchupata, adj., lid. (1) (Ekv): bosý; ► o indiánovi, který nenosí obuv; (DA).

lluicho, m. (← kič.) (1) (Chil, Per): americký jelen; ► žije na pobřeží; *Cervus nemorivagus*; (MM). • kůže, viz: *loche*; (MS).

llujchir, tr., lid. (← keč. *llujchikuy*) (1) (výchBol): dotknout se, osahat; (DA).

llujta, (1) (záp, stř a jižBol): těsto, viz též: *llicta*; (DA).

llulla, adj., i subst., lid. (← keč.) (1) (Per, Bol): prohaný; lhář; viz též: *hablador*; ■ Syn.: *carisiri*; (DA).

llullampear, tr., lid. (1) (Per): ošidit, oklamat, podvést; viz též: *empaquetar*; (DA).

llullo, m. (1) (Chil): viz: *yuyo*; (MM).

llullu, m., i adj., lid. (← keč. *llullu*, „výhonek, klíček“) (1) m. (Bol): dítě; ► 2 až 8 let; ■ Syn.: *peladino*, *peladito*, *terque*; (2) adj. (Bol: vall): nezralý; (3) ~ **mote**, viz: *mote*; (LM). • (4) ~ **muti**, lid. (střBol): výhonek koky, který vyklíčí přibližně do dvou měsíců po každé sklizni; (DA).

llullucha, f., lid. (← keč. *llulluch'a*) (1) (Bol: alt/vall): jedlá chaluha; ► roste ve sladké vodě, používá se v kuchyni; (2) **ají de** ~ (Bol: Chuq): bolivijský pokrm; ► ingredience: chaluha, omáčka *ahogado*, paprika, brambory, maso; (LM).

llunco, m., lid. (← aim.; keč. *llunk'u*, „lichotník“) (1) (Bol): lichotník, pochlebník; viz též: *chupahuevos*; (DA).

lluncu, adj/subst., lid. (← keč. *llunk'u*, „lichotník“) (1) hanl. (Bol): patolízal; viz též *chupa*; (2) (Bol: alt/vall): udavač; viz též *cuento correchi*; (LM).

lluncur, tr/zvrat. (← keč. *llunk'uy*, „lízat, olizovat“) (1) tr., lid. (Bol: alt/vall): olizovat; (2) zvrat. (Bol: alt/vall): olizovat si prsty; (LM).

llunchi, m. (← keč.) (1) (Ekv): lak, nátěr; (MS).

llunchir, tr. (← keč.) (1) (Ekv): natírat zeď na hrubo; (MS).

llunquearse, zvrat., lid. (← keč. *llunk'uy*) (1) (Bol: alt/vall/Yungas): pochlebovat; (LM).

llunquerio, m., lid. (← keč. *llunk'uy*) (1) (Bol: alt/vall/Yungas): pochlebování; (LM).

lluqui, adj/subst. (← kič.) (1) adj. (Ekv): levoruký, levácký; levý; (AM). • (2) m. (Ekv): levák; (JD).

lluro, -ra, adj/subst. (1) adj. (Ekv): mající neštovice; viz též: *ñaruso*; (AM). • (2) m., lid. (jižBol): sklenice, pohár, nádoba; viz též: *porongo*; (DA).

llusca (llusta), adj., lid. (← keč. *llusk'a*, „kluzký“) (1) (Bol: alt/vall): hladký, kluzký; (LM). • (2) f. (szArg): malá sladkovodní ryba (*Trichomycterus*); (DA).

llushpir, tr., venk. (1) (Per, Bol): lízat, olizovat; (DA).

llusquita, adj., lid. (← keč. *llusk'a*) (1) (Bol: Tj): jemný, hladký; (LM).

lluta, m/f. (← keč. *llut'ay*, „zamazat se hlínou“) (1) **manca** ~, lid., humor. (Bol): obyvatel kantonu Colcapirhua; ► v departementu Cochabamba; (LM).

llutar, tr., lid. (← keč. *llut'ay*) (1) (Bol: alt/vall): nanášet řídkou nebo hustší látku na zeď; (LM).

llutear, tr. (1) (szArg): použít cizí zvíře bez povolení jeho majitele; (MM).

llutero, -ra, adj. (1) (szArg): osoba, která nerespektuje cizí majetek a používá ho bez svolení majitele; (MM).

lluvia, f. [Š: *ducha*] (1) (Arg, Chil, Urug): sprcha; (2) ~ **de oro**¹, f. (Kost, Portor): druh orchideje s malými žlutými květy (*Oncidium*); (RAE, DA). • (3) i pl. (Arg, Chil, Par, Urug): sprcha; (4) (Arg, Urug): růžice (sprchy); ■ Syn.: *flor*; (5) (Chil): poniklovaná kád'; ► sloužící jako vana; př.: *se venden lluvias niqueladas*; (AM, DA). • (6) pl. (Kub): jarní období; př.: *siembra de lluvias* „jarní setba“; (JD). • (7) f. (Portor): keř *Duranta plumieri*; ► výrazné modré květy a žluté plody; (8) ~ **de coral** (Mex, Portor): russelia přesličková (*Russelia equisetiformis*); ► stálezelený keř do 1 m výšky s červenými květy; bohatě větvený, rozložitě převisající; ■ Syn.: *lluvia de Venus*, *lágrimas de Venus*; (9) ~ **de oro**² (Mex): strom do 5 m výšky, viz též: *retama*; (10) ~ **de oro**³ (Pan): štědřenec odvislý (*Laburnum anagyroides*); ► keř do 7 m výšky se žlutými květy; (11) ~ **de estrellas** (Ekv): bengálské světlo; (12) ~ **de plata** (Pan): viz: *salamo*; (13) ~ **de Venus** (Mex): keř, viz též: *lluvia de*

coral; (14) ~ **de regalos** (Kol): sraz přátel, večírek; ► např. předsvatební oslava nebo večírek pro nastávající maminku; zvykem je donést malý dárek; (15) ~ **de sobres** (Kol): oslava, na které se obdarovává obálkou s finančním obnosem; (DA).

lluiar, intr. (1) (jižPer): pršet; (AM).

lluiarada, f., lid. (1) (svArg): déšť, liják; ► prudký liják; viz též: *llovida*; (DA).

4 COMENTARIO DE LA TRADUCCIÓN

En esta parte de mi tesis voy a dedicarme a los problemas con los que me encontré durante la traducción del español al checo y, en general, durante la elaboración del diccionario. Trabajé con el *Diccionario de americanismos* de la Asociación de Academias de la Lengua Española (DA) como la fuente de mayor consulta y después con unos otros donde busqué la especificación de las palabras desconocidas. Dentro de estos diccionarios se encuentran: el diccionario español-checo *Velký španělsko-český slovník* de Josef Dubský (JD), el diccionario monolingüe *Diccionario de la lengua española* de la Real Academia Española (RAE) y *Španělsko-český, česko-španělský slovník* de Jiří Chalupa, donde buscaba las traducciones a la lengua checa.

Traducía las entradas del diccionario DA que comenzaban con las letras K y LL. Se trataba de los americanismos utilizados por los hispanohablantes en América. El término «americanismo» hace referencia a diversos fenómenos, pero en general se trata de las palabras habladas en varias partes de América Latina, procedentes en su mayoría de las lenguas indígenas (aimara, quechua, etc.), del español y con menos frecuencia de otras lenguas, o las palabras surgidas en el continente americano. Las traducciones al checo incluyen en su mayoría la información detallada acerca de los fenómenos típicos latinoamericanos, poco conocidos por el pueblo checo. Se trata de folclore, gastronomía, comunidades indígenas, etc.

La confección del diccionario exige reglas fijas que todos los participantes tienen que seguir para que sea posible colaborar entre sí y crear una sola obra. De esta manera funciona también el proyecto del *Diccionario de americanismos español-checo*. El procedimiento de la creación del diccionario es el siguiente: la entrada viene escrita en negrita seguida por el dato morfológico (f. – femenino, tr. – verbo transitivo, etc.), seguido por la procedencia de la palabra y a veces también por el significado de la palabra original en checo; por ejemplo: **kallku**, adj. (← keč. *k'allku*, „kyselý“). En el caso de la procedencia, se trata sobre todo, de las lenguas indígenas, pero asimismo aparecen otras lenguas, como el inglés., etc. Cada significado de la entrada tiene su número (1), (2), etc.; seguido por las abreviaturas de los países de frecuencia escritas entre paréntesis; por ejemplo: (Arg, Ekv, Kub); o las zonas de estos países (záp a střBol). Luego viene el equivalente en checo seguido de una explicación enciclopédica (►), sinónimos o variantes de la palabra (■ Syn.: ■ Var.:). Después de los significados de una fuente, la abreviatura del diccionario usado está escrita entre paréntesis (DA). El símbolo ● marca el comienzo de una nueva fuente. En algunos casos aparecen también los ejemplos del uso de palabra (př.:).

Como ya he mencionado en la introducción, mi trabajo no consistía solo en la traducción literal del español al checo, el objetivo principal era encontrar los equivalentes apropiados en checo, lo cual resultó ser muy difícil. Para alcanzarlo es necesario tener un conocimiento amplio, ya que en el diccionario aparecen temas de casi toda índole (técnico, deporte, etc.). Personalmente, no cuento con todo este conocimiento, por lo tanto tenía que buscar muchas cosas en Internet o consultar con otra gente.

En la mayoría de los casos intenté encontrar el equivalente de una sola palabra. A veces la palabra apropiada es evidente, como en el caso del americanismo **kallpa**, cuyo significado es: persona que posee gran fuerza muscular. La denominación checa de una palabra que posee el mismo significado sería *silák* o *svalovec*. También la frase **kara chupa** tiene un equivalente en checo muy comprensible; persona que actúa descarada y desvergonzadamente equivale a *nestoudník, drzoun*.

kallpa, m/f. (← keč.) (1) (záp a střBol): *silák, svalovec*; (DA).

kara, adj/subst. (← aim. *q'ara*, „bez vegetace“) (2) ~ **chupa**, m/f. (střBol): *nestoudník, drzoun*; (DA).

En varias ocasiones el equivalente en checo no era muy común o conocido, entonces, he añadido también una explicación, como en el caso del vocablo **llorante**. Su significado es persona a quien se paga por ir a llorar a un entierro que en el checo podemos reemplazar por la palabra *plačka*. Sin embargo, no estoy segura de que todos los checos conozcan a esta denominación porque se trata de la profesión histórica que casi ya no existe y yo tampoco conocía el significado exacto. En consecuencia quise explicárselo un poco al lector.

llorante, m/f. (1) (Bol): *plačka*; ► *osoba, které se platí za nařikání na pohřbech*; (DA).

Otros ejemplos de los equivalentes checos de una sola palabra:

➤ **kikiriki**, adj/subst., lid. (1) (Kub): *rváč*; (DA).

«Referido a un hombre que le gusta la pelea.»

➤ **kilombo**, m., lid. (2) (Arg): *znepokojení; znechucení; viz též: quilombo*; (DA).

«Alteración del ánimo causada por un disgusto.»

Además, durante la creación del diccionario había que traducir o, al revés, aplicar las unidades fraseológicas. La unidad fraseológica es la combinación de dos o más palabras

relativamente estables. Algunas de sus características son la fijación e idiomática (el significado total no se puede derivar de los significados parciales). La utilización correcta de estas unidades exige poseer un buen conocimiento de la lengua como tal (española y checa) porque el uso de las unidades fraseológicas es propio para los hablantes nativos. A pesar de que yo soy nativo hablante, en algunas ocasiones me costó esfuerzo para encontrar las locuciones y colocaciones checas.

Unos ejemplos: la frase **llover burros aparejados** significa *llover a cántaros* que es la unidad fraseológica española y podemos traducirla al checo con la comparación *lít jako z konve* a pesar de que la palabra *cántaro* significa *džbán* y no *konev*, pero el significado es igual, o sea, llover mucho.

llover, intr., i zvrat. (11) ~ **burros aparejados** (Dom): *lít jako z konve*; (DA).

Llegarle la china, esta frase significa que a alguien le llegó la hora de morir. Si lo hubiéramos traducido palabra por palabra, la explicación checa habría sido: *přijít někomu hodina zemřeni* que no se puede decir. Por lo tanto, hay que buscar una locución correspondiente a esta descripción. Yo he puesto *nastát jeho/její poslední hodinka* que satisface el significado.

Un ejemplo parecido es la locución **llevar bleque**, que significa que alguien pasa por trabajos, calamidades y sufrimientos durante una época. La explicación sí se puede traducir literalmente y en este caso sería también correcta, pero durante la creación del diccionario es necesario buscar los equivalentes breves que expresen todo el significado y sean naturalmente utilizados por la sociedad en lugar de traducir las frases largas. He puesto la unidad fraseológica *prožít těžké časy*.

llegar, intr. (44) ~ **le la china**, lid. (Portor): *nastát jeho/její poslední hodina*; (DA).

llevar(se), tr., i zvrat. (87) ~ **bleque**, lid. (zápVen): *prožít těžké časy*; (DA).

Otros ejemplos de las unidades fraseológicas:

- **llegar**, intr. (16) lid. (Per): *být jedno, být fuk*; ► *nezajímat; nevadit něco někomu*; (DA).

«No importar algo a alguien.»

- **llamarada**, f. (4) ~ **de capullo**, venk., lid. (Pan): *krátkodobá záležitost*; (DA).

«Cosa que dura poco.»

- **llorar**, intr. (19) ~ **la panza** (Hond): umírat hlady, kručet v břiše; ■ Syn.: llorar las tripas; (DA).
«Tener alguien mucha hambre.»
- **llover**, intr., i zvrát. (18) ~**le**, lid. (Nik, Kost): dostat sprda, dostat vyhubováno; (DA).
«Recibir alguien una fuerte amonestación.»

Pocas veces aparecieron las interjecciones. Esto es lo mismo en cuanto a buscar un equivalente apropiado. La interjección **¡lleva!** expresa incredulidad sobre lo dicho por el interlocutor. Yo escribí directamente los equivalentes checos sin la explicación porque creo que quedan claros.

¡lleva!, citosl. (1) (Ekv): ale jdi!, to snad ne!; (DA).

Otra de las partes que conforman las unidades fraseológicas son los refranes, con los que también tenía un poco problema. No es suficiente conocer los refranes, sino que también necesitas entenderlos. Por ejemplo, encontrar los refranes checos en el caso de la palabra **llegar** fue bastante fácil porque se trata de refranes muy conocidos. La frase **a todo chancho le llega su mazorca** indica que hay que saber esperar hasta que llegue la oportunidad. Aquí se ofrece un refrán checo muy famoso: *dočkej času jako husa klasu*, que he utilizado. Otra frase, **a todo chancho le llega su Navidad**, indica que tarde o temprano se recibe el merecido de lo que se ha hecho mal. A esta equivalen dos refranes. La primera posibilidad es *na každého jednou dojde* y la segunda es *boží mlýny melou pomalu, ale jistě*. El significado es totalmente el mismo, por lo tanto he puesto ambas versiones.

El tercer refrán relacionado con la palabra **llegar** es **llegar sin el santo y sin la limosna**. En este caso no podía encontrar un equivalente apropiado. Significa que alguien ha perdido todo o ha sufrido una derrota, y yo pienso que el refrán checo correspondiente no existe. Sin embargo hay unas frases parecidas como *být na dně* o *chudý jako kostelní myš*. Entonces he escrito ambas y, además, he añadido una explicación para que quede claro.

llegar, intr. (49) **a todo chancho le llega su mazorca** (Hond): *dočkej času jako husa klasu*; (50) **a todo chancho le llega su Navidad**, lid. (Hond, Nik): *na každého jednou dojde*; *boží mlýny melou pomalu, ale jistě*; (51) ~ **sin el santo y sin la limosna** (Hond, Salv): *být na dně, chudý jako kostelní myš*; ► o někom, kdo všechno ztratil nebo utrpěl porážku; (DA).

En la sección de las letras K y LL del diccionario DA aparecen 11 refranes. Yo encontré el equivalente checo casi a todos, pero en algunos casos tuve que traducir la explicación porque creo que en checo no tenemos el refrán correspondiente.

Otra dificultad muy corriente durante la traducción la causó la homonimia y polisemia de algunas palabras españolas. Muchas veces no sabía cuál significado de la palabra debía utilizar porque el contexto fue insuficiente para averiguarlo o no estuvo presente. Por ejemplo, la palabra **kasó** significa pantalón que en checo significa *kalhoty*, pero también puede significar *chlapi*. En el diccionario no aparece el enlace, entonces tuve que decidir yo, cuál palabra utilizaría. He elegido el vocablo *kalhoty* porque es más común mientras que la otra palabra es coloquial y, además, plural.

kasó, m. (1) (Par): *kalhoty*; (DA).

Algunas entradas no disponían de significado, solo de la referencia de otra entrada dentro del mismo diccionario. Entonces, yo tenía que buscar el significado porque traducir la denominación no sería útil. Por ejemplo, la palabra **kanac** significa *mano de mico*, pero esto es el nombre de un tipo de árbol y no se puede traducir directamente.

kanac, m. (1) (Guat): *strom*, viz *těž*: *mano de mico*; (DA).

En algunos casos se trató de los nombres de alimentos típicos latinoamericanos. Por ejemplo, **llatan** es la salsa preparada con *ají* tostado y molido, aceite, sal y *huatacay*. Como no sabía que significaba *ají* y *huatacay*, lo busqué en varios diccionarios para que lo pudiera explicar un poco. En cuánto a estos tipos de palabras es muy beneficioso utilizar el diccionario RAE porque en su versión electrónica podemos encontrar enseguida muchos significados también de unos americanismos.

llatan, m. (1) (Per, Bol): *omáčka z mleté papriky ají*, oleje, soli a rostliny *huatacay*; (DA).

Los americanismos incluyen, entre otras cosas, los nombres de fauna y flora latinoamericana. Muchas veces se trata de los organismos endémicos por lo cual no existen los equivalentes checos. Sin embargo, yo tenía que buscarlos por si existieran y esta búsqueda no fue fácil. Siempre he puesto el nombre latino en el navegador de internet y he examinado muchas páginas web. En el caso de que encontré el nombre checo lo puse en primer lugar del significado seguido por la denominación latina escrita en letra cursiva y entre paréntesis.

Luego añadí la descripción, es decir, traduje la descripción del diccionario usado, pero casi nunca por completo porque en el diccionario DA aparece gran cantidad de términos técnicos de botánica que para el lector no son importantes. Al no encontrar el equivalente checo, escribí solo la clase del organismo (planta, ave, etc.) junto con la denominación latina en letra cursiva y con la descripción un poco más detallada.

llorona, f. (1) (Kub, Dom, Portor): *cyrilla hroznatá* (*Cyrilla racemiflora*); ► strom dosahující výšky až 10 m; výrazné bílé květy; květenství typu hrozen; žluté plody; ■ Syn.: *granadillo*, *palo colorado*, *palo prieto*; (DA).

Algunas entradas del diccionario DA son caracterizadas más que otras. Estas incorporan la información sobre el tipo de lenguaje. Las características más frecuentes son: la abreviatura pop., cuyo significado es que se trata del habla popular, en checo lid.; la abreviación metaf. que significa que la frase tiene el significado metafórico, en checo přenes.; la abreviatura delinc. indica las palabras poco cultas, en checo escribimos argot; la abreviación vulg. indica que se trata de la palabra vulgar; etc. En el caso de que aparezcan estas características, la traducción ideal debería corresponder a ellas, pero esto es posible solo en algunos casos. Uno de ellos es, por ejemplo, la frase **llevarse la fregada** que significa que alguien se encoleriza, está sumamente molesto, y, además, se trata de la frase popular y vulgar. Entonces, yo la traduje también con la frase checa vulgar.

llevar(se), tr., i zvrát. (180) **llevarse la fregada**, lid., vulg. (Mex): rozzlobit se, nasrat se; (DA).

Sin embargo, en cuanto a las metáforas, allí no se puede, o es muy difícil encontrar el significado metafórico porque asocia el significado del americanismo con el significado original de esta palabra, es decir, de la lengua procedente. Por ejemplo, la palabra **killer** que en inglés significa asesino, en las partes hispanohablantes de EE. UU. hace referencia también al conquistador de mujeres. Aquí se nota cierta asociación de las palabras asesino y conquistador pero entenderla pueden solo los hablantes de ambas lenguas.

killer, m. (← angl.) (1) argot (US, Portor): vrah, zabiják; (2) přenes. lid. (US): svůdník, dobyvatel žen; (DA).

Otros tipos de metáforas:

- **kilometraje**, m. (3) přenes., lid. (Pan): prožitá léta; životní zkušenosti; (DA).
«Años vividos por alguien y la experiencia acumulada en ellos.»
- **kilometrear(se)**, tr. (2) intr., zvrát., přenes. (Kost): zestárnout; (DA).
«Envejecerse una persona.»
- **llanta**, f. (26) přenes., argot (Salv): prstýnek, prsten (zejm. zlatý); (DA).
«Anillo, generalmente de oro.»

Esta tesis incluye también la compilación elaborada por otros estudiantes de varios diccionarios y mi tarea era añadir solo lo que todavía no había aparecido en esta compilación. Tenía que leer atentamente todas las entradas, comparar las nuevas con las anteriores y al viceversa. En algunos casos este proceso resultó más complicado que la propia creación del nuevo texto. Averiguar cuál entrada falta es fácil, pero cuál significado ya no tanto. Un buen ejemplo es la palabra **llevar** que forma parte de muchas unidades fraseológicas. En la compilación que obtuve ese vocablo tenía 73 significados y en el diccionario DA aparecen 151 significados. Yo saqué apuntes de todos los significados puestos en el archivo de otros estudiantes y después busqué cuales están también en DA. He elegido este método porque la recopilación era un poco caótica para compararlo directamente. Al final agregué 111 significados nuevos, entonces el verbo **llevar** tiene 184 en la versión definitiva.

Aparte de los significados añadía las abreviaciones que faltaban. En ocasiones no estaba segura si se trataba de la misma entrada porque las dos versiones se distinguían, por ejemplo, por el género. En este caso debía consultarlo con el profesor y buscar cuál era la solución correcta. Asimismo frecuentemente completaba las abreviaturas de los países de presencia porque, evidentemente, no todos los diccionarios de americanismos concuerdan.

Yo, personalmente, escribiendo mi tesis, me encontré también con los problemas prácticos (técnicos), o sea, los problemas con el arreglo de las frases traducidas. A menudo no sabía como escribir varios datos: si debiera poner la coma o punto y coma; en los casos complicados cuál es el orden de la información; si escribir la aclaración entre paréntesis o utilizar el símbolo ►; etc. Pero con el tiempo conseguí la experiencia y todo fue más claro.

Para concluir, quiero decir que sería imposible terminar la parte práctica de mi tesis sin la ayuda de profesor Černý. Las consultas con él me ayudaron mucho porque él, como la persona que realiza este proyecto ya desde hace más de diez años, tiene un gran conocimiento de esta problemática y siempre ha sido capaz de revolver todas las dificultades que yo no

sabía solucionar. Ahora sé que la redacción del diccionario no es tan fácil como puede parecer. Hace falta dominar perfectamente el idioma porque en el caso opuesto el autor va a pasar por los problemas graves. Además, el autor tiene que dedicarle mucho tiempo al diccionario e interesarse en los temas que aparecen.

5 RESUMEN

El objetivo de esta tesis era la traducción de los americanismos al idioma checo. Concretamente traduje las entradas que comenzaban con las letras K y LL del *Diccionario de americanismos* de la Asociación de Academias de la Lengua Española y así completé la compilación de estas letras elaborada por otros estudiantes. Se trató de las palabras llamadas «indigenismos» o «americanismos». Este término hace referencia a las palabras habladas en varias partes de América Latina.

La parte práctica de la tesis, es decir la traducción, está compuesta de dos partes: la parte escrita en negro es la compilación de las letras K y LL escrita por otros estudiantes de varios diccionarios; la parte azul son las entradas o la información adicional del diccionario DA que yo he escrito. Durante la traducción me encontré con muchas dificultades, sobre todo, acerca de la búsqueda de los equivalentes checos apropiados, o sea, encontrar las unidades fraseológicas correspondientes, pero también la homonimia y polisemia de algunas palabras españolas. Conseguí solucionar la mayoría de los problemas, sin embargo, en muchos de los casos traduje las entradas literalmente porque no encontré mejor solución.

Escribiendo este trabajo, averigüé cuan compleja es la traducción de tan diferentes lenguas como el checo y el español, y que los idiomas incluyen fenómenos típicos de las naciones. El traductor debe dominar ambas lenguas para que pueda deducir también los significados ocultos. Ahora sé que la elaboración del diccionario es un trabajo de largo plazo, que es posible solo si se respetan las reglas fijas.

Para mí esta experiencia fue muy enriquecedora y cumplió el propósito de ampliar tanto mis conocimientos sobre América Latina como mi conocimiento lingüístico. Estoy contenta de haber participado en este proyecto y espero que haya traducido todo correctamente para que mi trabajo contribuya.

6 ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Michaela Mahdalíková

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra romanistiky

Název diplomové práce: Španělsko-český slovník amerikanismů; písmena K, LL (DA)

Vedoucí diplomové práce: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Počet znaků: 169.619

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 5

Klíčová slova: Španělsko-český slovník, překlad, amerikanismy, Latinská Amerika, indiánské jazyky

Anotace diplomové práce:

Předmětem této bakalářské práce je zpracování hesel za slovníku *Diccionario de americanismos* začínajících písmeny K a LL. Zpracování zahrnuje překlad, hledání českých ekvivalentů a doplnění již vypracovaných hesel z různých slovníků. Práce je součástí skupinového projektu profesora Jiřího Černého, jehož výsledkem bude publikování španělsko-českého slovníku *Diccionario de americanismos español-checo*. Bakalářská práce zahrnuje také komentář k překladu.

7 ANNOTATION

Name and surname of the author: Michaela Mahdalíková

Faculty and department: Faculty of Arts, Department of Romance Studies

Title of the thesis: Spanish-Czech Dictionary of Americanisms; letters K, LL (DA)

Thesis supervisor: Prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Number of characters: 169.619

Number of supplements: 0

Number of titles in the bibliography: 5

Key Words: Spanish-Czech dictionary, translation, Americanisms, Latin America, Indigenous languages of the Americas

Annotation of the thesis:

The object of this thesis is a processing of the entries from the dictionary *Diccionario de americanismos* which begins with the letters K and LL. Processing includes the translation into Czech language, search of the czech ekvivalents and the completion of the entries from various dictionaries already processed. The thesis is the part of the group project of professor Jiří Černý whose outcome will be published as the Spanish-Czech dictionary *Diccionario de americanismos español-checo*. The thesis also includes comment of the translation.

8 BIBLIOGRAFÍA

ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA: *Diccionario de americanismos*, Lima, 2010.

DUBSKÝ, Josef: *Velký španělsko-český slovník, I/A-H*, Praha: Academia, 1999.

DUBSKÝ, Josef: *Velký španělsko-český slovník, II/I-Z*, Praha: Academia, 1999.

CHALUPA, Jiří: *Španělsko-český, česko-španělský slovník*, Praha: Fin Publishing, 2008.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario de la lengua española*, 22^a ed., Madrid, 2001, versión electrónica, <<http://www.rae.es/recursos/diccionarios/drae>>.

Recursos de Internet

<<https://es.wikipedia.org/>>

<<https://www.google.es/>>

<<https://slovník.seznam.cz/>>

<<http://botany.cz/cs/>>

<<http://www.rostliny.net/>>

<<http://www.wordreference.com/es/>>